

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

SUOMEN USKOTTAVA PUOLUSTUS

Tutkielma

Kadetti
Jyrki Kalliola

Kadettikurssi 90
Jääkäriopintosuunta

Maaliskuu 2007

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Kadettikurssi 90	Linja Jääkäriopintosuunta
Tekijä Kadetti Jyrki Kalliola	
Tutkielman nimi SUOMEN USKOTTAVA PUOLUSTUS	
Oppiaine, johon työ liittyy Strategia	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MpKK:n kirjasto)
Aika Maaliskuu 2007	Tekstisivuja 70 Liitesivuja 8
TIIVISTELMÄ <p>Sodan kuva ja siihen liittyvät käsitykset muuttuivat merkittävästi kylmän sodan päätyttyä. Kylmän sodan jälkeiset uudet käsitykset uhkasta, sodan luonteesta ja asevoimasta synnyttivät laajalti muutostarpeita puolustuksen toteuttamisen osalta. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan näitä käsityksiä ja niissä tapahtuneita muutoksia läntisessä viitekehyksessä. Suomen tekemiä ratkaisuja verrataan yleiseen läntiseen kehitykseen, ja arvioidaan miten Suomi on omaksunut tapahtuneita muutoksia.</p> <p>Tutkimus on luonteeltaan teoreettinen. Tutkimusongelmana on: mihin Suomen puolustuksen uskottavuus tänä päivänä perustuu? Tutkielman keskeisenä tavoitteena on lisäksi termin `uskottava puolustus` määrittelyminen. Tutkimusmenetelmä on deduktiivinen asiakirjatutkimus.</p> <p>Suomen puolustuksen uskottavuuden arviointi läntisten sodan kuvaan liittyvien käsitysten kautta antaa kuvan siitä, miten Suomi on toteuttanut kansallisen puolustuksensa muuttuneessa turvallisuusympäristössä, sekä miten ja mitä läntisiä käsityksiä Suomi on omaksunut. Tutkielman viitekehys pohjautuu konstruktivismiin kansainvälisen politiikan tutkimuksen välineenä. Konstruktivismi korostaa kansainvälisen järjestelmän sosiaalisesti rakentunutta luonnetta. Tutkielman viitekehysten mukaan läntiseen sodan kuvaan liittyvät käsitykset ovat siis sosiaalisesti rakentuneita.</p> <p>Suomen puolustusratkaisu on räätälöity omiin tarpeisiin ja resursseihin sopivaksi,</p>	

mutta sitä kehitetään pääpiirteittäin yleisten länsimaisten asevoimien kehityksessä esiin tulleiden trendien mukaisesti. Suomen uskottava puolustus vastaa laadittuun uhkakuvamalliin ja täyttää tämän päivän asevoimille asetetut vaatimukset.

AVAINSANAT

Suomi, uskottava puolustus, sodan kuva,

SISÄLLYSLUETTELO

SUOMEN USKOTTAVA PUOLUSTUS

TIIVISTELMÄ

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen päämäärä ja aiheen rajaus	1
1.2 Tutkimuksen lähtökohta ja viitekehys	2
1.3 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	9
1.4 Metodologia	10
2. USKOTTAVA PUOLUSTUS	15
2.1 Uhkakuvat	15
2.2 Tehokas sotilaallinen toiminta	17
2.3 Johtopäätökset	21
3. GLOBAALI TURVALLISUUSPOLIITTINEN KEHITYS	22
3.1 Uhkakuvat	23
3.2 Sodan kuvan muutos	24
3.3 Sotilaallisen voiman kehitys	26
3.3.1 Yhdysvallat	27
3.3.2 Nato	29
3.3.3 EU	30
3.3.4 Ruotsi ja Norja	32
3.4 Johtopäätökset	38
4. SUOMEN USKOTTAVA PUOLUSTUS	41
4.1 Suomen turvallisuuspoliittinen asema	41
4.2 Uhkakuvat	43
4.3 Sodan kuvan muutos ja sotilaallisen voiman kehitys Suomessa kylmän sodan jälkeen	49
4.4 Suomen uskottavan puolustuksen päämäärät ja perustekijät	54
4.4.1 Alueellinen puolustus	55
4.4.2 Yleinen asevelvollisuus	56
4.4.3 Kansainvälinen sotilaallinen yhteistyö	60
4.5 Suomen uskottava puolustus 2010-luvulla	61
4.6 Johtopäätökset	63
5. YHTEENVETO	65

LÄHTEET

LIITTEET

Liite 1 Vertailutietoja puolustusvoimien menoista ja rauhanajan sotilaallisesta voimasta

Liite 2 Suomen maa-, meri- ja ilmavoimien kokonaisvahvuus ja tärkeimmät joukot vuonna 2008

Liite 3 Suomen puolustusvoimien rakennemuutos ja säästöohjelma

Liite 4 Yleisen asevelvollisuuden kannatus Suomessa

Liite 5 Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan 1.11.2006

Liite 6 Suomen 2010-luvun puolustuksen kehittämisen keskeisimmät osa-alueet

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1 Tutkielman viitekehys

Kuvio 2 Uhkat ja riskit

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1 Sodan ajan vahvuuksien kehittyminen Suomessa vuodesta 1989 alkaen

Taulukko 2 Maavoimien prikaatien lukumäärien kehittyminen Suomessa vuodesta 1997 alkaen

Taulukko 3 Kertausharjoituksissa koulutettujen määrä suhteessa tarpeeseen.

SUOMEN USKOTTAVA PUOLUSTUS

1. JOHDANTO

”Pienen maan puolustuksen on oltava uskottava, jotta se voisi toimia minkäänlaisena pelotteena.”

– Gustav Hägglund, 2001¹

1.1 Tutkimuksen päämäärä ja aiheen rajaus

Tutkimuksen päämääränä on selvittää mihin Suomen uskottava puolustus mahdollisesti perustuu. Päämäärä pyritään selvittämään tutkimalla Suomen puolustuksen toteutusta sekä siinä tapahtuneita kylmän sodan jälkeisiä muutoksia. Näitä muutoksia verrataan läntisessä sodan paradigmassa² tapahtuneisiin yleisiin muutoksiin. Tutkielmassa keskitytään erityisesti sotilaalliseen maanpuolustukseen Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osana. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan muita osa-alueita, kuten rauhanturva- ja kriisinhallintatehtäviä käsitellään niiltä osin kuin niillä on vaikutusta sotilaallisen maanpuolustuksen toteutukseen. Suomen puolustuksen toteutusta tarkastellaan länsimaisten sodan kuvan puitteissa. Länsimaista sodan kuvaa ja kylmän sodan jälkeistä globaalia turvallisuuspoliittista kehitystä tutkimalla on pyritty luomaan taustaa Suomen sotilaalliseen maanpuolustukseen vaikuttaville ulko- ja turvallisuuspoliittisille päätöksille. Tutkielma etenee strategisella tasolla, paneutumatta yksityiskohtaisemmin määrällisiin ja laadullisiin tekijöihin. Ajallisesti tutkielmassa tarkastellaan kylmän sodan jälkeistä aikaa, kuitenkin siten, että painopiste on ajalla 1995–2006.

---

¹ Hägglund (2001), s.16

² Käsitteellä sodan paradigma viitataan tässä tutkielmassa tapaan, jossa sotaa tarkastellaan sodankäyntiä laaja-alaisempana sosiaalisena ilmiönä. Ks. esim. Raitasalo & Sipilä (2004), Luku 2

1.2 Tutkimuksen lähtökohta ja viitekehys

Vuoden 1995 valtioneuvoston selonteossa, Turvallisuus muuttuvassa maailmassa, todetaan, että sotilaallinen tilanne on muuttunut kylmän sodan jälkeen. Suursodan uhka on purkautunut, varusteluja vähennetään ja avoimuutta lisätään.³ Tämä ns. kylmän sodan jälkeinen ”murros” toistuu kantavana aiheena myös kaikissa myöhemmissä turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteissa. Kylmän sodan päättyminen murensi sen aikakaudella vahvistuneet ja vakiintuneet läntiset käsitykset uhkista, sodasta ja asevoimasta. 1990-luvun puoliväliin mennessä kylmän sodan ajan käsityksistä oli siirrytty kylmän sodan jälkeisiin käsityksiin. Uudet uhkakuvat ja uudet käsitykset tehokkaista asevoimista johtivat mittaviin muutoksiin eri valtioiden kansallisten puolustusten toteuttamisessa.⁴ Suomen puolustusratkaisun keskeisinä periaatteina ovat – globaalista kehityksestä huolimatta – säilyneet sotilaallinen liittoutumattomuus ja uskottava kansallinen puolustus, joka perustuu koko maan kattavaan alueelliseen puolustukseen, sekä yleiseen asevelvollisuuteen. Samat periaatteet tulevat esille Suomen kansallisen puolustuksen perustekijöinä kaikissa turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteissa vuosilta 1995, 1997, 2001 ja 2004.⁵ Puolustusratkaisun keskeisimmistä periaatteista sotilaallinen liittoutumattomuus on ymmärrettävissä sotilaallisesti liittoutumattomana pysymisenä, mutta mitä loppujenlopuksi käsittää termi ’uskottava kansallinen puolustus’? Uskottavalle kansalliselle puolustukselle on selonteissa 2001 ja 2004 mainittu lukuisia tehtäviä. Näitä ovat mm. maan itsenäisyyden takaaminen, kansalaisten elinmahdollisuuksien turvaaminen, alueen hyväksikäytön estäminen, valtionjohdon toimintaedellytyksien turvaaminen, turvallisuusuhkien syntymisen ennaltaehkäisy, maan itsenäisen toimintakyvyn takaaminen, demokraattisen yhteiskunnan toiminnan turvaaminen, sekä alueellisen kriisin, poliittisen, taloudellisen tai sotilaallisen painostuksen ja sotilaallisen voiman käytön ehkäisy ja torjunta.⁶ Kiteytettynä uskottavan puolustuksen tehtävänä on, viimeisimmän selonteon mukaan, muodostaa uskottava kynnys sotilaallista voiman käyttöä tai sillä uhkaamista vastaan. Tämän tehtävän täyttäminen perustuu vuoden 2004 selonteon mukaan ensisijaisesti henkilöstön ja joukkojen hyvään koulutukseen ja suorituskykyyn, määrällisesti ja laadullisesti riittävään

³ Valtioneuvoston selonteko (1995), s.5

⁴ Raitasalo (2005), s.101–105;
Raitasalo & Sipilä (2004), s.1-4

⁵ Valtioneuvoston selonteko (1995), s. 67;
Valtioneuvoston selonteko (1997), s. 54;
Valtioneuvoston selonteko (2001), s.45;
Valtioneuvoston selonteko (2004), s.97.

⁶ Valtioneuvoston selonteko (2001), s. 45;
Valtioneuvoston selonteko (2004), s. 85–86

ajanmukaiseen sotavarustukseen, toimintavarmoihin tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmiin, kansalliseen huoltovarmuuteen sekä kansainväliseen yhteistoimintaan ja yhteensopivuuteen, kykyyn säädellä puolustus valmiutta tilanteen edellyttämällä tavalla, sekä kansalaisten vahvaan maanpuolustustahtoon.⁷ Edelleen selonteissa mainitaan näille tekijöille lukuisia edellytyksiä. Monien muiden tekijöiden ohella keskeisimpiä ovat vuosien 2001 ja 2004 selontekojen mukaan ainakin keskittyminen ydintoimintoihin, puolustusvoimien rakennemuutosten jatkaminen ja kehittäminen materiaalisesti ajanmukaisesti ja ennakoivasti, puolustusvoimien määrärahojen takaaminen ja painopisteen luominen, osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintayhteistyöhön, yleinen asevelvollisuus, valmiussuunnittelu, sekä viranomaisten sekä muun yhteiskunnan tiivis yhteistyö.⁸ Toimintakenttä uskottavan puolustuksen osalta on siis hyvin laaja. Suoraan selontekoja lukemalla uskottava kansallinen puolustus toteutuu edellä mainittujen edellytysten täytyessä. Suomen uskottavan puolustuksen perustana voidaan siis tiivistetysti edellä mainittujen edellytysten mukaan olevan:

- yleisen asevelvollisuuden säilyttäminen,
- tehokas ja tasokas varusmies- ja reserviläiskoulutus,
- riittävien määrärahojen takaaminen puolustusvoimille, sekä niiden suuntaaminen järkevästi,
- riittävä ja laadukas sotavarustus,
- muun yhteiskunnan tarjoama tuki, sekä kansalaisten korkea koulutus- ja elintaso, sekä
- osallistuminen kansainvälisiin harjoituksiin ja rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioihin.

Edellytykset uskottavalle puolustukselle löytyvät siis puolustuksen toteutuksesta: miten puolustus on järjestetty, miten sitä ylläpidetään ja kehitetään, mitä eri osaluja kansalliseen puolustukseen kuuluu ja kuinka paljon siihen panostetaan. Pohjana koko uskottavalle puolustukselle on uhka jota vastaan se on pyritty rakentamaan. ”Uhkakuvalla tarkoitetaan mitä tahansa riskitekijäksi tulkittua tekijää, jota vastaan yhteisö varautuu äärimmäiseen voimankäyttöön.”⁹ ”Uhkakuvat muodostavat perustan, joka määrittää merkittäväällä tavalla yhteisön asennoitumista

⁷ Valtioneuvoston selonteko (2001), s. 45–61;

Valtioneuvoston selonteko (2004), s. 97–129

⁸ Valtioneuvoston selonteko (2001), s. 45–61;

Valtioneuvoston selonteko (2004), s. 97–129

⁹ Raitasalo & Sipilä (2004), s.13

voimankäyttöön sekä niitä välineitä ja muotoja, joita se kehittää.”¹⁰ Uhka-arvio toimii siis kaiken puolustussuunnittelun pohjana ja siten myös määrittelee miten puolustus lopulta toteutetaan. Uhka-arvio on samalla myös peruste uskottavan puolustuksen ylläpitämiselle ja kehittämiselle. Haasteena uhka-arvion laatimisessa on myös uskottavuus tekijä. Eli voiko puolustus olla uskottava, jos se ei perustu uskottavalle uhka-arviolle. Tai miten uhka-arvio on perusteltava, jos se ei ole yhtenäinen kansainvälisen yhteisön piirissä jaettujen uhkakuviiin liittyvien käsitysten kanssa. Jaettu uhkakuvan tyyppi ei kuitenkaan tarkoita, että saman sodan paradigman jakavilla valtioilla olisi sama uhkakuva, vaan että niiden kokemien uhkien luonne on samankaltainen.¹¹ Vastaaminen kysymyksiin, mikä on uhka ja miten sitä vastaan on valmistauduttu toimimaan, antaa myös vastauksen siihen mistä Suomen uskottava puolustus rakentuu ja miten tähän Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen toimintalinjan perustekijään on onnistuttu vastaamaan. Uskottava puolustus on tärkeä osa myös maan ulkopolitiikkaa ja perusta itsenäisyyden säilyttämiselle. Tämän vuoksi puolustuksen on näytettävä uskottavalta myös ulospäin niin, että se on riittävä kynnys mahdollisen hyökkäyksen aloittamiseksi ja pahimmassa tapauksessa myös torjumiseksi. Perustana tälle ovat uskottava uhkakuva ja uskottavat asevoimat, jotka kykenevät vastaamaan niin arvioituun uhkaan, kuin myös ulkopuolisten odotuksiin uskottavista asevoimista. Tämän vuoksi puolustuksen tulee kansallisten vaatimusten ja tavoitteiden täyttämisen lisäksi vastata myös kansainvälisiin vaatimuksiin tehokkaan, uskottavan puolustuksen osalta. Samalla tavoin on myös kyettävä perustelemaan uhka-arvio, jolle puolustus perustuu. Jos uhka ei ole todellinen ja perusteltavissa, voidaan nähdä, ettei puolustus rakennu oikeisiin perusteisiin nojaten.

Aiemmin mainittuja uskottavan kansallisen puolustuksen edellytyksiä tutkimalla voidaan selvittää miten uskottava puolustus on Suomessa toteutettu ja miten se ilmenee. Edelleen tutkimalla uhkia ja laadittua uhka-arviota voidaan selvittää mihin uskottavalla puolustuksella on kyettävä vastaamaan. Uskottavan puolustuksen käsitettä tutkittaessa on kuitenkin lisäksi pyrittävä selvittämään mikä on termin todellinen sisältö, vai onko uskottava puolustus vain leima joka lyödään kaikkiin ratkaisuihin. Mitä todellista sisältöä on uskottavalla puolustuksella, sillä kuka haluaisi ei-uskottavaa puolustusta?

---

¹⁰ Raitasalo & Sipilä (2004), s.13

¹¹ Raitasalo & Sipilä (2004), s.13

Lähtökohtana uskottavan puolustuksen käsitteelle on tehokas sotilaallinen toiminta. Tutkimuksen lähtökohtana on oletus siitä, että sotilaallinen maanpuolustus perustuu tehokkaaseen sotilaalliseen toimintaan. Oletuksena on myös, että käsitykset sodan kuvasta määrittävät tehokkaan sotilaallisen toiminnan. Sodan kuvaan vaikuttavia osatekijöitä voidaan nähdä olevan kolme:¹²

1. Käsitykset uhkasta
2. Käsitykset sodan luonteesta
3. Käsitykset asevoimasta

Tutkimuksessa siis pyritään selvittämään edellä mainittuja kolmea tekijää Suomen uskottavan puolustuksen toteuttamisen taustalla. Suomen osalta oletuksena voidaan edelleen esittää, että kaikkiin suomalaiseen sodan kuvaan vaikuttaviin osatekijöihin vaikuttavat yleiset läntiset käsitykset uhkista, sodan luonteesta ja asevoimasta. Suomi jakaa siis käsityksensä sodan kuvasta, mutta ”muokkaa” sen omanlaisekseen omiin erityispiirteisiinsä vedoten. Samalla, omanlaistaan sodan kuvan käsitettä rakentaessaan, Suomi rakentaa omalta osaltaan myös yhteisiä näkemyksiä läntisestä sodan kuvasta. Yhteiskuntatieteiden tohtori Arto Nokkalan toteamus teoksessa *Muuttuva sota* kuvaa ajatusta yhteisestä sodan kuvasta: ”Suomi päättää yhdessä toisten kanssa, mitä sääntöjä se noudattaa, millaisia oppeja, strategioita, operaatioita ja taktiikkaa se käsittää omaan ja toisten toimintaan sekä, mikä on uhkaa ja mikä haavoittuvuutta. Kulloinkin hyväksyttävä määräytyy toimija-asetelman ja eri sääntöjen käyttöönoton mahdollistamisen kautta. Näin tehdään sodan todellisuus ja osallistutaan sitä koskevan paradigman rakentamiseen tai särkemiseen.”¹³

Voimakkaimmin Nokkalan mainitsemaan paradigmaan vaikuttaa läntisen sodan kuvan osalta Yhdysvallat. ”Yhdysvallat on – globaaleihin intresseihin, pitkähkään supervaltatraditioon ja ylivoimaisiin resursseihin perustuen – ollut ehdottomasti johtos asemassa läntisen sodan kuvan muokkautumisessa”.¹⁴ Yhdysvaltojen rooli maailman johtavana sotilaallisena toimijana ja sotilaallisen tutkimuksen kärkimaana antaa sille myös vahvimman roolin tehokkaan sotilaallisen toiminnan määrittäjänä. Resurssien osalta muiden valtioiden on kuitenkin käytännössä mahdotonta toteuttaa omaa puolustustaan tai järjestää omia asevoimiaan Yhdysvaltojen mallin mukaisesti. Resurssien ohella myös muut tekijät, kuten esimerkiksi eri maiden erilaiset geopoliittiset asemat, poliittiset ratkaisut ja puolustusvoimien, sekä yhteiskunnan tilat

---

¹² Raitasalo (2005), s. 120;
Raitasalo & Sipilä (2004), s.12–16

¹³ Nokkala (2005), s.173

¹⁴ Raitasalo (2005), s.122

ja maiden väliset kansainväliset suhteet ja sopimukset eivät mahdollista, tai suosi Yhdysvaltojen määrittämien sotilaallisesti tehokkaiden asevoimien ylläpitämistä. Kansainvälisesti uskottavan kansallisen puolustuksen ylläpitämiseksi eri maiden on kuitenkin tunnustettava Yhdysvaltojen voimakkaasti muokkaamat, kansainvälisen yhteisön piirissä määritetyt yleiset tehokkaan sotilaallisen toiminnan kriteerit, sekä huomioitava ne myös omaa kansallista puolustusta järjestettäessä. Uskottavan puolustuksen käsite muodostuu kuitenkin kaikkien kansainvälisen yhteisön jäsenien muodostamasta yhteisestä käsityksestä.¹⁵ Eri valtioiden on toteutettava omien lähtökohtiensa ja resurssiensa mahdollistamana puolustus – jota pidetään myös yleisesti uskottavana – kansainvälisen yhteisön määrittämien standardien mukaisesti ja kyettävä lisäksi perustelemaan omat ratkaisunsa kukin omilla yksilöllisillä tekijöillään. Näiden realiteettien puitteissa on siis oletettavaa, ettei yhtä ainutta uskottavaa puolustusta ole olemassa. Kuten mainittu, on Yhdysvalloilla sen aseman vuoksi merkittävin rooli tämän käsityksen muodostamisessa, mutta kokonaisuuden osalta on muillakin valtioilla oma roolinsa. Suomen puolustus on siis myös osa kansainvälisen yhteisön uskottavan puolustuksen käsitettä. Suomen uskottavaa puolustusta arvioitaessa keskeistä kuitenkin on se, miten Suomessa on tämän yleisen käsityksen mukainen kehitys onnistuttu omaksumaan.¹⁶

Suomen puolustuksen toteutusta tutkittaessa on siis syytä tutkia myös suomalaisen sodan kuvan taustalla vaikuttavia tekijöitä. Tässä tutkimuksessa Suomen puolustusta tarkastellaan juuri läntisen sodan kuvan näkökulmasta. Vaikka tutkielmassa keskitytään ainoastaan tarkasteluun läntisen sodan kuvan puitteissa, on huomattava että se on vain yksi sotaan liittyvä käsitys ja tulkintatapa muiden joukossa. Huomioitavaa sodan kuvaan liittyvän tutkimuksen osalta on myös se, että siihen liittyviä käsitteellisiä tekijöitä ei voida tarkastella abstrakteina tosiasioina. Tarkastelun taustalla on ainoastaan oletus siitä, että yhteisesti muodostetut käsitykset uhkasta, sodan luonteesta ja asevoimista määrittävät vallitsevan käsityksen sodan kuvasta, sekä toinen oletus jonka mukaan nämä käsitykset ovat kunkin toimijan harjoittaman politiikan ilmentymiä. Tutkimalla läntiseen sodan kuvaan vaikuttavien toimijoiden tekemiä ratkaisuja voidaan siis saada ainoastaan oletus läntisestä sodan kuvasta. Näistä yhteisesti muodostetuista käsityksistä muodostuu kuva, jonka sisällön arvioiminen on enemmän tai vähemmän tulkinnanvaraista. Esimerkiksi juuri sodan kuvaan vaikuttavista käsitteellisistä tekijöistä voidaan tehdä johtopäätöksiä, joiden

---

¹⁵ Raitasalo (2004) s. 21–23

¹⁶ Saarelainen & Metteri (2000) s. 21–23

perusteella voidaan edelleen arvioida näiden käsitysten sisältöä ja niiden merkitystä. Tehtyjen johtopäätösten tulkinvaraisuus ei mahdollista täysin yksiselitteistä tarkastelua, vaan tutkimustulos pohjautuu enemmänkin tutkijan tekemien rajausten ja johtopäätösten pohjalle. Valittu tarkastelutapa tarjoaa siis mahdollisuuden tarkastella läntistä sodan kuvaa siitä muodostettujen ja rajattujen johtopäätösten kautta, mutta samalla se ei kuitenkaan sulje pois käsittelyn ulkopuolelle jätettyjä muita vaihtoehtoja.

Tässä tutkimuksessa kylmän sodan jälkeisiä läntisessä sodan kuvassa tapahtuneita muutoksia havainnollistetaan tutkimalla läntiseen sodan kuvaan vaikuttaneista toimijoista Yhdysvaltoja, Natoa ja EU:ta. Lisäksi selvitetään näiden muutosten aiheuttamia mahdollisia vaikutuksia kansallisen puolustuksen toteutukseen tutkimalla Suomen lisäksi pohjoismaista Ruotsia ja Norjaa. Yhdysvaltojen, Naton ja EU:n sotilaalliset kehitykset kylmän sodan jälkeen kuvastavat muutoksia läntisessä sodan kuvassa. Näiden vaikuttajien tutkiminen antaa siis kuvan muutoksesta juuri läntisen viitekehyksen näkökulmasta sodan ja sotilaallisen voiman osalta. Myös Suomen voidaan nähdä EU:n jäsenenä ja ns. länsimaisena valtiona kuuluvan tämän läntisen käsityksen piiriin. Tämän vuoksi Suomen puolustusta tarkasteltaessa on perehdyttävä juuri läntisen viitekehyksen puitteissa tapahtuneisiin muutoksiin. Yhdysvaltojen asema tehokkaan sotilaallisen voiman määrittämisen osalta tulee ilmi useasti tutkielman aikana. Nato koostuu 26 jäsenmaasta, joista Yhdysvaltoja ja Kanadaa lukuun ottamatta kaikki muut jäsenet ovat Euroopan valtioita.¹⁷ Naton rooli sotilaallisena toimijana ja läntisen tehokkaan sotilaallisen toiminnan muokkaajana on siis ainakin Euroopan maiden näkökulmasta hyvin merkittävä. EU on Suomen osalta läntistä sodankuvaa muokanneista kolmesta toimijasta, Yhdysvalloista, Natosta ja EU:sta merkittävin. Tämä johtuu yksinkertaisesti Suomen EU-jäsenyydestä ja Suomen tiiviistä osallistumisesta unionin puolustusyhteistyöhön. EU:n sotilasyhteistyö on todenteolla käynnistynyt vasta vuosituhatien vaihteen jälkeen. EU on siis sotilaallisena toimijana varsin uusi vaikuttaja. Läntisen sodan kuvan ja tehokkaan aseellisen voiman määrittämisen osalta unionilla on kuitenkin merkittävä rooli. Unioniin kuuluu 25 jäsenmaata, joiden yhteenlaskettu BKT muodostaa neljänneksen koko maailman BKT:sta. EU on siis hyvin merkittävä globaali toimija.¹⁸ Unioni on panostanut merkittävästi yhteisen puolustuksen ja kriisinhallintakyvyn kehittämiseen, sekä uuden taisteluosasto-konseptin luomiseen. Verrattain uutena

---

¹⁷ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.151

¹⁸ Valtioneuvoston selonteko (2004) s.44, 78

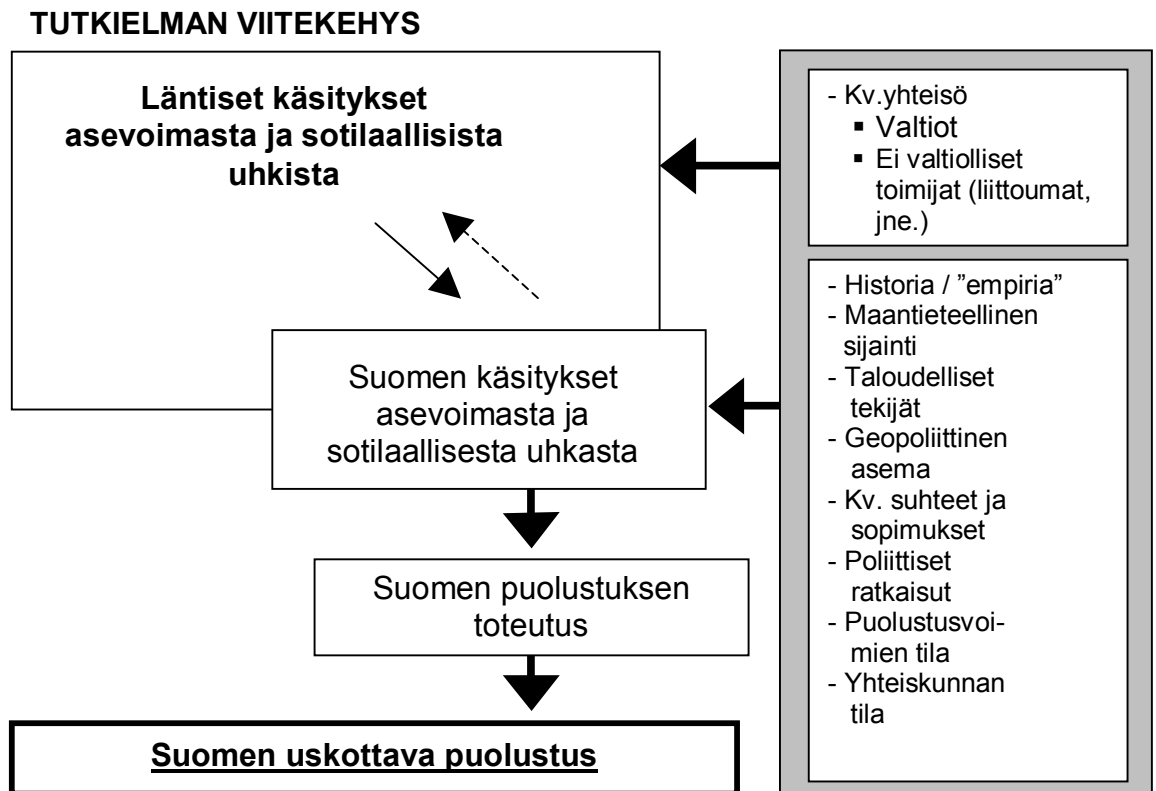
sotilaallisena toimijana olevan EU:n tekemät ratkaisut asevoimien kehittämisen osalta kuvastavat siis hyvin juuri viimeaikaista kehitystä tällä saralla. Ruotsia ja Norjaa tutkimalla voidaan selvittää, miten näissä Suomen naapurivaltioissa on omaksuttu läntisessä sodan kuvassa tapahtuneita muutoksia ja mitä vaikutuksia näillä muutoksilla on ollut maiden kansallisen puolustuksen toteutukselle.

Tutkimuksen lähtökohtana on siis kylmän sodan päättymistä seurannut turvallisuusympäristön muutos ja sitä seuranneet uudet uhkakuvat ja uudet käsitykset sodasta sekä tehokkaista asevoimista. Suomen uskottavalle kansalliselle puolustukselle määritetyistä edellytyksistä selviää mihin Suomen uskottava puolustus perustuu. Miten Suomi on reagoinut kylmän sodan jälkeisiin muutoksiin, jotka johtivat mittaviin muutoksiin eri valtioiden kansallisten puolustusten toteuttamisessa.¹⁹ Määrittelemällä uhkakuvia, tehokasta sotilaallista voimaa ja nykyaikaisien asevoimien vaatimuksia voidaan luoda pohjaa uskottavan puolustuksen käsitteelle. Näin ollen voidaan myös vastata mm. kysymyksiin mihin uskottava puolustus perustuu ja miksi juuri yleiseen asevelvollisuuteen perustuva alueellinen puolustusjärjestelmä on Suomen tapauksessa uskottava.

Johtopäätöksenä tutkielman viitekehyksen osalta voidaan puolustusta pitää uskottavana, jos se on: 1) toteutettu kansainvälisen yhteisön uskottavalle puolustukselle asettamien odotusten mukaisesti ja 2) se perustuu todelliseen ja perusteltuun uhka-arvioon.

---

¹⁹ Raitasalo & Sipilä (2004), s. 1-4, 101–105

Kuvio 1: Tutkielman viitekehys

1.3 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimusongelma on:

- Mihin Suomen puolustuksen uskottavuus tänä päivänä perustuu?

Tutkimusongelmaa tukevia tutkimuskysymyksiä ovat:

- Mitä uskottavan puolustuksen käsitteellä tarkoitetaan?
- Mikä on globaali turvallisuuspoliittinen muutos kylmän sodan jälkeen?
- Miten Suomi on vastannut kylmän sodan jälkeiseen globaaliin turvallisuuspoliittiseen muutokseen?
- Mitä haasteita Suomen puolustuksen toteutukseen kohdistuu?

1.4 Metodologia

Tutkielman yhteiskuntafilosofia pohjautuu konstruktivistiseen näkemykseen, joka on tyypillinen teoria kylmän sodan jälkeisille tutkimuksille.²⁰ Alexander Wendtin kehittämä konstruktivistinen teoria keskittyy tarkastelemaan intressejä ja identiteettejä valtioiden toimintaa selittävinä tekijöinä.²¹

Konstruktivismissa keskeistä on rakenteen ja toimijoiden kytkeytyminen toisiinsa: toimijat (esimerkiksi yksilöt ja valtiot) tuottavat vuorovaikutuksessaan keskinäisiä ja yhteisiä (intersubjektiivisiä) käsityksiä ja odotuksia”.²² Kansainvälisen politiikan tutkimuksen alalla konstruktivismi sijoittuu reflektivistien ja rationalistien välimaastoon. Wendtin mukaan rationalistiset, kuten neo-realistiset ja neo-liberalistiset yhteiskuntafilosofiat tekevät kaikista valtioista samankaltaisia, eivätkä ne korosta riittävästi identiteetti- ja intressitekijöitä.²³ Rationalististen teorioiden avulla on mahdotonta kuvata miten tietty valtio on erityinen suhteessa muihin. Wendt korostaakin, että juuri yksilöllinen identiteetti erottaa valtiot toisistaan.²⁴ Identiteettejä ja intressejä korostaessaan Wendt viittaa reflektivistisiin teorioihin, jotka korostavat juuri intersubjektiivisesti kanssakäymisessä muodostuvia identiteettejä ja intressejä.²⁵ Valtioiden ja muut kansainvälisten toimijoiden uudelleenmuovaavat jatkuvasti keskenään identiteettejään, intressejään, tms. reflektoiden niitä kansainvälisistä rakenteista muotoutuvia mielteitä vasten.²⁶ Identiteettejä ei voi johtaa materiaalisista voimavaroista, eivätkä ne muodostu tietyille toimijalle oletusarvoina, vaan ne ovat aina sosiaalisesti rakentuneita.²⁷ Sosiaalinen kanssakäyminen siis määrittää keitä me olemme ja mitä tahdomme. Sosiaalinen kanssakäyminen on avoin prosessi, jossa on mahdollista toimia vapaasti valitulla tavalla ja näin myös jatkuvasti muuttaa identiteettejä ja intressejä.

Konstruktivismi korostaa kansainvälisen järjestelmän rakenteita ja normeja valtiollista käyttäytymistä muovaavina ja selittävinä tekijöinä. Vallitsevat normit ja säännöt muovaavat näin ollen myös valtioiden identiteettiä. Samaa ajattelumallia noudattaen merkittävät kansainväliset vaikuttajat, kuten kansainväliset liittoumat, tai

---

²⁰ Forsberg (2004)

²¹ Wendt (1992), s.394

²² Lintonen (1996), s. 51

²³ Wendt (1992), s.392

²⁴ Wendt (1996), s.51

²⁵ Wendt (1992), s.393

²⁶ Hakovirta (2002), s.42

²⁷ Wendt (1996), s.51

”johtoasemassa olevat valtiot” voivat muokata valtioiden kansallista identiteettiä.²⁸ Se millainen rooli ei-valtiollisuudelle annetaan, muodostuu valtioiden toiminnan kautta.²⁹ Kansainvälisten suhteiden anarkiaa voidaan nähdä rajoitettavan monin eri tavoin. Harto Hakovirran teoksessa *Maailman politiikka, teoria ja todellisuus* tärkeimpinä kansainvälistä anarkiaa rajoittavina tekijöinä pidetään seuraavia: ” (1) kollektiivisen pelotteen ja vastatoimintajärjestelmän luominen rauhan rikkojaa vastaan, (2) anarkian rajoittaminen voima- ja valtatasapainoa säätelevällä diplomatialla, (3) aseiden riisuminen tai niiden hallussapidon ja käytön saattaminen kansainvälisen valvonnan ja kontrollin alaiseksi, (4) konfliktin hallinta ja ratkaiseminen välitystä, sovittelua, oikeudenmukaisia menetelmiä, ehkäisevää diplomatiaa, rauhanturvatoimintaa ynnä muita sellaisia keinoja käyttämällä ja kehittämällä”.³⁰

Valtiot – kansainvälisen politiikan toimijat – perustavat siis toimintansa tiettyihin sosiaalisiin normeihin, jotka se on omaksunut. Yksittäinen valtio toimii sosiaalisesti kansainvälisen yhteisön piirissä rakennettujen sääntöjen ja odotusten mukaisesti. Tietty toimintatapa valitaan sen mukaan, että se vastaa yhteisesti muodostettua, jaettua ja yhteiseen arvoperustaan pohjautuvaa odotusta sopivasta, tai oikeaksi katsotusta toiminnasta. Toimijat voivat pitää kansainvälisessä yhteistyössä syntyneitä normeja legiimeinä, koska 1) niillä on käytännöllistä merkitystä, 2) niitä pidetään ”moraalisesti oikeina, tai 3) ne edustavat vallitsevaa ja hyväksyttyä käsitystä.³¹ Valtioiden toimiessa yhteisten normien ja sääntöjen puitteissa omaa kansallista etua ajaessaan, voidaan nähdä, että kaikki nämä valtiot pyrkivät myös samankaltaisiin tavoitteisiin. Tämän vuoksi näillä yhteiset normit ja säännöt tunnustavilla valtioilla ei ole mittavia ristiriitoja toistensa kanssa, eivätkä ne näin ollen koe toisiaan merkittävinä uhkina. Valtioiden käyttäytyminen suhteessa vihollisiin ja ystäviin on erilaista, koska valtion suhtautuminen muihin toimijoihin määräytyy sen itselleen ja muille antamien kollektiivisten merkitysten mukaan.³²

Sodan kuvan muutoksen ja asevoiman kehityksen osalta konstruktivismin teorian kautta voidaan nähdä kyseen olevan muutoksesta, jossa toimijoiden näkemykset tilanteesta, omasta roolistaan ja toimintatavoistaan kyseenalaistuvat. Uhkakuvien muutoksen myötä puolustus ratkaisu on rakennettavaa uudelleen. Eli muutokseen

---

²⁸ Wendt (1992), s.394–395;

Visuri (2002), s.13

²⁹ March & Olsen (1999)

³⁰ Hakovirta (2002), s.197

³¹ March & Olsen (1999), s.13

³² Wendt (1992), s.396–407

vastaamiseksi on laadittava uusia sääntöjä tulevaa toimintaa varten (muokattava identiteettejään ja intressejään uuden tilanteen osalta). Konstruktivismi siis korostaa uhkakuvien ja uskottavan puolustuksen sosiaalisesti rakentunutta luonnetta. Sodan ja sodankäynnin tarkastelun osalta konstruktivismi painottaa tarkastelua ”objektiivisten” ominaisuuksien ja teknisten ratkaisujen kautta, mutta myös historiallisessa kontekstissa ja osana ihmisyyhteisöjen välistä vuorovaikutusta. Sodalla ei ole pysyvää olomuotoa, vaan se mitä sota on, määräytyy (kansainvälisen) politiikan käytäntöjen kautta.³³ ”Sodan paradigma voidaan ymmärtää laajasti hyväksytyinä ja yhteisenä tapana hahmottaa sotaa, sen päämääriä ja luonnetta sekä käytettäviä sodankäyntimenetelmiä...Yhteisenä käsityksenä sodasta se ei ole yksittäisen toimijan määriteltävissä, vaikka joidenkin toimijoiden mahdollisuudet vaikuttaa sen luonteeseen ovat paremmat kuin toisten...Se miten sota yleisesti ymmärretään, vaikuttaa merkittävästi siihen, millaisiksi sodankäynnin käytännöt muodostuvat.”³⁴ Huomattavaa myös konstruktivismin osalta on se, että vaikka tarkastelu tässä tutkimuksessa on rajattu läntisen sodan kuvan pohjalle, se ei sulje pois muita sodan kuvaan liittyviä käsityksiä. Teknologian merkitys konstruktivistisessä näkökulmassa on se, mikä sille kollektiivisesti kussakin yhteydessä annetaan. Materiaalisilla voimavaroilla on merkitystä, mutta ratkaisevaa on se, miten näitä resursseja käytetään.

Konstruktivismin kolme perusteeksiä ovat:³⁵

- 1) Valtiot ovat kansainvälisen politiikan perustoimijoita
- 2) Valtiojärjestelmän rakenteet ovat subjektien sosiaalisesti rakentuneita, eivätkä materiaalisia
- 3) Valtiojärjestelmän rakenteet muodostavat valtioiden identiteettejä ja intressejä

Tutkimusmenetelmä on deduktiivinen asiakirja- ja kirjallisuustutkimus. Lähtökohtana tutkimukselle on oletus poliittisen järjestelmän eri toimijoiden asiakirjojen todistusvoimasta harjoitetun politiikan ilmentäjinä. Tutkittaessa uskottavaa kansallista puolustusta osana Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa on tutkimuksen oletuksena siis Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisten julkaisujen todistusvoima toteutetun puolustusratkaisun ilmentäjinä. Tämä korostuu deduktiivisessa päättelyssä, sillä sen mukaisesti tosista oletuksista syntyy aina tosi johtopäätös. Johtopäätös siis nojaa hyvin voimakkaasti esitettyihin oletuksiin ja perusteisiin, eli

³³ Pyykönen (2005), s.8

³⁴ Raitasalo & Sipilä (2005a), s. 19

³⁵ Wendt (1996), s. 48

premissein. Tosien premissien myötä myös saadun johtopäätöksen voidaan nähdä olevan tosi. Tällöin tutkimusmenetelmän voidaan sanoa olevan totuuden säilyttävää. Perusteista ei tehdä yleistyksiä siten, että saatu johtopäätös ei sisältyisi lähtöoletuksiin. Tutkielmaan liittyvässä päättelyssä ja argumentaatioissa olen pyrkinyt esittelemään käsitellyt aiheet siten, että ensin annetaan perusteet aiheen osalta ja tämän jälkeen deduktiivista päättelyä hyödyntäen johtopäätös.³⁶ Tutkimus on kvalitatiivinen, eli tutkimuksessa on tavoitteena tutkimusaineiston perusteella ymmärtää tarkasteltavan ilmiön kokonaisluonnetta.

Tutkielman ensimmäisessä luvussa pyrin tuomaan esille tutkittavan aiheen, tutkimusongelman ja -kysymykset ja tutkimuksen päämäärän, eli tavoitteen. Lisäksi ensimmäisessä luvussa luon lähtökohdat käsiteltävän aiheen tutkimiselle ja avaun tutkielman teorian ja viitekehysten. Tutkimus nojautuu konstruktivistiseen kansainvälisen politiikan teoriaan, viitekehys pohjautuu länsimaiseen sodan kuvaan, jonka puitteissa suomalaista puolustusjärjestelmää tarkastellaan – ottaen huomioon Suomen turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön erityispiirteet. Luvut kaksi, kolme ja neljä muodostavat tutkielman pääluvut. Toisessa luvussa käsittelen uskottavan puolustuksen käsitettä. Määrittelen luvussa käsitteen kahden oletuksen kautta. 1) Uskottava puolustus perustuu tehokkaaseen sotilaalliseen toimintaan ja tehokas sotilaallinen toiminta määritetään kansainvälisen yhteisön piirissä. 2) Puolustuksen uskottavuuden määrittäminen riippuu siitä, mitä uhkaa vastaan toimitaan. Toinen luku rakentuu näiden kahden oletuksen pohjalta tehdyn päättelyn, perustelun, hyväksymisen ja hylkäämisen varaan. Luvussa kolme analysoin länsimaisesta näkökulmasta globaalia turvallisuuspoliittista kehitystä kylmän sodan jälkeisellä ajalla. Luvussa tarkastellaan uhkakuvia, sodan kuvaa ja aseellista voimaa siis juuri läntisen sodan kuvan puitteissa. Kolmas luku muodostuu pääosin Suomen näkökulmasta merkittävimmin läntistä sodan kuvaa rakentavien kansainvälisten toimijoiden tarkastelusta. Neljännessä luvussa tarkastelen turvallisuuspoliittisia perustekijöitä ja -kehitystä Suomen näkökulmasta. Luvussa analysoidaan pääasiassa Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisia selontekoja sekä muita Suomen valtionhallinnon julkaisuja, joiden pohjalta tehdään johtopäätöksiä Suomen uskottavan kansallisen puolustuksen toteutukseen liittyen.

Tutkielmassa käytetyt lähteet perustuvat lähinnä tutkittavan valtion, tai muun tekijän toimesta julkaistuihin selontekoihin, tiedonantoihin ja tutkimuksiin. Suomen

---

³⁶ Niiniluoto (1983)

turvallisuus- ja puolustuspoliittisia ratkaisuja ja toimintalinjoja olen tutkinut perehtymällä pääasiassa valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin selontekoihin vuosilta 1995, 1997, 2001 ja 2004. Selonteot antavat Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikalle niiden toimintalinjojen periaatteet ja tavoitteet, sekä tarjoavat kehyksen niiden toimeenpanolle. Selonteoissa siis määritetään Suomen puolustuksen perusteet ja annetaan suunta ja raamit niiden kehittämiseksi tulevaisuudessa. Näin ollen tutkimalla selontekoja saadaan myös vastaus tutkielman kannalta keskeisiin Suomen puolustusta koskeviin kysymyksiin puolustuksen kylmän sodan jälkeisestä kehityksestä, sen toteuttamisesta ja tulevaisuuden kehitysnäkymistä.³⁷ Läntisen sodan kuvaa ja kylmän sodan jälkeistä globaalia turvallisuuspoliittista kehitystä olen pyrkinyt tutkimaan perehtymällä Yhdysvaltojen, Naton ja EU:n sekä pohjoismaista Ruotsin ja Norjan puolustukseen. Yhdysvaltoja olen tutkinut perehtymällä Yhdysvaltojen puolustusstrategiaan, sekä puolustusministeriön uuden vuosituhaten puolustusta käsittelevään julkaisuun *Facing the future: meeting the threats and challenges of the 21st century*. Naton asevoimien kylmän sodan jälkeistä transformaatiota olen tutkinut perehtymällä Naton strategiaan konsepteihin vuosilta 1991 ja 1999. Viimeaikaisinta kehitystä olen tutkinut Naton virallisten internet sivujen julkaisuista, sekä Naton julkaisemista tiedotteista. EU:ta olen tutkinut perehtymällä pääasiassa Unionin turvallisuusstrategiaan vuodelta 2003, sekä Suomen puolustusministeriön julkaisuihin EU:n taisteluosastoihin liittyen. Pääasiallisten lähteiden lisäksi olen käyttänyt syvemmän ja tarkemman kuvan saamiseksi myös eri alojen asiantuntijoiden kirjoittamia artikkeleita ja aiempia tutkimuksia aiheen tiimoilta. Tutkielman viitekehyksen ja kylmän sodan jälkeisen globaalin turvallisuuspoliittisen muutoksen tutkimisessa olen käyttänyt lähteenä ensisijaisesti kylmän sodan jälkeistä sodan kuvan muutosta koskevia aiempia tutkimuksia ja artikkeleita. Näitä lähteitä tutkimalla olen pyrkinyt selvittämään kylmän sodan jälkeisiä kehityssuuntauksia ja muutoksia asevoimien ja puolustuksen ylläpitämisen osalta. Näin ollen olen myös pyrkinyt luomaan tutkielmalle viitekehyksen, jonka puitteissa uskottava puolustus pyritään määrittämään. Viitekehyksen teoreettisen pohjan luomiseksi olen perehtynyt maanpuolustuskorkeakoulun strategian laitoksen kansainvälisen politiikan tutkimusta koskeviin teoksiin, sekä merkittävän konstruktivismin teorian kirjoittajan Alexander Wendt:n artikkeleihin. Kaikkien tutkielman lukujen osalta olen käyttänyt täydentävinä lähteinä lehtiartikkeleita, aiempia tutkimuksia, budjettilaskelmia sekä tutkittavana olleen toimijan julkaisemia tiedonantoja tarkasteltavan aiheen osalta.

---

³⁷ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.3

2. USKOTTAVA PUOLUSTUS

Konstruktivismin teorian mukaisesti uhkien ja uskottavan puolustuksen välinen suhde on sosiaalisesti rakentunut. Tämän vuoksi tässä tutkielmassa uskottavan puolustuksen termin määrittelyä on lähestytty näkökulmasta, jossa pyritään uskottavan puolustuksen termin sisällön selvittämiseksi ensisijaisesti selvittämään mitä uhkaa vastaan toimitaan. Toisena lähtökohtana uskottavan puolustuksen termin selvittämisessä on tässä tutkielmassa käytetty oletusta siitä, että uskottava puolustus perustuu tehokkaaseen sotilaalliseen toimintaan, joka on määritetty kansainvälisen yhteisön piirissä. Niin uhkakuvamallit, kuin käsitykset tehokkaasta sotilaallisesta toiminnasta ovat sosiaalisesti rakentuneita ja yhteisiä länsimaisen sodan paradigman jakavien kesken.

2.1 Uhkakuvat

”Uhkamalli tarkoittaa yleisellä tasolla olevaa kuvausta turvallisuusympäristön häiriöistä, jotka toteutuessaan voivat vaarantaa yhteiskunnan turvallisuuden, väestön elinmahdollisuudet tai valtiollisen itsenäisyyden...Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat voivat esiintyä itsenäisinä tai samanaikaisesti usean muun kanssa. Niiden lähteitä, tarkkoja kohteita, tavoitteita, ilmenemisen laajuutta tai vaikutusten siirtymistä esitetyiltä tasoilta toiselle on vaikea ennustaa. Myös arviot uhkien toteutumisen todennäköisyydestä vaihtelevat ja voivat muuttua nopeastikin”.³⁸ Todellisen uhkan edellytyksenä on 1) kyky uhkan tuottamiseen ja 2) halu tuottaa uhkaa. Uhkia arvioitaessa on näin ollen huomioitava mahdolliset, sekä todennäköisimmät riskien mahdollisuudet eli tekijät joilla on sekä kyky, että samalla myös mahdollinen halu uhkan tuottamiseen. Jos kyky uhkan tuottamiseen on olemassa, voi riskin mahdollisuudesta kehittyä halun kasvaessa ja tilanteen muuttuessa lopulta uhka, jota vastaan joudutaan mahdollisesti myös toimimaan. Sotilaallisessa kyvyssä muutokset tapahtuvat yleensä hitaasti pitkällä aikavälillä, kun taas muutokset poliittisessa tahdossa voivat tapahtua hyvinkin lyhyessä ajassa.³⁹ Uhkakuvamallissa arvioitujen uhkien ei tarvitse siis välttämättä olla todellisia jatkuvia uhkia, vaan ne voivat muodostua riskin mahdollisuuksista uhkiksi vasta tilanteen

---

³⁸ YETTS (2006), s. 9-10

³⁹ Tietoja Suomen kokonaismaanpuolustuksesta 2006

kehittymisen myötä. Riittää kuitenkin kun uhkia arvioitaessa arvioidaan uhkan tuottamiseen olevan riittävän kyvyn ja mahdollisen halun todellisuus.

Uskottavan puolustuksen rakentaminen ainoastaan yhden yksilöidyn uhkakuvan varaan kyseenalaistaisi sinällään koko uskottavan puolustuksen käsitteen. Yksilöidyn uhkakuvan muuttuminen, tai jopa katoaminen tilanteen muuttuessa asettaisi koko puolustuksen toteutuksen todella kyseenalaiseksi. Yksilöityjen uhkien nimeäminen voi johtaa ennen pitkää odotusten mukaiseen toimintaan, jossa uhkan muodostumiseen vaikuttaa ainoastaan oletus sen todellisuudesta, eikä niinkään todellinen kyky tai halu uhkan muodostumiseen vaikuttavina tekijöinä. Uskottavan puolustuksen toteuttaminen ei sinällään vaadi vihollista, mutta uhkakuvan puuttuessa myös puolustuksen toteuttaminen voidaan nähdä täysin turhana. Kansallisten uhkakuvien lisäksi ovat kylmän sodan jälkeen maailmanlaajuiset ongelmat ja turvallisuusuhkat nousseet voimakkaasti esiin⁴⁰. Globalisaatio on vähentänyt maantieteellisen etäisyyden merkitystä. Globaalit ja kansallisvaltioiden rajat ylittävät ongelmat vaikuttavat maailmanlaajuisesti yhteiskunnan ja kansalaisten turvallisuuteen. Riskit ja uhat ovat saaneet uusia muotoja ja niiden vaikutukset välittyvät nopeammin ja laajemmalle alueelle.⁴¹ Maailmanpolitiikan kulkua ohjaavatkin yhä voimakkaammin erilaisten globaaliongelmien ja uhkien paine, joiden luoma yleismaailmallinen kohtalonyhteys onkin nykyisin yksi globaalisuuden yleisimmistä ilmentymistä.⁴² Mahdollisiin turvallisuusuhkiin pyritään reagoimaan jo ennen niiden syntymistä. Maailmanlaajuisiin riski tekijöihin puututaan niiden syntysijoilla ja niiden leviäminen pyritään ehkäisemään ennakoivin menetelmin. Näin pyritään ehkäisemään mahdollisten riskien eskaloituminen todellisiksi uhkiksi jo heti niiden tunnistamisen jälkeen. Vaikka yksittäisten ja yksilöityjen uhkien määrittäminen, tai jonkun tietyn toimijan ”vihollistaminen” ei ole uhka-arvioinnissa puolustuksen toteutuksen kannalta oleellista, vaatii uskottavan puolustuksen toteuttaminen pohdintaa siitä, ketkä voivat olla mahdollisia sotilaallisia uhkia. Vain tämänkaltaisen pohdinnan kautta kyetään mahdollisiin uhkiin reagoimaan riittävän aikaisessa vaiheessa. Puolustuksen kehittäminen pitkällä aikavälillä edellyttää myös uhkien osalta arviointia pitkällä aikavälillä.

---

⁴⁰ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.17

⁴¹ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.18–19

⁴² Hakovirta (2002), s.48

Konstruktivismin mukaan myös vihollisuus on sosiaalisesti rakentunut suhde. Ase vihollisen kädessä on eri asia, kuin ase ystävän kädessä.⁴³ Tämä korostaa kansainvälisten suhteiden merkitystä, sekä myös mm. historiallisia tekijöitä mahdollisia uhkia arvioitaessa. Mahdollinen halu sotilaallisen voiman käyttöön voi syntyä tilanteen kehittymisen myötä useista eri tekijöistä. Näiden tekijöiden arviointi ja tilanteessa tapahtuvien muutoksien ennakointi on oleellinen osa uhka-arviointia. Uhka-arvioinnissa on tilanteita ja niissä tapahtuvia muutoksia kyettävä ennakoimaan pitkällä aikavälillä. Oleellista onkin, että turvallisuus riskeihin on varauduttu ennakoivasti oikealla tavalla ja näin ollen omataan myös valmius toimia niistä syntyviä mahdollisia uhkia vastaan.

2.2 Tehokas sotilaallinen toiminta

Tehokkaan sotilaallisen toiminnan määrittämisessä tulee konstruktivismin näkökulman mukaisesti huomioida yhteiset sosiaalisesti muodostuneet käsitykset sodasta. Nämä sodan kuvaan vaikuttavat tekijät muodostuvat sosiaalisesti kansainvälisen yhteisön piirissä aivan kuten yhteinen uhkakuvamallikin. Yhteisen sodan paradigman tunnustavat valtiot sitoutuvat noudattamaan yhteisiä käsityksiä sotaan ja sodankäyntiin, sekä asevoimiin liittyen. Näin ollen voidaan siis sanoa, että tehokas sotilaallinen toiminta määritetään kansainvälisen yhteisön piirissä.

Sodan kuvaan vaikuttavat kolme osatekijää ovat:⁴⁴

- 1) Uhkakuva, jota vastaan puolustusta rakennetaan. Sodankäynti ja asevoimat rakentuvat yksinomaan vastaamaan tiettyihin uhkakuvan tyyppihin.
- 2) Käsitykset sodan luonteesta, jotka sisältävät sekä päämäärät, joita sodan avulla voidaan tavoitella, että keinot näiden päämäärien saavuttamiseksi.
- 3) Käsitykset asevoimasta, jotka määrittävät asevoimien tehtävät, luonteen, rakenteen ja toimintatavat. Uhkakuvat ja käsitykset sodan luonteesta antavat puitteet sille, miten käytettävissä olevien resurssien puitteissa asevoimille pyritään kehittämään niille osoitettuihin tehtäviin soveltuva teknologia, organisaatio ja käyttöperiaatteet.

⁴³ Wendt (1996), s.50

⁴⁴ Raitasalo & Sipilä (2005a), s.20–22

Edellä käsiteltyjen käsitteellisten sodan kuvaan vaikuttavien osatekijöiden – käsitykset uhkasta, käsitykset sodan luonteesta ja käsitykset asevoimasta – lisäksi sodan paradigmaa määrittävät myös vallitseva teknologian taso ja materiaalien voimavarojen jakautuminen.⁴⁵ ”Eryteisesti länsimaisessa sotaan liittyvässä teoreettisessa keskustelussa on teknologian osuus ollut merkittävä...Asejärjestelmien osumatarkkuus, kantama ja teknologinen edistyskellisyys nousevat länsimaisessa sotaan liittyvässä keskustelussa ratkaiseviksi elementeiksi”.⁴⁶ Konstruktivismin teorian mukaisesti teknologian merkitys on se mikä sille kollektiivisesti annetaan. Pohdittaessa tehokasta sotilaallista voimaa ja sen määrittymistä kansainvälisen yhteisön piirissä on ensisijaisesti huomioitava maailman suurimman sotilasmahdin, Yhdysvaltojen, asevoimia ja heidän käsityksiään tehokkaasta sotilaallisesta voimasta. ”Teknologiakeskeistä näkökulmaa laajempi sodan hahmottamisen tapa on ottaa huomioon ne sotaan liittyvät yhteiset käsitykset, jotka ohjaavat toimijoiden suhtautumista sotaan”.⁴⁷ Teknologisten ratkaisuiden tarjoamat mahdollisuudet sodan toteuttamiselle muodostavat yhden osa-alueen sodan paradigmaa. Teknologisten ratkaisujen, aivan kuten sodan päämäärien, sodan luonteen ja käytettävien sodankäyntimenetelmien merkitys osana sodan paradigmaa kuuluvat samaan sosiaaliseen prosessiin, jona sota käsitetään ja jonka mukaan sodan käsitteet myös syntyvät. Tehokas sotilaallinen toiminta voidaan myös nähdä rakentuvan sosiaalisesti kansainvälisen yhteisön piirissä.⁴⁸ Länsimaisessa sotaan liittyvässä keskustelussa keskeisellä sijalla ovat siis teknologiset ratkaisut. Yhtäläillä tehokkaan sotilaallisen toiminnan osalta keskeistä voidaan nähdä olevan ainakin käytetyt sodankäyntimenetelmät, joukkojen rakenne ja koulutustaso sekä kokemus, johtaminen ja useat sodankäynnin taustalla vaikuttavat tekijät, kuten esimerkiksi maanpuolustus tahto tai kansan yhtenäisyys.⁴⁹

Sotilaallisen toimintakyvyn toimeenpanon edellytyksenä on oltava poliittinen tahto sotilaallisen voimankäyttöön. Sodan päämäärät – tavoitteet joita sodan avulla voidaan tavoitella – sisältyvät käsityksiin sodankäynnin luonteesta. Poliittisen tahdon taustalla tulee olla vallitsevan paradigman puitteissa vallitsevat ’legitiimit’ päämäärät, joita sotilaallisella voimankäytöllä tavoitellaan. Lisäksi keinojen, joiden avulla näihin päämääriin pyritään, tulee myös perustua vallitsevan paradigman piirissä jaettuihin yhteisiin ’legitiimeihin’ käsityksiin. Aivan kuten uhka muodostuu kyvystä ja halusta

⁴⁵ Raitasalo & Sipilä (2005a), s.20

⁴⁶ Raitasalo & Sipilä (2005a), s.15–16

⁴⁷ Raitasalo & Sipilä (2005a), s.16

⁴⁸ Raitasalo & Sipilä (2005a), s.16

⁴⁹ Saarelainen & Metteri (2000), s.107

sen tuottamiseen, muodostuu sotilaallinen toimintakyky sotilaallisesta kyvystä ja poliittisesta tahdosta käyttäen sitä.⁵⁰

”Määrittäessään sodan luonteen, päämäärät ja keinot paradigma määrittää myös sotien potentiaaliset ‘häviäjät’ ja ‘voittajat’. Kehittymättömän maatalousyhteiskunnan pyrkimykset käydä sotaa vallitsevan länsimaisen paradigman mukaisesti ja sen määrittelemien ‘säännöin’ johtavat määritelmällisesti tappioon. Jo pelkkä kyvyttömyys varustaa asevoimiaan tällaisen sodan edellyttämällä järjestelmällä tekee paradigman mukaisen tehokkaan sodankäynnin mahdottomaksi”.⁵¹ Tämän vuoksi on huomioitava eri valtioiden erilaiset lähtökohdat: erilaiset intressit ja lähtökohdat, sekä erilaiset ympäristöt käydä sotaa. Näin ollen korostuu myös sotilaallisten uhkien ja uskottavan kansallisen puolustuksen sosiaalisesti rakentunut luonne. Eri valtioiden erilaiset lähtökohdat ja erilaiset uhkakuvat toimivat uskottavan kansallisen puolustuksen toteutuksen perustana. Jotta yleisesti nähdään, että toteutetulla puolustuksella kyetään torjumaan arvioidut uhkat, täytyy puolustuksen kuitenkin perustua yleisesti jaettuihin yhteisiin käsityksiin. Kansallisiin erityispiirteisiin vedoten on mahdollista perustella tiettyjä valintoja. Kuitenkin vajaisiin resursseihin perustuva kyvyttömyys vallitsevan sodan paradigman mukaisen asevoiman ylläpitämisestä jättää vaihtoehdoksi sen haastamisen epäsäännönmukaisin keinoin, tai sotilaallisen liittoutumisen kansallisen puolustuksen vahvistamiseksi. Tässä yhteydessä korostuu myös sodan käsitteen kulttuurisidonnaisuus. Kansainvälisen yhteisön piirissä jaetaan useita sosiaalisessa kanssakäymisessä rakentuneita – eli osallistuvien toimijoiden hyväksymiä – käsityksiä sodasta.⁵² Tämä vaikuttaa suoraan myös kunkin käsityksen piirissä toimivan valtion tapaan toteuttaa kansallinen puolustus. On kuitenkin huomattavaa, että uskottavan puolustuksen ensisijaisena tehtävänä ei ole välttämättä torjua uhkakuvan mukaista vihollista voimavaroihin tai toimintatapoihin perustuvalla vastakkainasettelulla, vaan toimia riittävän suurena kynnyksenä mahdollisen hyökkäyksen aloittamiseksi. Pienen valtion merkittävin mahdollisuus huomattavan ylivoiman omaavaa vihollista vastaan on luoda riittävän suuri kynnyksen hyökkäyksen aloittamiseksi. Uskottavan puolustuksen tehtävänä on osoittaa, että hyökkäämällä sitä vastaan joutuu vahvakin hyökkääjä sitomaan runsaasti omia voimavarojaan hyvin pitkäksi ajaksi. Tämän kynnyksen muodostaminen kuitenkin

---

⁵⁰ Raitasalo & Sipilä (2005a), s.21

⁵¹ Raitasalo & Sipilä (2005a), s.20

⁵² Raitasalo & Sipilä (2005a), s.20

edellyttää, että valmius ryhtyä vastarintaan mahdollista uhkaa vastaan on jatkuvasti olemassa.⁵³

Pelkästään materiaalisia tekijöitä tarkastelemalla voidaan laskea kunkin valtion käytettävissä oleva sotilaallinen voima. Sotilaallisen voiman mittaaminen käytettävissä olevilla voimavaroilla ei kuitenkaan huomioi sotaan vaikuttavia käsitteellisiä tekijöitä, joista erityisesti sodankäynnin luonteeseen vaikuttavat käsitykset rajoittavat materiaalisen ylivoiman hyödyntämistä. Näihin käsityksiin kuuluvat 'legitiimit' tavoitteet ja keinot sodankäyntiin liittyen. Koska sotilaallisen voiman käyttöä rajoittavat mm. sodan lait ja kansainvälisen yhteisön piirissä jaetut käsitykset sotilaallisen voiman käytöstä, ei sotaa ole mahdollisuutta toteuttaa täysin vapaasti materiaalisten voimavarojen tarjoamissa puitteissa. Koska sotilaallisen voiman käyttöön liittyy aina myös poliittinen tahto, ei sodan tavoitteena voi olla täydellisen tuhon saavuttaminen, vaan ainoastaan poliittisiin tavoitteisiin yltäminen. Näin ollen pätee asevarustelun kannalta myös ajatus siitä, ettei isompi materiaalin määrä ja kehittyneempi teknologian taso takaa itsessään parempaa lopputulosta sodalle. Asevoimien tehtävien, organisaation ja niille osoitettujen materiaalisten voimavarojen tulee olla käytettävissä niille valittujen toimintatapojen mukaisesti. Näitä materiaalisia ja käsitteellisiä voimavaroja voidaan käyttää 'legitiimein' keinoin ja tavoittein määritettyä uhkakuvaa vastaan. Materiaalisilta voimavaroiltaan heikomman yhteiskunnan mahdollisuus käydä sotaa materiaalisesti vahvempiaan vastaan perustuu epäsymmetrisiin toimintatapoihin, joiden peruseriaatteena on epätavallisin menetelmin toimimalla pyrkiä vähentämään mm. juuri materiaalisen ylivoiman merkitystä.⁵⁴ Sotilaallinen liittoutuminen tarjoaa mahdollisuuden valtioille, joilla ei ole resursseja toimeenpanna riittävää puolustuskykyä. Sotilaallisella liittoutumisella voidaan vahventaa omaa puolustuskykyä, tai rakentaa koko doktriini kollektiivisen puolustuksen varaan. Kun edelleen huomioidaan, että sotilaallisen voiman käyttöön liittyy aina poliittinen tahto, nostaa sotilaallisen liittoutumisen tarjoama kollektiivinen puolustus kynnystä hyökkäyksen aloittamiseksi varsin voimakkaasti. Toisaalta kansainvälisen järjestelmän anarkisuuden myötä voidaan ajatella, että kunkin valtion puolustuksesta vastaa viimekädessä ainoastaan kyseinen valtio itse.⁵⁵

---

⁵³ Hägglund (2001), s.14–17

⁵⁴ Saarelainen & Metteri (2000), s.114;
Raitasalo (2004), s.17–19;
Raitasalo & Sipilä (2005a), s.19–20

⁵⁵ Russett ym. (2006), s.245

2.3 Johtopäätökset

Uskottava puolustus perustuu ensisijaisesti uhkaan, jota vastaan sen tulee kyetä toimimaan. Puolustuksen toteutuksen tulee vastata arvioitua uhkakuvamallia. Toiseksi uskottava puolustus perustuu tehokkaaseen sotilaalliseen toimintaan, joka yleisesti määritetään kansainvälisen yhteisön piirissä. Tehokas sotilaallinen toiminta muodostuu sotilaallisesta toimintakyvystä, johon vaikuttavat käsitykset sodan kuvasta, sekä materiaaliset tekijät (teknologian taso, sekä materiaalien voimavarojen jakautuminen). Yhteisen sodan paradigman (käsitykset sodasta ja sen luonteesta) omaksuneet jakavat myös yhteisen uhkakuvien mallin. Kuitenkin eri valtioilla voi olla eri uhkakuvia mm. omaan sijaintiinsa tai tilanteeseensa perustuen. Käsitykset sodan luonteesta ovat niitä käsityksiä tietyn vallitsevan paradigman puitteissa, jotka tarkoittavat yhteisesti hyväksytyjä päämääriä ja keinoja sodasta ja sodankäynnistä. Käsitykset asevoimasta muodostuvat uhkakuvien ja sodan luonteeseen vaikuttavien yhteisten käsityksen puitteissa. Yhteiseen uhkakuvamalliin vastataan asevoimin, jotka kykenevät parhaiten toimimaan uhkaa vastaan yhteisten sodan päämäärien ja keinojen puitteissa. Käsitykset asevoimasta sisältävät siis ne tiettyyn sodan paradigmaan kuuluvien yhteisesti jakamat käsitykset asevoimien luonteesta, rakenteesta, sekä niiden toimintatavoista. Materiaaliset tekijät tarjoavat ne puitteet, joiden sisällä kukin valtio omien resurssiensa mukaisesti omia asevoimiaan kehittää.⁵⁶ Käytännön tasolla tehokasta sotilaallista toimintaa voidaan arvioida suorituskykyjen kautta. Arvioinnissa on huomioitava tällöin mm. järjestelmien tekninen suorituskyky, joukkojen koulutustaso ja joukkojen sekä järjestelmien käyttövalmius. Tehokkaassa sotilaallisessa toiminnassa tapahtuva kehitys toteutuu juuri sotilaallisen suorituskyvyn kehityksen kautta. Kehitykseen vaikuttavat mm. toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset (käsitykset asevoimasta), teknologian kehittyminen ja kehittämiseen kohdennetut resurssit (materiaaliset tekijät).

---

⁵⁶ Raitasalo & Sipilä (2005a), s.18–22

3. GLOBAALI TURVALLISUUSPOLIITTINEN KEHITYS

Kylmän sodan aikaiset viholliskuvat perustuivat toista maailmansotaa seuranneeseen voimakkaaseen ideologiseen vastakkainasetteluun. Tätä vastakkainasettelua leimasi ”pelon ilmapiiri”, joka perustui koko kylmän sodan ajalla vallinneeseen ydinsodan uhkaan. Keskeisimpinä toimijoina kylmän sodan aikana olleet Neuvostoliitto ja Yhdysvallat kävivät tiukkaa valtakamppailua, joka johti mittavaan asevarustelu kilpaan. Molemmat osapuolet tulkitsivat toistensa harjoittamaa politiikkaa, sekä mm. asevarusteluun liittyviä eleitä aggressiivisina ja uhkaavina. Varsinaiset sotateimet kylmän sodan aikana rajoittuivat lähinnä ns. kolmannen maailman valtioissa käytyihin sisällissotiin ja alueellisiin kriiseihin. Kolmannessa maailmassa käytiin myös ’sijaisotia’, joissa kylmän sodan päätoimijat yrittivät levittää omaa ideologiaansa. Nämä kylmän sodan ajalla käydyt sodat eivät kuitenkaan vaikuttaneet niihin sotaan liittyviin käsityksiin, joita molemmat sodan päätoimijoista kuitenkin noudattivat. Toisin kuin kolmannessa maailmassa käydyissä sodissa, kylmän sodan aikana korostuivat käsitykset erillisellä taistelukentällä käydystä sodasta kahden laajamittaisen mekanisoidun asevoiman välillä. Ajalle tyypillistä oli sotilaallisen voiman arviointi käytössä olleiden joukkojen ja sotamateriaalin määrällä.⁵⁷ Taloudellinen panostus asevoimiin väheni kylmän sodan loppuvaiheesta 1985 vuoteen 2001 mennessä yli kolmanneksella. Samassa ajassa sotilashenkilöstön määrä väheni yli 20 %. Nämä luvut kuvaavat kylmän sodan aikaisia vaatimuksia kansallisen puolustuksen ylläpitämiseksi.⁵⁸ Laajamittaisten joukkojen ylläpitäminen, kouluttaminen ja varustaminen tulivat sen aikaisen sodan käsityksen myötä hyvin kalliiksi. Kylmän sodan päättymisen myötä hävisivät 1990-luvun alussa myös pitkään hallinneet käsitykset uhkasta, sodasta, sekä sotilaallisesta voimasta. Kansainvälisen järjestelmän toimijat joutuivat suhteuttamaan toimintansa uuden kansainvälisen tilanteen mukaisiksi. Kylmän sodan aikaiset käsitykset vaikuttivat vielä pitkälle 1990-lukua, mutta murenivat pikku hiljaa uusien käsitysten tieltä. Kylmän sodan jälkeiset sodat ja alemman aseellisen voimankäytön asteet muokkasivat uudelleen käsityksiä sodasta ja sotilaallisesta voimasta. Merkittävimpänä yksittäisenä sodan ja sotilaallisen voiman käsitteisiin vaikuttaneena tekijänä voidaan pitää Persianlahden sotaa, joka käynnisti Yhdysvalloissa debatin sodankäynnin vallankumouksesta.⁵⁹ ”1990-luvun lopulla sodankäynnin vallankumous käsitettiin informaatioteknologian kehittymisen ja asevoimien toimintaperiaatteiden ja organisaatioiden muuttumisen

⁵⁷ Raitasalo (2004), s. 17–19

⁵⁸ Russett, ym. (2006), s.232–235

⁵⁹ Raitasalo (2004), s.19–22

aikaansaamaksi sodan luonteen muutokseksi”.⁶⁰ Tämän muutoksen pohjana oli ensisijaisesti uhkakuvien muuttuminen. Muutos johti sotaan ja sotilaalliseen voimaan liittyvien käsitysten laajaan uudelleen muotoutumiseen, jonka myötä käsitykset sodan luonteesta ja tehokkaasta sotilaallisesta toiminnasta ovat muuttuneet merkittävästi.

3.1 Uhkakuvat

”Uudet uhkatekijät ovat tosiasia, johon on varauduttava.”

– Valtioneuvoston kanslia, Turvallisuuspoliittisen seurantaryhmän raportti 2004⁶¹

”Uhkakuvat muodostavat perustan, joka määrittää merkittävällä tavalla yhteisön asennoitumista voimankäyttöön sekä niitä välineitä ja muotoja, joita se kehittää.”⁶² Edeltävä lainaus kuvaa tilannetta, joka johti kylmän sodan jälkeiseen ns. ”sodankäynnin vallankumoukseen”⁶³ ja sitä seuranneeseen asevoimien voimakkaaseen transformaatioon. Kylmän sodan päättyminen vähensi merkittävästi sen ajalle tyypillistä uhkaa tavanomaisesta laajamittaisesta hyökkäyksestä. Esille nousi joukko uusia uhkia, jotka ovat rakenteeltaan hyvin monimutkaisia ja niihin vastaaminen pelkästään sotilaallista voimaa käyttämällä on hyvin ongelmallista. Nämä nk. epäsymmetriset uhkat⁶⁴ ovat nousseet keskeisimmiksi yleistä turvallisuutta uhkaaviksi tekijöiksi lähes kaikkialla. Niin Yhdysvaltojen viimeisimmässä kansallisessa puolustusstrategiassa, Naton strategisessa konseptissa (1999), EU:n puolustusstrategiassa, kuin Suomen viimeisimmässä turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossakin epäsymmetrisiä uhkia on korostettu hyvin voimakkaasti.⁶⁵ Muun muassa Naton strategisessa konseptissa vuodelta 1999 keskeisimmiksi uusiksi uhkiksi luetaan mm. epävakaa tilanne Naton naapurialueilla ja niistä syntyvät mahdolliset heijastekriisit, Naton ulkopuoliset ydinasevaltiot, CBRN-aseiden (ydin-, biologisten- ja kemiallisten aseiden) nopea leviäminen, teknologian kehityksen myötä kehittyneiden asejärjestelmien – kuten risteilyohjusten – entistä

⁶⁰ Raitasalo (2004), s.21

⁶¹ Turvallisuuspoliittisen seurantaryhmän raportti (2004), s.22

⁶² Raitasalo & Sipilä (2004), s.13

⁶³ Ks. esim. Raitasalo & Sipilä (2004), s.2-4

⁶⁴ Epäsymmetrinen uhka / sodankäynti: sekä sotilaallinen, että ei- sotilaallinen toiminta, jossa käytetään keinoja tai välineitä, joiden torjuntaan vastapuoli ei ole varautunut. Keskeisinä epäsymmetrisinä uhkina pidetään terrorismia, tuholais toimintaa toiminta, joukkotuhoaseiden leviämistä ja käyttöä sekä informaatio sodankäyntiä. (Valtioneuvoston selonteko 2004, s.155)

⁶⁵ National security strategy of the United States of America (2002);

Nato (1999), s.3-5;

EU:n turvallisuus strategia, s.2-5;

Valtioneuvoston selonteko (2004), s.17–30

helpompi tuottaminen ja sitä kautta Naton informaatio järjestelmiin vaikuttaminen, sekä kaikki aseelliset hyökkäykset jonkin Nato maan alueelle. Vuoden 1999 Strategisessa konseptissa ei uusien uhkakuviin ohella suljeta pois kylmän sodan aikana keskeisenä nähtyä uhkaa, laajamittaista konventionaalista hyökkäystä. Tämänkaltaista uhkaa ei pidetä todennäköisenä, mutta se edelleen tiedostetaan ja siihen on myös Naton toimesta valmistauduttu.⁶⁶ Kylmän sodan jälkeisen uhkakuviin muutoksen osalta voidaan siis todeta, että maailmanlaajuinen turvallisuusympäristö on muuttunut ja se sisältää hyvin paljon uusia epävarmuustekijöitä. Perinteinen sotilaallinen uhka on vähentynyt, mutta ei poistunut. Yleisenä läntisenä kylmän sodan jälkeisenä suuntauksena on uhkien osalta havaittavissa uhkakuviin voimakkuuden pieneneminen, uhkakuviin monipuolistuminen ja hajaantuminen, sekä lisääntynyt yhteistyön tarve uhkia vastaan toimittaessa.⁶⁷ Uhkakuviin muutos on johtanut myös uhkien torjumiseen tarvittavien toimenpiteiden ja keinovalikoiman uudistamiseen.⁶⁸ Seuraavissa alaluvuissa on arvioitu niitä muutoksia, jotka ovat syntyneet uusien uhkakuviin myötä ja johtaneet mittavaan globaaliin muutokseen sodankuvassa ja asevoimien rakenteessa.

3.2 Sodan kuvan muutos

” Sodan ja taistelun kuva on puolustusvoimien pitkän tähtäimen suunnitteluun liittyen kohtalon kysymys... Sodan ja taistelun kuvan oikeansuuntainen ennustaminen on välttämätön, jotta kykenemme kehittämään puolustusvoimiamme vastaamaan 2020-luvun turvallisuuspoliittisen ympäristön uhkiin.”⁶⁹ Termillä ‘sodan kuva’ tarkoitetaan jokaisen omiin tietoihin ja kokemuksiin perustuvaa näkemystä sodasta, mitä sillä tarkoitetaan ja miten sitä käydään. Konstruktivismin periaatteiden mukaisesti eri toimijoiden käsityksiin vaikuttavat omien tietojen ja kokemusten lisäksi myös yhteisesti jaetut käsitykset sodan kuvasta. Sodan kuvaan vaikuttavia osakokonaisuuksia ovat mm. sodan osapuolet, sekä niiden toimintaperiaatteet ja kyky toimia sodassa, sodan käyntiin käytettävä aseistus ja välineet ja menetelmät joilla sota pyritään toteuttamaan halutulla tavalla.⁷⁰ Sodan kuvan määrittäminen on perusedellytys puolustuksen järjestämiselle. Käsitys sodan kuvasta ja luonteesta muuttui merkittävästi kylmän sodan jälkeisellä ajalla. Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisussa N:o 62 vuodelta 2004 käsitellään sodan kuvan muuttumista mm.

⁶⁶ Nato (1999), s.4

⁶⁷ Raitasalo & Sipilä (2005b), s.201

⁶⁸ Turvallisuuspoliittisen seurantaryhmän raportti (2004), s.22

⁶⁹ Saarelainen & Metteri (2000), s.1

⁷⁰ Saarelainen & Metteri (2000), s.103 -111

seuraavasti: ”Kylmän sodan jälkeisellä ajalla kaikki valtiot ovat joutuneet uudelleen arvioimaan käsityksiään sodasta, puolustusopistaan ja kansallisen puolustuksen järjestelyistään. Vanhojen uhkakuvien väistyessä – tai ainakin haalistuessa – uudet uhkat ovat asettaneet uusia vaatimuksia sotilaalliselle suorituskyvyille ja muokanneet täten myös sodan ilmenemistä”.⁷¹ Kylmän sodan päättymisen jälkeen, uhkakuvien muututtua, kansainvälisen yhteisön piirissä jouduttiin siis uusien uhkakuvien pohjalta arvioimaan uudestaan myös puolustuksen järjestelyt. Puolustuksen kehittäminen etenkin pienillä valtioilla, kuten Suomi ja muut pohjoismaat, tähtää usein vähintään 10 vuotta eteenpäin⁷². Tämän vuoksi ovat kylmän sodan jälkeen tapahtuneet muutokset sodan luonteen uudelleenarvioinnin tuloksena nähtävissä tämän päivän puolustusjärjestelyiden toteuttamisen kulmakivinä. Tänä päivänä sodankuvan – ja sitä kautta myös puolustusjärjestelyiden – poikkeaminen eri maiden välillä johtuu merkittävimmin erilaisista uhkakuvista.⁷³ Muita tekijöitä jotka vaikuttavat erilaisten uhkakuvien ohella sodan kuvan muodostumiseen eri maiden välillä ovat mm. valtion geopoliittinen asema, yhteiskunnan kehitystaso, sekä historialliset tekijät.⁷⁴ Kuten mainittu, johtavaa käsitystä nykyaikaisesta länsimaisesta sodan kuvasta edustaa asemansa ja toimintansa vuoksi Yhdysvallat. Tämän aseman myötä Yhdysvaltojen määrittämät käsitykset tunnustetaan yleisesti länsimaisen sodan kuvan jakavien piirissä. Yhdysvallat siis muokkaavat voimakkaimmin yhteisiä sosiaalisesti rakentuneita länsimaisia käsityksiä sodan kuvasta. ”Eryteisesti Yhdysvaltojen liittolaismaissa – esimerkiksi Euroopassa – on otettava huomioon Yhdysvaltojen asevoimien kehittämistrendit”.⁷⁵ 1990-luvulla saadut sotakäsitykset mm. Jugoslavian hajoamissodista, sekä Persianlahden- ja Kosovon sodasta muokkasivat ajatuksia ja määrittämiä sodan kuvasta uuteen suuntaan. Eryteisesti vuonna 1991 kylmän sodan päättymisen kynnyksellä käyty Persianlahden sota antoi osviittaa uudelta tavasta käyttää sotilaallista voimaa. Yhtenä merkittävänä osana nykyaikaista sodan kuvaa muokanneista tekijöistä ovat terroristit. Epäsymmetriseen uhkaan, kuten terrorismiin varautuminen on osaltaan vaikuttanut eri maiden asevoimien ja kansallisen puolustuksen kehitykseen. Uusien uhkien synnyttämän kehityksen seurauksena on syntynyt sodankäynnin murros, ”asevoimien transformaatio”⁷⁶, jonka myötä puolustusvoimien rakenteita ja puolustusratkaisuja on rekonstruoitu hyvin laajalti. Kylmän sodan ajalla tehokkaan asevoiman määritelmä perustui joukkojen

⁷¹ Raitasalo (2004), s.16

⁷² Hägglund (2001), s.7;

⁷³ Saarelainen & Metteri (2000), s.112;
Raitasalo (2004), s.17–33

⁷⁴ Saarelainen & Metteri (2000), s.2

⁷⁵ Raitasalo (2004), s.23

⁷⁶ Raitasalo (2004), s.20–23

kokoon ja aseiden, sekä välineiden määrään: ”Sotilaallista voimaa arvioitiin määrällisten indikaattorien avulla ”net assessment” – tyyppisesti laskemalla eri toimijoiden käytössä olevat divisioonat, sota-alukset, raskaat aseet, lentokoneet ja muu sodankäynnin kannalta olennainen materiaali”.⁷⁷ Asevoimien transformaation myötä joukkojen koot ovat kylmän sodan ajasta poiketen pienentyneet huomattavasti. Tänä päivänä tehokkaan asevoiman määrittäminen perustuu mm. joukkojen käytössä olevien aseiden ja välineiden tehoon, sekä korkeaan teknologiaan ja joukkojen kykyyn siirtyä sekä toimia nopeasti ja tehokkaasti hyvin monenlaisissa olosuhteissa ja tilanteissa.

3.3 Sotilaallisen voiman kehitys

”Uhkakuvan luonteessa tapahtuva muutos asettaa toimijoille vaatimuksia sodankäyntiin valmistumisessa, sillä ’uusien’ uhkien torjunta ’perinteisin’ menetelmin ei ole välttämättä mahdollista tai tehokasta.”⁷⁸ Nykyaikaiseen länsimaiseen sodan kuvaan vastaaminen ilmenee laajana asevoimien kehityksenä täysin uuteen suuntaan. Käytössä oleva teknologia ja aseellisten sovellusten kehittyminen on tarjonnut runsaasti potentiaalia sodankäynnin menetelmien muuttumiselle.⁷⁹ Sodan paradigmaan vaikuttavista materiaalisista tekijöistä juuri teknologian kehittyminen on vaikuttanut merkittävästi myös käsitteellisten sodan paradigmaan vaikuttavien tekijöiden muutokseen. Teknologian kehittyminen on tarjonnut lisää mahdollisuuksia asevoimien tehtävien, organisaatioiden ja toimintatapojen suunnittelulle, sekä osaltaan myös tuonut lisää keinoja vaikuttaa suoraan kohteeseen ilman, että vaaraa aiheutuu sivullisille. Näin ollen teknologian kehityksellä on sodan paradigman puitteissa vaikutusta niin asevoimiin, kuin sodankäynnin luonteeseen liittyvien käsitysten osalta.⁸⁰ Materiaalisten tekijöiden lisäksi sotilaalliseen voimaan vaikuttavat oleellisesti myös käsitykset asevoimasta, eli joukkojen rakenne (organisaatio), sekä niiden tehtävät ja toimintatavat. Tämän päivän trendien mukaisesti joukkojen tulisi olla nopeasti liikuteltavia, pienistä modulaarisista osista rakennettavia ja teknologisesti pitkälle kehittyneillä ase- ja johtamisjärjestelmillä varustettuja.⁸¹ Länsimaisen sodan kuvan muuttumisen ja sitä seuranneen kehityksen havainnollistamiseksi seuraavassa on tarkasteltu Yhdysvaltojen ja Naton asevoimien

⁷⁷ Raitasalo (2004), s.19

⁷⁸ Raitasalo & Sipilä (2004), s.14

⁷⁹ Raitasalo & Sipilä (2004), s.15

⁸⁰ Saarelainen & Metteri (2000), s.21;

Sotatekninen arvio ja ennuste 2020 osa 2, s.7-13

⁸¹ Raitasalo (2004), s.23

viimeaikaista kehitystä, EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja unionin puolustusyhteistyön tuloksena perustettavia nopean toiminnan joukkoja. sekä pohjoismaista Ruotsin ja Norjan puolustusta.

3.3.1 Yhdysvallat

Yhdysvaltain puolustusministerin Donald Rumsfeldin sanojen mukaan maa valmistautui vielä vuosituhannen vaihtuessa torjumaan vihollisen edeltäneeltä vuosituhannelta, Yhdysvallat olivat edelleen varautuneet kylmän sodan aikaisiin uhkisiin. Vuoden 2001 alussa alettiin suunnitella uutta kansallista turvallisuusstrategiaa, joka valmistui vuoden 2002 syyskuussa, vuosi 9/11 terrori-iskujen jälkeen. Asevoimien rakenne on kokenut voimakkaan muutoksen, ne ovat tänä päivänä yli kolmanneksen kylmän sodan aikaisia pienemmät.⁸² Uuden vuosituhannen uhkien myötä Yhdysvaltojen asevoimat ovat siis olleet voimakkaan muutoksen kohteena. Kylmän sodan loppuminen, Persianlahden ja Balkanin sotien kokemukset, teknologinen harppauksenomainen kehitys ja samanaikainen peruspuolustusteknologian tekninen ikääntyminen pakottivat Yhdysvallat totuttua perusteellisempaan aseellisen voimansa uudelleenarvioon. Uudelleen arvioinnin tuloksena Yhdysvaltojen selkeänä tavoitteena on ylläpitää sotilaallinen ylivoimansa turvallisuusympäristön muututtua modernisoimalla tai uusimalla asevoimansa. Keskeisenä tavoitteena on lisäksi omien asevoimien kehityksen ohella kehittää myös maan liittolaisten valmiuksia uusien uhkien, erityisesti terrorismin torjuntaan. EU:n sotilaskomentaja kenraali Gustav Hägglund sivusi puheessaan 16.1.2003 Yhdysvaltojen, Naton ja sen eurooppalaisten jäsenvaltioiden keskeisiä suhteita seuraavasti: ”(Naton) eurooppalaiset jäsenmaat ovat valmiit hyväksymään ensisijaisesti USA:n esittämät merkittävät sotilaalliset muutokset, joilla Natosta tehdään nykyistä käyttökelpoisempi työkalu USA:n johtamaan terrorismin vastaiseen taisteluun. Toteutuessaan muutokset merkitsevät aluepuolustukseen suunniteltujen rakenteiden lakkauttamista ja niiden korvaamista johtoportailla, jotka soveltuvat ennalta ehkäiseviin iskuihin ja muihin sotatoimiin oman alueen ulkopuolella”. Kuten jo mainittu on Yhdysvaltain rooli olla kylmän sodan jälkeisen asevoimien transformaation selkeä suunnannäyttäjä. ”Yhdysvaltain asevoimien suuret voimavarat, modernisointi ja siihen liittyvä liikkuvuus sekä asevaikutuksen ulottuvuus merkitsevät sitä, että Yhdysvallat on tällä hetkellä ainoa sotilasmahti, joka pystyy

⁸² Facing the future: meeting the threats and challenges of the 21st century, s.1–8; Huuhtanen (2002)

vaikuttamaan sotilaallisesti maapallonlaajuisesti.”⁸³ Yhdysvalloilla on vahvin vaikutus kylmän sodan jälkeisen läntisen sodan paradigman muokkaamisessa. Yhdysvaltain puolustusministeri Donald Rumsfeld esitti vain noin kuukautta ennen Naton omaa päätöstä ajatuksen kehittää Naton NRF-joukkojen tyyppinen osasto. Tämän päätöksen ohella edelleen sopimus EU:n taisteluosaston ja NRF-joukkojen yhteisestä suunnittelupohjasta ja EU:n jäsenmaiden kasvavasta panostuksesta yhtenäisempään turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan sekä puolustusalaan ovat merkkejä kuinka Yhdysvaltojen toteuttama ajatus leviää hyvin laajalle. Muun muassa asevoimien transformaatiota käsittelevä Yhdysvaltojen puolustusministeriön julkaisu ”Facing the future: meeting the threats and challenges of the 21st century” toteaa Yhdysvaltojen konsultoineen kuukausia sen liittolaisia tuleviin muutoksiin liittyen, miten uusiin kylmän sodan jälkeisiin uhkiiin tulee valmistautua ja varautua.⁸⁴

Hägglundin mainitsemat muutokset, aluepuolustukseen suunniteltujen puolustusten lakkauttaminen ja niiden korvaaminen ennaltaehkäiseviin iskuihin kykenevillä joukoilla on ollut Yhdysvaltojen asevoimien transformaation punainen lanka. Kotimaan puolustustehtävät kuuluvat uuden puolustusopin osalta myös painotettaviin kokonaisuuksiin, vaikka pääpaino suunnittelussa on ollut globaalin toimintakyvyn, sekä ennaltaehkäisevän ja liikkuvan toiminnan kehittämisessä. Uuden joukkorakenteen pohjana on entistä kevyempien, modulaaristen, liikkuvien joukkojen kehittäminen. Ase- ja teknisten järjestelmien kehittämisessä panostetaan asevaikutuksen ulottuvuuden ja tulivoiman kasvattamiseen, tietoverkkojen ja -järjestelmien lamauttamiseen tarkoitettujen informaatio- ja johtamissodankäynnin järjestelmien, joukkojen strategisen ja operatiivisen liikkuvuuden, sekä kehittyneiden viestintäjärjestelmien kehittämisessä. Tavoitteena on mm. viestijärjestelmien kehittäminen tasolle, jossa reaaliaikainen taistelun kuva välittyy jopa yksittäiselle taistelijalle. Transformaation perusteellisuudesta kertonee FM Harri Huuhtasen kommentti, jonka mukaan kyseessä lienee maailman mittavin viestintäinvestointi. Nykyinen Yhdysvaltain presidentti George Bush kuvaili vielä presidenttiehdokkaana ollessaan syyskuussa 1999 pitämässään puheessa Yhdysvaltain ”uuden vuosituhaten joukkoja” mm. seuraavin kuvauksin: ”Joukkojemme tulee olla liikkuvampia, tehokkaampia, ja nopeammin perustettavissa ja siirrettävissä toiminta-alueelle...Kohteet on kyettävä tunnistamaan usein eri keinoin partioinnista

⁸³ Valtioneuvoston selonteko (2004), s. 57

⁸⁴ Hägglund (2003)

Facing the future: meeting the threats and challenges of the 21st century, s.20;

Huuhtanen (2002)

satelliittivalvontaan – ja sen jälkeen kyettävä tuhoamaan ne lähes välittömästi laajalla asevalikoimalla... Näiden joukkojen rakenteen tulee olla organisoituna pienempiin ja liikkuvampiin osastoihin ennemmin kuin kömpelöihin divisiooniin”.⁸⁵ Pitkälti näiden periaatteiden mukaisesti asevoimien transformaatiota on myöhemmin myös toteutettu. Yhdysvaltojen suunniteltu puolustusbudjetti oli vuodelle 2006 n. 420mrd dollaria, joka kattaa koko maailman sotilasmenoista 48 %.⁸⁶ Tämän lisäksi Yhdysvallat osoittavat kuukausittain mittavia lisäbudjetteja mm. operaatioidensa ylläpitämiseksi. Joukkojen kokoonpanon osalta on huomioitavaa, että kyseisellä puolustusbudjetilla ylläpidetään määrävahvuudeltaan yli kolmanneksen kylmän sodan vuosia pienempää armeijaa. Suunta määrästä kohti laatua on selvä.⁸⁷

3.3.2 Nato

Myös Nato pyrkii lopullisesti eroon kylmän sodan aikana suunnitellusta raskaasta rakenteestaan ja valmistautuu torjumaan paremmin tämän päivän uhkakuvia. Merkittävimmät askeleet omassa transformaatioissaan Nato otti vuoden 2002 Prahan huippukokouksessa, jossa Naton toimielimille annettiin tehtäväksi valmistella liittokunnalle uusi joukko- ja johtamisrakenne. Uudistuksen myötä lakkautetaan tarpeettomaksi käyneet kylmän sodan aikaiset rakenteet ja parannetaan Naton reagointivalmiutta, suunnittelukykyä sekä uudenlaisten uhkakuvien edellyttämää liikkuvuutta ja eri puolustushaarojen välistä yhteistoimintaa.⁸⁸ Pohjana myös Naton asevoimien transformaatiolle ovat siis uudenlaiset uhkat. Vuoden 1999 Naton strategisessa konseptissa keskeisimmiksi uusiksi uhkiksi luetaan mm. epävakaa tilanne Naton naapurialueilla ja niistä syntyvät mahdolliset heijastekriisit, Naton ulkopuoliset ydinasevaltiot, CBRN-aseiden (ydin-, biologisten- ja kemiallisten aseiden) nopea leviäminen, teknologian kehityksen myötä kehittyneiden asejärjestelmien – kuten risteilyohjusten – entistä helpompi tuottaminen ja sitä kautta Naton informaatio järjestelmiin vaikuttaminen, sekä kaikki aseelliset hyökkäykset jonkin Nato maan alueelle. Vuoden 1999 Strategisessa konseptissa ei uusien uhkakuvien ohella pois suljeta kylmän sodanaikana keskeisenä nähtyä uhkaa, laajamittaista konventionaalista hyökkäystä. Tämänkaltaista uhkaa ei tosin pidetä

⁸⁵ Facing the future: meeting the threats and challenges of the 21st century, s.12

⁸⁶ National defense budget 2006;
SIPRI (2006), s.11

⁸⁷ Facing the future: meeting the threats and challenges of the 21st century, s.18;
Huuhtanen (2002);
Hägglund (2003);

Valtioneuvoston selonteko (2004), s.57–58
⁸⁸ Puolustusministeriö: Naton uudet uhkakuvat

todennäköisenä, mutta se edelleen tiedostetaan ja siihen on myös Naton toimesta valmistauduttu.⁸⁹

Naton asevoimien transformaation kahtena keskeisimpänä tekijänä ovat olleet komentorakenteen voimakas muutos, sekä ”jatkuvan lähtövalmiuden joukkojen”, NRF (Nato Response Force) perustaminen. Päätökset komentorakenteen muuttamisesta ja NRF-joukkojen perustamisesta tehtiin Prahan huippukokouksessa marraskuussa 2002. Vain kuukautta aiemmin, syyskuussa 2002, Yhdysvaltain puolustusministeri Donald Rumsfeld oli tehnyt oman aloitteensa vastaavanlaisten joukkojen kehittämiseksi.⁹⁰ NRF-joukkojen kehittämisen jälkeen Naton joukot jaetaan liikkuviin ja paikallisiin, nopean- (RRF) ja välittömäntoiminnan (IRF), sekä jatkuvan lähtövalmiuden joukkoihin(NRF). NRF-joukot koostuvat maa-, meri- ja ilmakomponenteista, sekä erilaisista erikoisyksiköistä, joita voidaan kaikkia käyttää tarpeen mukaan. Joukkojen rakenne on siis suunniteltu siten, että sen kokoonpanoa voidaan muuttaa tehtäväkohtaisesti. Joukkojen suunnittelulle asetettujen vaatimusten lähtökohdina ovat olleet ainakin vaatimukset joukkojen nopeasta liikkumiskyvystä, sekä liikkuvista viestintä- ja tukijärjestelmistä. Natolla ja EU:lla on myös keskinäinen sopimus NRF-joukkojen tai niiden osien käytöstä EU:n taisteluosaston osana.⁹¹ Vuoden 1999 strategisessa konseptissa hyväksyttiin myös sotilaallisten voimavarojen kehittämisaloite (DCI, Defence Capabilities Initiative). Aloitteen tavoitteena on Yhdysvaltojen ja muiden jäsenmaiden välisen `voimavarakuilun` kaventaminen kehittämällä Naton jäsenmaiden asevoimia.⁹²

3.3.3 EU⁹³

”EU:n ja Yhdysvaltain bruttokansantuote liikkuu suurin piirtein samoissa lukemissa ja asevoimia EU:lla on jopa enemmän...jos maailmassa on sotilaallisesti vain yksi johtovaltio – miksi se ei ole EU? Onhan sillä enemmän ihmisiä, saman verran rahaa ja enemmän sotilaita aseissa kuin Yhdysvalloilla.”

– Gustav Hägglund, 2001⁹⁴

⁸⁹ Nato (1999), 1-15

⁹⁰ Nato briefing 5/2004, s.1-2

⁹¹ Nato (2004), s.1-6;

Kadettikunta: Naton sotilaalliset voimavarat

⁹² Nato (1999);

NATO Press Release 2002

⁹³ EU: Euroopan unioni (European union) Jäsenmaat: Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tshekki, Unkari, Viro.

⁹⁴ Hägglund (2001), s. 142–143

EU:n jäsenmaat kirjassivat vuoden 1992 Maastrichtin sopimukseen tavoitteen unionin yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta (YUTP) sekä yhteisen puolustuksen mahdollisuudesta. Selkeän yhteisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan ja puolustusteollisuuden yhteistyön puuttuminen ovat ensimmäisenä EU:n korkeimpaan sotilasvirkaan, EU:n sotilaskomitean puheenjohtajaksi vuonna 2001 nimetyn kenraali Gustav Hägglundin mukaan syitä jonka vuoksi EU:lla ei ole edellytyksiä kilpailla Yhdysvaltojen sotateollisuuden kanssa, vaikka teoriassa unionilla resurssit siihen olisivatkin.⁹⁵ Vuoden 1999 Helsingin huippukokouksessa tehtiin EU:ssa vuoden 1998 St.Malon julistuksen mukainen päätös ”Helsinki Headline Goal” –prosessin aloittamisesta. St.Malon julistuksessa asetettiin vaatimus EU:n itsenäisestä uskottavasta kyvystä toimeenpanna kriisinhallinta operaatioita.⁹⁶ Helsingissä päätetyssä prosessissa kerätään EU-joukkoja vuonna 1997 EU:n perustussopimukseen kirjattuihin nk. ”Petersbergin tehtäviin”. Näihin tehtäviin kuuluvat humanitääriset toimet ja väestön evakuointi, rauhanturvatoimet sekä taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, johon kuuluu myös rauhanpalauttaminen. Helsinki Headline Goal:n tavoitteen mukaan EU:n tuli muodostaa em. tehtäviin kykenevät nopean toiminnan joukot vuoteen 2003 mennessä. Tämän hetkisen kehityksen mukaan EU:lla on kyky vastata kaikkiin edellä mainittuihin tehtäviin. Ensimmäiset EU:n sotilaalliset ja kriisinhallinta tehtävät toteutettiin vuonna 2003. Vuoden 2004 lopussa EU käynnisti operaatio Althean Bosnia-Hertsegovinassa ottamalla vastaan Nato-johtoisen SFOR-operaation.⁹⁷ Kriisinhallintakyvyn kehittämiseksi edelleen, unioni asetti toukokuussa 2004 uuden yleistavoitteen, Headline Goal 2010:n. Ensimmäisistä operaatioista saatujen kokemusten ja unionin turvallisuusstrategian pohjalta tavoitteelle on asetettu painopiste sotilaallisten voimavarojen yhteistoimintakyvyn, toimintavalmiuden ja ylläpidettävyyden parantamiseksi. Sotilaallisten voimavarojen osalta tavoitteena on luoda entistä joustavampia, liikkuvampia ja yhteistoimintakykyisiä joukkoja. Yhteistoiminnankyvyn osalta pyritään edistämään yhteensopivuutta EU:n kumppaneiden, eritoten Naton ja YK:n sekä Yhdysvaltojen kanssa, sekä myös unionin jäsenvaltioiden kesken, jotta unionin jäsenmaiden voimavaroja kyetään yhdistämään monikansallisesti. Kehitys vaatii unionilta, sekä sen jäsenmailta

---

⁹⁵ Harjulehto (2004), s.15;

Hägglund (2001), s. 142–143

⁹⁶ Hämäläinen ym. (2003), s.58

⁹⁷ Harjulehto (2004), s.16;

Hägglund (2001), s.144–146;

Valtioneuvoston selonteko (2004), s. 47–53

puolustusalan yhteistyön ja yhdentymisen lisäksi taloudellisia ja teknologisia panostuksia. Painopiste sotilaallisen kriisinhallinnan kehittämisen osalta on juuri voimavarojen kehittämisessä.⁹⁸

Vuoden 2004 kesäkuussa hyväksyttiin EU:n taisteluosastokonsepti (EU Battlegroups Concept), jonka tavoitteena oli muodostaa EU:n omat taisteluosastot. Taisteluosastot ovat EU:n sotilaallinen ydinjoukko ja ne kykenevät suoriutumaan kaikista unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sisältämistä tehtävistä. Taisteluosastoista on rakennettu mahdollisimman yhteensopivat mm. Naton NRF-joukkojen kanssa. EU:lla onkin joukkojen kehittämisen osalta yhteistyösopimus Naton kanssa. Muun muassa EU:n taisteluosastojen toimintatavat ja ohjeet pyritään muokkaamaan yhtenäisiksi Naton NRF-joukkojen kanssa. Natoon kuuluvien EU:n jäsenmaiden osalta joukkojen yhtenäiset toimintatavat mahdollistavat samojen joukkojen käytön tarvittaessa sekä EU:n taisteluosastoissa, että Naton NRF-joukoissa. Viidestä Suomen kanssa joukkoja EU:n taisteluosastoihin kokoavasta maasta neljä (Hollanti, Norja, Saksa ja Viro) on Nato-maita. Myös taisteluosastojen harjoittamisessa toteutetaan yhteistyötä Naton kanssa.⁹⁹

3.3.4 Ruotsi ja Norja

Suomen ohella myös Ruotsin ja Norjan puolustusratkaisut ovat kokeneet kylmän sodan jälkeen hyvin suuria muutoksia. Molemmissa maissa on toteutettu merkittäviä rakenne muutoksia ja toiminnan rationalisointia. Muutokset ovat toteutukseltaan huomattavasti Suomen tekemiä ratkaisuja mittavampia.¹⁰⁰ Norjan puolustus perustuu vahvasti sen Nato jäsenyyteen. Ruotsi on Suomen lailla sotilaallisesti liittoutumaton, mutta kuuluu myös Naton PfP-ohjelman (Partnership for Peace) jäseniin. Molempien maiden puolustusvoimien rakennemuutoksen takana ovat ensisijaisesti muuttuneet uhkakuvat, jotka noudattavat hyvin pitkälti yleisiä kylmän sodan jälkeisiä muutoksia

⁹⁸ Harjulehto (2004), s.16;
Hägglund (2001), s.144–146;
Valtioneuvoston selonteko (2004), s. 47–53;
EU:n turvallisuusstrategia

⁹⁹ Puolustusministeriön muistio 8.12.2004
Harjulehto (2005), s. 54–57;
Harjulehto (2004);
Laari & Rantapelkonen (2005), s.60–66;
Illi (2005), s.9-14;
Hägglund (2001), s.144–151;
Valtioneuvoston selonteko (2004), s. 47–53

¹⁰⁰ The reorganization of the Armed Forces;
The Kingdom of Sweden, annual exchange of information on defence planning 2005

läntisen sodan kuvan jakavien keskuudessa. Ruotsiin ei sen uhkakuvien mukaan tule lähivuosina kohdistumaan suurhyökkäyksen uhkaa ja Norjakin pitää sitä erittäin epätodennäköisenä. Sekä Ruotsi, että Norja osallistuvat kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin ja myös panostavat niihin lisääntyvissä määrin. Tämä näkyy myös molempien maiden puolustusvoimien kehityksessä. Pohjoismaisen kriisinhallinta yhteistyön koordinoimiseksi perustettu maiden välinen NORDCAPS-järjestely on merkki kansainvälisiin tehtäviin panostamisesta kaikissa pohjoismaissa. Yhteinen pohjoismainen puolustus on ollut myös esillä, mutta toimenpiteitä sen kehittämiseksi ei ole vielä tehty. Suomen ja Ruotsin ohella, EU:n ulkopuolisena jäsenenä, myös Norja osallistuu EU:n puolustusyhteistyöhön.¹⁰¹

” The Swedish Armed Forces are currently going through a period of major change, transforming into a smaller, but more active operational defence force”.¹⁰²

Ruotsi julkaisi loppuvuodesta 2004 tuoreimman puolustus päätöksensä, joka antaa suuntaa puolustuksen kehittämiseksi vuosille 2005–2007. Maan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan perusteina ovat sotilaallinen liittoutumattomuus ja uhkakuva, jonka mukaan maahan ei kohdistu lähitulevaisuudessa suurhyökkäyksen uhkaa. Nykyinen uhkakuva muodostuu mm. epäsymmetrisistä uhkista, kuten terrorismi ja kansainvälinen rikollisuus. Myös kansainvälisten kriisien heijastevaikutus ja ympäristöuhat korostuvat Ruotsin uhkakuviissa. Koska todellista suurhyökkäyksen uhkaa ei ole, on Ruotsin asevoimia pyritty järjestämään uudelleen vastaamaan paremmin uusia uhkia ja tehtäviä. Asevoimien uudelleen organisointi tuo mukanaan merkittäviä muutoksia koko puolustusjärjestelmään. Alueellista puolustusta, sekä puolustusbudjettia supistetaan merkittävästi ja toimintaa rationalisoidaan myös muilla aloilla, jotta varoja uuden järjestelmän kehittämiseksi vapautuisi. Ruotsissa asevoimien kehityksessä käytettävästä konseptista käytetään nimitystä Nätverksbaserat Försvar (NBF), Network based Defence (NBD).¹⁰³

Suora lainaus Ruotsin puolustusvoimien komentaja Kenraali Håkan Syrénin puheesta tammikuussa 2005 kertoo kuinka radikaali muutos Ruotsissa ollaan puolustuksen uudelleen järjestämisen osalta tekemässä: ” We are disbanding large

¹⁰¹ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.70–71;
Luukkonen (2004)

¹⁰² Swedish armed forces, the facts (2005), s.4

¹⁰³ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.70;
Swedish armed forces, the facts (2005);
Syrén (2005)

parts of our earlier national territorial defence. To a far greater extent than before we are now building our future security on a broad and solidarity-based preventive security co-operation with other countries, within the European Union and within the United Nations. Interoperability is a key word in the future development of the Armed Forces. Today there is no place for separate national solutions. Therefore it is essential that our assessments are founded on the most solid basis possible and that they are not distorted by national wishful thinking. Our assessments have to correspond with those made around us in the world". Syrén siis toteaa mm., että merkittäviä osia aiemmasta kansallisesta puolustuksesta lakkautetaan. Toimintoja ei siis ainoastaan suunnata uusiin tehtäviin vaan ne lopetetaan kokonaan. Tämä on aiheuttanut Ruotsin puolustusvoimille merkittäviä ongelmia mm. henkilöstöpolitiikan osalta: henkilöstö rakenne ei putoa riittävästi ainoastaan ns. luonnollisen poistuman kautta (eläkkeelle/uusiin tehtäviin siirtyminen). Rakennemuutoksen suunniteltua hitaamman kehityksen ja taloudellisten rajoitteiden vuoksi Ruotsin puolustus perustuu Syrénin mukaan edelleen "vanhalle, kylmän sodan aikaiselle pohjalle". Riittäviä muutoksia ei ole puolustusvoimien komentajan mukaan saatu aikaan. Suunniteltua hitaamman muutoksen vuoksi sodan- ja rauhanajanjoukkojen vahvuuksia joudutaan pienentämään aiottua enemmän. Ruotsin puolustuksen kehityssuunta on siis ainakin tältä osin varsin selvä. Suunta on kohti täysin uutta järjestelmää, vanha puolustusajattelu on unohdettava pikimmiten ja kaikista ylimääräisistä toiminnoista luovuttava.¹⁰⁴

Uuden suunnittelun perustana on kansainvälinen toiminta, ja yleiseurooppalainen suunta joukkojen kehityksessä. Ruotsissa toteutettavan transformaation ajatuksena on luoda täysin uudenlainen puolustusjärjestelmä korvaamaan aiemman kylmänsodanajan uhkiin valmistautuneen armeijan. Järjestelmä perustuu ensisijaisesti kansainvälisiin tehtäviin suunnattujen joukkojen perustamiseen, jotka kykenevät myös vastaamaan kansallisen turvallisuuden puolustamiseen asetetuista vaatimuksista. Kansainvälisiin tehtäviin suunniteltavien joukkojen luonnollisena pääperiaatteena on joukkojen yhteensopivuus ensisijaisesti muiden EU-jäsenvaltioiden kanssa, niin kokoonpanon, välineiden, kuin toimintatapojenkin osalta. Uuden kansainvälisiin tehtäviin suuntaavan mallin perusteellisuutta kuvaa tavoite, jonka mukaan kaikki puolustusvoimien operatiiviset joukot kykenevät kriisinhallinta tehtäviin seuraavan vuosikymmenen (2010) alkupuolella. Merkittäväntä muutoksessa

---

¹⁰⁴ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.70;
Swedish armed forces, the facts (2005);
Syrén (2005)

on juuri joukoille asetetut tavoitteet: niiden suunnittelu keskittyy kansainvälisen kriisinhallinta tehtävien pohjalle, mutta vaatimuksena on edelleen myös maan puolustaminen sota-, tai kriisitilanteessa. Ruotsi osallistuu EU:n taisteluosasto konseptiin osaston kehysvaltiona yhdessä Suomen, Norjan ja Viron kanssa. Puolustusvoimien komentaja Syrénin mukaan juuri taisteluosastoon osoitetut joukot tulevat antamaan myös muiden joukkojen suunnittelulle mallin ja Ruotsin asevoimien transformaatiolle suunnan tulevasta kehityksestä.

Ruotsin armeijalle asetetut neljä päätehtävää ovat:

- Maan puolustaminen aseelliselta hyökkäykseltä: asevoimien on kyettävä puolustamaan koko maata.
- Maan rajojen koskemattomuuden turvaaminen: ylläpitämällä joukkoja raja-alueilla, sekä meri- ja ilmavalvonnalla vähennetään raja-alueilla syntyvien konfliktien todennäköisyyttä ja ehkäistään rajaloukkaukset.
- Rauhan turvaaminen ja turvallisuuden lisääminen maailmalla: yhteistyössä muiden valtioiden kanssa Ruotsin tavoitteena on edistää maailman laajuista rauhaa ja turvallisuuden kehittymistä. Tämä on myös osa kansallisen turvallisuuden lisäämistä, maailmanlaajuisesti vakaampi tilanne vähentää mahdollisen heijaste kriisin leviämistä Ruotsiin.
- Muun yhteiskunnan tukeminen rauhanaikana: virka-avun antaminen muille viranomaisille erilaisten rauhanaikaisten kriisien ja uhkien osalta.¹⁰⁵

Edellä mainitut tehtävät täyttääkseen Ruotsi pyrkii siis luomaan maalle täysin uuden puolustusrakenteen. Osa alueellisesta puolustusjärjestelmästä kuitenkin säilyy. Ensi vuosikymmenen alkupuolella kriisinhallinta tehtäviin kykenevien operatiivisten joukkojen osalta tulee rakenne muuttumaan kansainvälisen kehityksen viitoittamaan suuntaan. Joukkojen kokoonpano, kalusto ja toimintatavat uusitaan siten, että ne kykenevät toimimaan EU:n ja YK:n operaatioissa yhteistoiminnassa muiden joukkojen kanssa. Tämä kehitys vaatii voimakasta rationalisointia, varojen, sekä muiden resurssien keskittämistä ja tiivistä kansainvälistä yhteistyötä.¹⁰⁶

---

¹⁰⁵ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.70;
Swedish armed forces, the facts (2005);
Syrén (2005);

The Kingdom of Sweden, annual exchange of information on defence planning 2004;
The Kingdom of Sweden, annual exchange of information on defence planning 2005

¹⁰⁶ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.70

"The right forces at the right time to provide both our national security and our international commitments" – Kenraali Sverre Diesen¹⁰⁷

Norjan puolustusvoimien transformaatio on merkittävimpiä koskaan Norjassa julkisella sektorilla toteutetuista rakenteen muutoksista. Transformaation taustalla oli tavoite kehittää modernit puolustusvoimat, jotka vastaavat tämän päivän vaatimuksia, niin Norjan kansallisen turvallisuuden ylläpitämiseksi, kuin kansainvälisiä tehtäviä silmälläpitäen. Transformaation perustana oli kaksi tekijää: armeijan koko ja tehtävät olivat merkittävästi ylimitoitettuja resursseihin nähden, sekä kylmän sodan aikainen rakenne ja organisaatiot eivät soveltuneet tämän päivän ja tulevaisuuden tehtävänkuviiin. Uhkakuvien muuttuminen kylmän sodan päättymisen jälkeen on myös yksi keskeisimmistä transformaatioon johtaneista tekijöistä. Tämän päivän merkittävimpinä uhkina Norjassa pidetään mm. informaationsodankäyntiä, terrorismia, sekä joukkotuhoaseiden leviämistä. Kylmän sodan aikana suurimpana pidetty uhka Norjassa oli entisen Neuvostoliiton laajamittainen hyökkäys Pohjois-Norjaan. Myös tänä päivänä asevoimien tehtävänä on edelleen ylläpitää puolustuskykyä siten, että mahdollinen hyökkäys Pohjois-Norjaan kyetään torjumaan. Nykyinen Norjan puolustusvoimain komentaja Sverre Diesen totesi 29.11.2004, että Venäjän hyökkäys Pohjois-Norjaan on edelleen mahdollinen, mutta sitä ei pidetä sotilaallisena uhkana.¹⁰⁸

Norjan puolustuksen lähtökohtana on Nato-jäsenyys. Uudistettu rakenne vastaa entistä paremmin myös Naton tarpeita ja vaatimuksia, sekä edistää siten Norjan roolia Naton jäsenvaltiona. Uudistettu joukkorakenne onkin pyritty mukauttamaan Naton strategisen konseptin asettamiin vaatimuksiin. Tämän tavoitteen myötä perustetut Norjan kansainvälisen kriisinhallinnanjoukot ovat maavoimien ainoa kehitettävä osa. Sverre Diesen perustelee Norjan puolustusratkaisua ja puolustusvoimien transformaatiota uhkakuvien muuttumisen ohella juuri Nato jäsenyyteen perustuvilla tekijöillä. Diesenin mukaan pienen Natojäsenvaltion on pakko keskittää taloudelliset resurssinsa tyydyttääkseen liittouman tarpeet. Mahdollisia Nato vahvistuksia varten Norjaan on varastoitu raskaita aseita, ammuksia, polttoaineita ja varaosia. Naton vahvennusten määrä ja laatu riippuu

---

¹⁰⁷ www.mil.no/languages/english/start

¹⁰⁸ The reorganization of the Armed Forces;
Atlantic council of Finland 2004

kriisin vaiheesta ja kokonaistilanteesta, mm. Yhdysvallat on suunnitellut tukevansa Norjaa sekä kansallisilla-, että Natoon kuuluvilla joukoillaan.¹⁰⁹

Rakenne ja organisaatiomuutoksen taustalla oli siis tarve kehittää kylmän sodan aikaiset rakenteet vastaamaan tämän päivän haasteita uskottavan puolustuksen ylläpitämiseksi. Päätös rakennemuutoksesta tehtiin vuoden 2002 keväällä, jolloin tehtiin päätökset myös puolustusvoimien tehtävistä ja niille myönnettävistä resursseista. Sodanajanjoukkojen kehittämisen lähtökohtana oli luoda modernit, korkeatasoiset joukot (varustus ja koulutus), jotka ovat helposti muunneltavissa. Asevoimien uudelleen organisoimisen tuloksena vahvuuksia pienennettiin merkittävästi. Toimintaa rationalisoitiin, jotta voitaisiin panostaa entistä enemmän uusiin hankintoihin. Voimakkaalla rationalisoinnilla saadut säästöt pyritään ohjaamaan paremmin kattamaan kasvavan kansainvälisen toiminnan kulut, uudet materiaalihankinnat, sekä kansallisen puolustuksen kehittämisen kulut. Kehityssuuntana on ollut asevelvollisuusarmeijan supistaminen ja sopimussotilaiden määrän lisääminen. Sverre Diesen pitää yleistä asevelvollisuutta juuri hyvänä tapana rekrytoida lisää ammattisotilaita puolustusvoimiin. Varusmieskoulutukseen otetaan ikäluokasta noin puolet.¹¹⁰

Ruotsissa ja Norjassa on myös omaksuttu läntisessä sodan kuvassa tapahtuneita muutoksia ja maiden asevoimia on kehitetty voimakkaasti vastaamaan niille asetettuja vaatimuksia. Maiden puolustusrakenteet perustuvat huomattavasti entistä voimakkaammin kansainvälisten kriisinhallinta tehtävien asettamiin vaatimuksiin. Kansainvälisiin tehtäviin osoitetut joukot ovat selkeästi keskeisin osa molempien maiden puolustussuunnittelun uusia linjoja.

Tilastotietoa Suomen, Ruotsin ja Norjan rauhanajan sotilaallisesta voimasta ja puolustusvoimien menoista liitteessä 1.

---

¹⁰⁹ Norjan asevoimien uudelleen organisointi;
Atlantic council of Finland 2004

¹¹⁰ The reorganization of the Armed Forces;
Valtioneuvoston selonteko (2004), s.70–71;
Kadettikunta: Esimerkki Naton jäsenvaltion puolustusratkaisusta,
Atlantic council of Finland 2004

3.4 Johtopäätökset

”We are witnessing a revolution in the technology of war. Power is increasingly defined not by mass or size but by mobility and swiftness. Influence is measured in information, safety is gained in stealth, and force is projected on the long arc of precision-guided weapons... The best way to keep the peace is to redefine war on our terms. We must shape the future with new concepts, new strategies, and new resolve.”

– George W. Bush, 1999.¹¹¹

Kylmänsodan jälkeisen asevoimien transformaation merkittävin muutos voidaan nähdä olevan siirtyminen perinteiseen aluepuolustukseen kehitettyjen joukkojen kehittämistä pienempien, paremmin varusteltujen, tehokkaampien, nopeampien, reagoitokykyisempien ja kauemmas liikuteltavien joukkojen kehittämiseen. Ensisijaiselta käyttötarkoitukseltaan nämä joukot eivät ole tarkoitettu ns. laajamittaiseen sodankäyntiin, jossa sotaa käyvät maat asettavat armeijansa toisiaan vastaan ja vahvuudeltaan sekä kalustoltaan vahvempi armeija voittaa. Uusien joukkojen tehtävän kuviin kuuluvat mm. kriisinhallinta ja terrorismin vastainen toiminta. Ratkaisevia tekijöitä ovat erityisesti tilannetietoisuus, ennakointikyky ja nopeus reagoida muuttuviin tilanteisiin. Vihollinen pyritään tuhoamaan nopeasti ja tehokkaasti, laaja-alaisesti eri välineitä ja menetelmiä hyödyntäen. On kuitenkin huomioitava, että vaikka transformaatiosta puhuttaessa keskeisimpinä esiin tulee uudet uhkat ja tehtävät, on asevoimien päätehtävänä edelleen puolustaa maan vapautta ja itsenäisyyttä. Tämän tosiasian puitteissa on hyvä muistaa myös, että asevoimia käytettäessä maan vapauden ja itsenäisyyden puolustamiseksi on todennäköisin uhka tällöin myös aseellinen vihollinen. Aiemmin tarkasteltujen länsimaisten esimerkkien pohjalta on asevoimien kylmän sodan jälkeisessä kehityksessä havaittavissa tiettyjä selkeitä kokonaisuuksia, modernien asevoimien kehityksen trendejä. On kuitenkin oleellista muistuttaa tarkasteltujen EU:n, Naton ja Yhdysvaltojen globaali rajallisuus, vaikka ne voimakkaita vaikuttajia ovatkin. Yhdysvaltojen ylivertainen sotilaallinen kyky, vaikutuspiiriään laajentavan Naton kasvavat voimavarat ja EU:n kehittyvä turvallisuus- ja puolustuspolitiikka ovat vain osa globaalia kehitystä. Muun muassa miesvahvuudeltaan maailman vahvimman armeijan omaava Kiina on huomattavasti lisännyt viime vuosina panostustaan

---

¹¹¹ Facing the future: meeting the threats and challenges of the 21st century, s.11

asevoimiensa kehittämiseksi ja tehnyt merkittäviä kalustohankintoja, sekä uudelleen organisoinut joukkojaan.¹¹²

Vaikka edellisestä käy ilmi että Yhdysvaltojen vaikutus asevoimien kehityksessä on yksittäisenä vaikuttajana merkittävin ja kiistaton, on Suomen osalta tehokkaan sotilaallisen voiman määrittämiseksi keskityttävä ensisijaisesti EU:n ja Naton asevoimien kehityksen tarkasteluun. Suomi kehittää kuitenkin omia asevoimiaan luonnollisesti ensisijaisesti omien tarpeidensa ja vaatimusten mukaan. Länsimaisena valtiona ja EU:n jäsenmaan Suomi kuitenkin kehittää asevoimiaan myös länsimaisten käsitteiden ja mm. EU:n taisteluosastojen osalta myös niille asetettujen vaatimusten mukaan. Edellä mainittu kehitys kuvaa sodan paradigman sosiaalisesti rakentunutta luonnetta. Tämä näkyy konkreettisesti tarkastelemalla edellä mainittujen toimijoiden yhteistyössä ja integroitumisessa asevoimien ja sotamateriaalin kehittämisen osalta. Niin Yhdysvallat, Nato, kuin EU:kin ovat omaksuneet hyvin samankaltaiset mallit torjua määrittämiään uhkia, jotka ovat myös hyvin pitkälle samantyyppisiä. Edellä mainitut toimijat ovat siis omalta osaltaan muokanneet ja jakaneet omia käsityksiään sodasta. Samalla periaatteella yhteiset käsitykset sodasta rakentuvat sosiaalisesti myös EU:n ja Naton jäsenmaiden kesken. Vaikka Yhdysvallat vaikuttaa voimakkaasti siihen miten Nato ja EU kehittävät aseellista toimintakykyään ei tarkastelussa voi olla huomioimatta kaikkien toimijoiden roolia yhteisen sodankuvan muokkaamisessa. EU:n osalta keskeisimpinä sotilaallisina toimijoina voidaan pitää Iso-Britanniaa ja Ranskaa. Maat olivat EU:n yhteisen kriisinhallintakyvyn luomisen takana ja ovat sotilasmenojensa ja asevoimien kokonsa osalta Euroopan kärkimaita.¹¹³ Molemmilla mailla on Venäjän lisäksi ainoana Euroopan valtioina hallussaan ydinaseita.¹¹⁴ Iso-Britannialla ja Ranskalla on siis merkittävin rooli EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämisessä. Näin ollen näillä mailla on siten myös oleellisin vaikutus EU:n piirissä sosiaalisesti rakentuneiden läntisten sotaan ja sotilaalliseen voimaan liittyvien käsitysten muodostamisessa. Myös voimakkaasti kansainväliseen toimintaan panostavana EU:n jäsenmaana Ruotsi rakentaa osaltaan EU:n yhteistä puolustusta. Ruotsin ratkaisut EU:n käyttöön osoitettujen joukkojen osalta ovat osittain omaksuttuja, mutta osaltaan ne myös muokkaavat unionin yhteisiä käsityksiä aseellisenvoiman osalta. Norja omaksuu läntisiä sodan kuvaan liittyviä käsitteitä voimakkaasti Nato-jäsenyytensä kautta. Naton jäsenenä Norja on sitoutunut

---

¹¹² Dunnigan (2005),

¹¹³ Hämäläinen, ym. (2003), s.58;

Tilastokeskus: Maailma numeroina

¹¹⁴ SIPRI (2006), s.19

kehittämään asevoimiaan kansallisten tarpeiden lisäksi myös Naton tarpeet huomioon ottaen. Suomen puolustuksen kehittämisen osalta, läntisen sodankuvan puitteissa, merkittävin toimija on asevoimien kehittämisessä ensiaskeleita ottava EU. Suomi on kuitenkin EU:n jäsenmaana sitoutunut unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen, sekä osoittanut myös ensisijaisesti kansalliseen puolustukseen tarkoitettuja joukkoja EU:n käyttöön.

Yleisimpiä esimerkkien tarkastelussa esiin tulleita trendejä:

- Toiminnan suunnittelun vapaus ja toimintatapojen joustavuus
- Pienet, hyvin varustellut, yhteistoimintakykyiset ja modulaariset joukot
- Liikkuvuus, sekä toimiva ja tehokas logistiikka
- Tehokkaammat suojajärjestelmät ja -menetelmät
- Tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmien, sekä viestintäjärjestelmien ja realistisen ja reaaliaikaisen tilannekuvan merkitys
- Informaatio ylivoima ja informaatio välineiden hyödyntäminen

4. SUOMEN USKOTTAVA PUOLUSTUS

4.1 Suomen turvallisuuspoliittinen asema

Kylmän sodan päättymisen myötä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen toiminta ympäristö muuttui merkittävästi. Neuvostoliiton kaaduttua menetti merkityksensä Suomen ja Neuvostoliiton välillä solmitut vuoden 1947 Pariisin rauhansopimus ja erillissopimuksena tehty YYA-sopimus. Edellä mainitut sopimukset olivat vaikuttaneet merkittävästi jo vuosikymmenien ajan Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, jolloin Suomi noudatti hyvin rauhallista ja provosointia välttävää toimintalinjaa. Sopimusten purkamisen ohella myös tilanne Suomen lähialueilla ja Euroopassa muuttui merkittävästi. Suomen kannalta niin Itä- ja Länsi Saksan yhdistyminen, kuin Baltian maiden itsenäistymishankkeet olivat merkittäviä kehityssuuntia kohti tulevaa. Suomi oli voimakkaasti mukana Baltian maiden, erityisesti Viron tukemisessa – niin taloudellisesti, kuin sotilaallisestikin – sen itsenäisyyden alkumetreillä. Merkittävien Suomessa tehty ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu kylmän sodan päättymisen jälkeen oli päätös hakea EU:n jäsenyyttä vuonna 1992. Suomi liittyi Euroopan unioniin vuonna 1995. EU-jäsenyyden merkitystä Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan osalta kuvaa vuoden 1997 selonteko, jonka mukaan jäsenyys on selkeyttänyt ja vahvistanut Suomen kansainvälistä asemaa. ”Vaikka jäsenyyteen ei sisälly sotilaallisia turvallisuustakuita, siihen kuuluu yhteisvastuuseen perustuva suoja.”¹¹⁵ Näin ollen myöskään Suomi ei voi olla puolueeton Euroopan unionin ja kolmannen osapuolen välisessä konfliktissa. Suomen vahva panos unionin yhteisen puolustuksen kehittämisessä on osaltaan vaikuttanut hyvin merkittävästi Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehitykseen. EU-jäsenyyttä edeltävän vuoden (1994) toukokuussa Suomi oli liittynyt Naton saman vuoden tammikuussa aloittamaan rauhankumppanuus ohjelmaan (PfP, Partnership for Peace)¹¹⁶. Edellä mainitut ratkaisut olivat selkeä merkki uudesta toimintalinjasta, johon ei vielä YYA-sopimuksen aikana oltu Suomessa totuttu. Suomi ilmoittaa edelleen pysyvänsä sotilaallisesti liittoutumattomana, mutta toimii kuitenkin ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta tiiviissä yhteistyössä usean eri toimijan kanssa. Suomi on mukana EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämisessä, toimii yhteistyössä mm. muiden Pohjoismaiden ja Venäjän, sekä Naton ja Yhdysvaltojen kanssa niiden

¹¹⁵ Valtioneuvoston selonteko (1997), s.4

¹¹⁶ Valtioneuvoston selonteko (1997), s.22, 24

kumppanimaana, sekä toteuttaa aktiivisesti kansainvälistä kriisinhallinta yhteistyötä.¹¹⁷

Selonteko 1995 kuvaa Suomen turvallisuusympäristöä hyvin optimistisesti, korostaen mm. YK:n ETYJin ja muiden instituutioiden roolia turvallisuuden kehittämisessä.¹¹⁸ Vuoden 1997 selonteko jatkaa samoilla linjoilla, todeten ettei Suomen turvallisuusympäristössä ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Selonteossa 1997 keskitytään aiempaa enemmän ympäristön kuvaamiseen ja viitataan tässä yhteydessä globalisoitumiskehitykseen.¹¹⁹ Vuoden 2001 selonteossa korostetaan globalisaation vaikutuksien olevan pääosin kokonaisvaltaista turvallisuutta lisääviä; keskinäisen riippuvuuden kasvaessa paranevat samalla keinot puuttua yhteisesti turvallisuusongelmien syihin.¹²⁰ Viimeisin selonteko vuodelta 2004 jatkaa edelleen samalla linjoilla, korostaen uusia globaaleja turvallisuusuhkia globalisaatioon liittyvän kehityksen osana.¹²¹ Yhteisiksi koetut globaalit turvallisuusuhat ovat lisänneet merkittävästi myös kansainvälistä yhteistyötä näiden uhkien torjumiseksi. Uusien laaja-alaisesti turvallisuuteen kohdistuvien uhkien myötä Suomen turvallisuus kytkeytyy yhä tiiviimmin laajempaan kansainväliseen ympäristöön. Samalla globalisaation myötä korostuu myös uusien uhkien heijaste vaikutukset Euroopan maiden ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuteen.¹²² Suomen turvallisuuspoliittinen asema on parantunut Suomen lähialueiden vakauden vahvistumisen myötä. Venäjän kehitys vakaampaan suuntaan, EU:n integraation syveneminen ja Naton laajentuminen länteen ovat osaltaan vaikuttaneet Suomen lähialueiden vakauden vahvistumiseen. Sotilaallisen turvallisuuden näkökulmasta Suomi on kenties turvallisemmassa asemassa, kuin koskaan aikaisemmin.¹²³ Merkittävimmin Suomen turvallisuuspoliittiseen asemaan vaikuttavat juuri EU-jäsenyys, rooli Naton ja Yhdysvaltojen kumppanimaana, sekä luonnollisesti yhteinen raja Venäjän kanssa. Muita oleellisia Suomen turvallisuuspoliittiseen asemaan viime vuosina vaikuttaneita tekijöitä ovat olleet mm. Itämeren kasvanut taloudellinen merkitys Venäjälle ja EU:lle, ja niin Ruotsin, kuin muidenkin Euroopan valtioiden asevoimien erittäin voimakas transformaatio.

¹¹⁷ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.33–35, 43–48, 56–57, 63–68, 77–82

¹¹⁸ Valtioneuvoston selonteko (1995), s.13–21

¹¹⁹ Valtioneuvoston selonteko (1997), s.11–17

¹²⁰ Valtioneuvoston selonteko (2001), s.14;
Visuri (2003), s.65

¹²¹ Valtioneuvoston selonteko (2004), 17–77

¹²² Valtioneuvoston selonteko (2004), s.73

¹²³ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.68–76

4.2 Uhkakuvat

”Suomi on nyt turvallisemmassa asemassa kuin koskaan aikaisemmin itsenäisyytensä aikana”

- Puolustusministeriön puolustuspoliittisen osaston päällikkö Pauli Järvenpää, 2002.¹²⁴

Suomessa julkistettiin vuonna 1991 ensi kerran puolustussuunnittelun sotilaalliset uhkamallit, jotka olivat kaappauksenomainen yllätyshyökkäys valtion johdon alistamiseksi, kauttakulkuhyökkäys sekä laajamittainen hyökkäys Suomen valtaamiseksi.¹²⁵ Vuoden 1997 selonteossa tuotiin puolustussuunnittelun perustana esille seuraavat kriisi- ja uhkamallit:¹²⁶

1. Poliittinen ja sotilaallinen painostus, johon liittyy sotilaallisella voimalla uhkaaminen sekä sen rajoitettu käyttö.
2. Yllättäen aloitettava strateginen isku, jonka tavoitteena on elintärkeiden kohteiden lamauttaminen ja haltuunotto sekä valtakunnan johdon alistaminen.
3. Laajamittainen hyökkäys, jonka tavoitteena on strategisesti tärkeiden alueiden valtaaminen tai Suomen alueen hyväksikäyttö kolmatta osapuolta vastaan.

Vuonna 1997 esitetyt kriisi- ja uhkamallit muotoutuivat vuoden 2001 selonteossa hyvin samankaltaisiksi, kuin ne ovat viimeisimmässä vuoden 2004 selonteossa. Selkeimpänä erona kuitenkin 2001 selonteossa mainittu laajamittainen hyökkäys on vuonna 2004 muotoiltu strategisella iskulla alkavaksi hyökkäykseksi alueiden valtaamiseksi. Tämä kuvastaa epäsymmetrisiin sodankäynnin keinoihin varautumisen ohella Suomen suuntaamista yhä enemmän eurooppalaiseen kylmän sodan jälkeiseen ajattelumalliin.¹²⁷ Eurooppalaisemmasta ajattelusta huolimatta ei uhkien osalta, esimerkiksi Ruotsissa päädyttyyn ratkaisuun Suomen asemassa voida päätyä.¹²⁸ Suomen historia ja geopoliittinen asema eivät mahdollista tämän suuntaista ajattelua. Arto Nokkala kirjoittaa teoksessa *Muuttuva sota* seuraavasti: ”Eurooppalaisten valtioiden on ollut kylmän sodan jälkeen vaikea pitää merkittävän vieraan valtion hyökkäysuhkaa poliittisella asialistalla. Venäjä on usein kuitenkin vielä kelvannut asevoimille yhdeksi suunnitteluvastustajaksi, vaikka sen uhka onkin

¹²⁴ Anttila (2002)

¹²⁵ Nokkala (2005), s.175

¹²⁶ Valtioneuvoston selonteko (1997), s.78

¹²⁷ Valtioneuvoston selonteko (2001), s.45

¹²⁸ Ruotsiin ei sen uhkakuvien mukaan tule lähivuosina kohdistumaan suurhyökkäyksen uhkaa (Valtioneuvoston selonteko (2004), s.70)

voimakkaasti heikentynyt.”¹²⁹ Suomella on Euroopan maista eniten yhteistä rajaa Venäjän kanssa, sekä sotilaallisesti hyvin värikäs historia. Tämä ei tarkoita, että Suomessa tulisi selkeästi osoitella tiettyyn suuntaan, mutta uhka arvioinnissa Venäjän sivuttaminen sotilaallisena toimijana ja siten myös mahdollisena uhkana ei ole perusteltua tai järkevää. Eduskunnan puhemies Paavo Lipponen mainitsi toukokuussa 2004 Venäjästä uhkana seuraavasti: ”Vaikka emme pidäkään Venäjää uhkana poliittisessa mielessä, on Suomen puolustusta jatkossakin kehitettävä kaikkien mahdollisuuksien varalta, myös siltä varalta, että poliittinen tilanne Venäjällä muuttuu.”¹³⁰ Venäjän mahdollisuudet toimia sotilaallisesti on otettu huomioon myös viimeisimmässä Suomen puolustuksen suunnittelua ohjaavassa valtioneuvoston selonteossa: ”Venäjä säilyy Suomen lähialueilla edelleen merkittävimpänä sotilaallisena voimatekijänä. Sen sotilaspoliittinen kehitys on murroksessa, mutta kyky perinteiseen voimankäyttöön alueella kuitenkin säilyy.”¹³¹ Selonteossa mainitusta Venäjän sotilaspoliittisesta murroksesta huolimatta ovat Venäjän asevoimat ja aseteollisuus kohentuneen talouden myötä nousu-uralla. Venäjän asevoimien kokonaisvahvuus on yli 900 000 sotilasta ja joukkojen rakenteita, sekä uusia aseita ja asejärjestelmiä on kehitetty merkittävästi.¹³² ”Venäjän maavoimien nykyinen kalusto, henkilöstö ja koulutus säilyy määrällisesti ja laadullisesti Suomen näkökulmasta sellaisella tasolla, että erityisesti maavoimien toimintakyky on lähialueillamme huomioonotettava tekijä. Venäjän asevoimien kehittyminen tulee säilymään Suomen puolustusjärjestelmän kehittämisen kannalta keskeisenä tekijänä.”¹³³ Kyky uhkan tuottamiseen siis löytyy. Suomen puolustussuunnittelun painopisteen – alueellisen puolustuksen – toteuttamisen perustana on kiistatta aiemmin mainittu ns. perinteinen uhka sotatoimista Suomen alueen ja itsenäisyyden puolustamiseksi. Uhka alueellisen puolustuksen ylläpitämiseksi on myös siis olemassa, joten näin ollen Suomen puolustus ratkaisua voidaan pitää perusteltuna. Alueellisesti viimeisimmässä vuoden 2004 selonteossa Suomen kannalta haasteellisimmiksi on nimetty kehitys Euroopan unionin lähialueella Länsi-Balkanilla, Lähi-idässä, Kaukasuksella ja Keski-Aasiassa sekä muualla IVY-alueella.

Puolustusvoimien toiminnassa kiinnitetään kasvavaa huomiota sotilaallisen kriisinhallinnan kehittämiseen. Kriisinhallinta operaatioiden ja globalisaation osana astuvat entistä voimakkaammin myös Suomessa esille aiemmin mainitut

¹²⁹ Nokkala (2005), s.174

¹³⁰ Lipponen (2004)

¹³¹ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.68

¹³² Salomaa (2004), s.9-12

¹³³ Tietoja Suomen kokonaismaanpuolustuksesta (2006)

epäsymmetriset uhat. Epäsymmetristen ja ei-sotilaallisten uhkien osalta on selonteossa 2004 mainittu ainakin terrorismi, joukkotuhohaseiden leviämisen ja käytön uhka, alueelliset konfliktit ja voimankäyttö, järjestäytynyt rikollisuus, huumeet ja ihmiskauppa, taloudelliset ja teknologiset riskit, ympäristöongelmat, väestönkasvu, väestöliikkeet, sekä epidemiat.¹³⁴ Edellä mainituista uhkista ei valtaosa kuulu suoraan puolustusministeriön ja sitä kautta puolustusvoimien päävastuu alueelle. Näiden uhkien torjunnassa korostuu kuitenkin viranomaisyhteistyö, jossa myös puolustusvoimat ovat tiiviisti osallisena. Perinteiseen alueelliseen puolustukseen suunnitellut joukot eivät sovellu parhaalla mahdollisella tavalla torjumaan edellä mainittujen uhkien kirjoa ja niistä aiheutuneita mahdollisia heijastevaikutuksia. Tämä asettaa omat haasteensa puolustusvoimien ja viranomaisyhteistyön kehittämiseksi tulevaisuudessa.

Euroopan unionin jäsenvaltiona Suomi on sitoutunut unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen. Suomi on osallisena mm. EU:n sotilas- ja siviilikriisinhallintatehtävissä, unionin kriisinhallintakyvyn kehittämistyössä sekä nopeatoiminnan joukkorakenteessa.¹³⁵ Samalla Suomi on osaltaan sitoutunut torjumaan Euroopan unionin turvallisuusstrategian mukaisia uhkakuvamalleja. Toisin kuin Suomen uhkakuvamallit, EU:n turvallisuusstrategia lähtee siitä, että unioniin ei tällä hetkellä kohdistu perinteistä sotilaallista uhkaa. Valtioiden välisen sodan mahdollisuus EU:n sisällä on suljettu pois.¹³⁶ ”Euroopan unionin alueella uhkat voivat koskea jäsenmaita eri tavoin ja vaikuttavat myös suomalaiseen yhteiskuntaan. Varautumisessa on huomioitava jo normaalioloissa väestöä ja yhteiskuntaa vaarantavat tekijät. Uhkien painoarvo vaihtelee maittain”.¹³⁷ EU:n turvallisuusstrategiassa sekä suurimmissa eurooppalaisissa maissa merkittävimmäksi uhkaksi on nostettu terrorismi. Muita EU:n turvallisuusstrategian mukaisia uhkia ovat mm. joukkotuhohaseiden leviäminen, alueelliset konfliktit, toimintakyvyttömät valtiot¹³⁸ ja järjestäytynyt rikollisuus.¹³⁹ Koska Suomi on omaksunut yhteiset uhkakuvamallit läntisen sodankuvan puitteissa, on Suomi siis sitoutunut toimimaan myös näitä uhkia vastaan. Kun vielä ottaa huomioon, että mm. Suomen EU:n taisteluosastoon osoittamat joukot toimivat myös osana kansallista

¹³⁴ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.5

¹³⁵ Valtioneuvoston selonteko (2004), s. 42–55, 87–96

¹³⁶ Valtioneuvoston selonteko (2004), s. 47

¹³⁷ YETTS (2006), s.10

¹³⁸ Valtiot, joilla on huono hallinto ja joille ovat ominaisia: korruptio, vallan väärinkäyttö, heikot instituutiot, sekä vastuuvellollisuuden puuttuminen ja sisäiset konfliktit (EU:n turvallisuusstrategia, s.4)

¹³⁹ YETTS (2006), s.10;

EU:n turvallisuusstrategia, s.4-6

puolustusta, voidaan yhteisten uhkien nähdä vaikuttavan suoraan myös uskottavan kansallisen puolustuksen toteutukseen.¹⁴⁰ Suomen uhkakuvamallien taustalla vaikuttavat ns. globaalit kansainvälisen yhteisön piirissä muodostetut yhteiset uhat tulevat esiin kuvion 2 mukaisessa uhkien jäsentelyssä. Uskottavan kansallisen puolustuksen kannalta voidaan ainakin kuviossa esiintyvistä uhkista korostaa kansainvälistä terrorismia, sekä joukkotuhoo-aseiden leviämistä. Molemmilla näistä uhkista on vaikutusta myös puolustusministeriölle asetetuissa strategisissa tehtävissä, joita ovat kansainvälinen sotilaallinen kriisinhallinta, sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisy ja torjunta, sotilaallisen tilannekuvan ylläpito, alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen ja yhteiskunnan ja muiden viranomaisten tukeminen.¹⁴¹

Kuvio 2: Uhat ja riskit¹⁴²

Uhkamalleina tässä tutkielmassa käytetään Valtioneuvoston Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian 2006 (Valtioneuvoston periaatepäätös 23.11.2006) mukaisia uhkakuvamalleja. Koska tutkielma keskittyy sotilaalliseen maanpuolustukseen, on uhkakuvamallit rajoitettu puolustusministeriön vastuulle asetettuihin uhkamalleihin ja niihin sisältyviin erityistilanteisiin.

¹⁴⁰ Harjulehto (2004), s.15–20

¹⁴¹ YETTS (2006)-kuvat
YETTS (2006), s. 66–67

¹⁴² YETTS (2006)-kuvat

Puolustusministeriö toimii tukevana ministeriönä mm. suuronnettomuuksien ja luonnon aiheuttamien onnettomuuksien uhkamalleissa, mutta näitä uhkamalleja ei erikseen huomioida. Aiemmin mainitut selonteon 2004 mukaiset epäsymmetriset uhat huomioidaan siltä osin, kuin ne vaikuttavat puolustusvoimien kehittämiseen. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiassa mainittujen puolustusministeriön vastuualueella olevien uhkien ulkopuoliset uhat eivät välttämättä ole todellisia uhkia Suomessa, mutta ne vaikuttavat mahdollisesti kansainvälisissä tehtävissä toimiviin suomalaisiin joukkoihin. Koska kansainvälisiin tehtäviin osoitetut voimavarat kuuluvat Suomen tapauksessa lähes poikkeuksetta kansallisen uskottavan puolustuksen rakenteisiin, on joukkojen ja niiden toimintatapojen suunnittelussa ja kehittämisessä huomioitava kansallisia sotilaallisia uhkia laajempi uhkien kirjo.

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian 2006 mukaisia puolustusministeriön päävastuulla olevia uhkakuvamalleja ovat:¹⁴³

- Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus
  - Alueloukkaukset maalla, merellä ja ilmassa
  - Sotaharjoitukset ja lisäjoukot rajojen tuntumassa
  - Lisääntynyt sotilastiedustelu
  - Ilma- ja meriliikenteen sotilaallinen häirintä
  - Tietojärjestelmien sotilaallinen häirintä
  - Joukkotuhoaseiden käyttökyvyn esille tuonti
  - Aseelliset välikohtaukset, mukaan lukien erikoisjoukkojen toiminta ja tuholaistoiminta

- Sotilaallisen voiman käyttö
  - Strateginen isku
  - Hyökkäys alueiden valtaamiseksi

Poliittisella, taloudellisella ja sotilaallisella painostuksella tarkoitetaan toimintaa jolla pyritään kiistämään Suomen itsenäisyys, tai vaikuttamaan Suomen valtiolliseen päätöksentekoon. Painostuksen tavoitteena on saavuttaa sellaisia poliittisia, taloudellisia tai muita strategisia päämääriä, joihin Suomi ei muutoin suostu tai joita Suomi ei hyväksy. Painostus voi tapahtua jonkun yksittäisen valtion tai muun

---

¹⁴³ YETTS (2006), s.65

toimijan, kuten jonkun laajan kansainvälisen poliittisen, uskonnollisen tai taloudellisen eturyhmittymän toimesta. Painostuksella pyritään vaikuttamaan suoraan valtionjohtoon, yhteiskunnan toimintaedellytyksiin, yleiseen mielipiteeseen, väestön kriisinkestävyyteen, maanpuolustustahtoon tai maapuolustuskykyyn. Painostus voi myös liittyä mm. EU:n tai jonkun muun osapuolen väliseen ristiriitatilanteeseen, jonka yhteydessä Suomeen pyritään vaikuttamaan keskinäisen solidaarisuuden heikentämiseksi. Vaikuttaminen voidaan toteuttaa yhdistäen kaikkia poliittisia, taloudellisia ja sotilaallisia painostuskeinoja. Kohteita voi olla samanaikaisesti useita. Painostusta voidaan myös tehostaa epäsymmetrisen sodankäynnin keinoin, mm. tekemällä iskuja, valtionjohtoa, yhteiskunnan elintärkeitä kohteita tai väestöä vastaan. Painostustilanne edellyttää koko yhteiskunnalta varautumista ja kykyä ennakoita tilanteen kehitys. Kansallisen varautumisen lisäksi on Suomen kannalta erityisesti poliittisen ja taloudellisen painostuksen osalta olennaista pystyä tukeutumaan EU:iin. Uskottava kansallinen puolustus ja kyky säädellä puolustusvalmiutta joustavasti ja ennakoivasti siten, että painostus tilanteessa kyetään suojaamaan elintärkeät kohteet, sekä osoittamaan korkeaa puolustuskykyä ja -tahtoa nostetaan EU:iin tukeutumisen ohella kynnystä käyttää sotilaallista voimaa Suomea vastaan.¹⁴⁴

Jos painostaja ei saavuta poliittisilla, taloudellisilla, tai sotilaallisilla painostustoimenpiteillään tavoittelemaansa päämääriä, voi seurauksena olla sotilaallisen voiman käyttö Suomea vastaan. Sotilaallisen voiman käyttö voidaan aloittaa Suomen uhkakuvamallin mukaisesti strategisella iskulla, jolla pyritään lamauttamaan yhteiskunnan elintärkeät järjestelmät, sekä vaikuttamaan puolustusjärjestelmään. Strategisen iskun tavoitteena on saavuttaa halutut tavoitteet lisäämällä painostuksen keinoihin sotilaalliset toimet. Iskuja pyritään suuntaamaan elintärkeisiin kohteisiin siten, että tavoiteltuihin päämääriin myönnytyään ilman laajamittaisten sotatoimien aloittamista. Sotilaallisenvoiman käyttöä pyritään siis kasvattamaan tasoittain, kunnes tavoitteet saavutetaan.¹⁴⁵ ”Puolustus pyritään murtamaan mahdollisimman laajalla keinovalikoimalla. Päämäärään pyritään esimerkiksi informaatio- ja sotilaskäynnillä, erikoisjoukkojen, tuholais toiminnan, kauaskantoisten täsmäaseiden ja maahyökkäyksen sekä maan kansainvälisen eristämisen yhteisvaikutuksella. Päämäärän saavuttaminen ei välttämättä edellytä laajojen maa-alueiden valtaamista tai puolustajan koko asevoimien tuhoamista.

¹⁴⁴ YETTS (2006), s.60–61

¹⁴⁵ YETTS (2006), s. 61–62

Strategista iskua laajemman operaation valmistelu kestää kuukausia.”¹⁴⁶
 Sotilaallisen voimankäytön ennaltaehkäisy edellyttää painostustilanteen ennalta ehkäisyn ohella yhteiskunnan korkeaa kriisivalmiutta varautumisen ja tilanteen ennakkoinnin suhteen. Oleellisinta varautumisen osalta on ylläpitää uskottavaa ja suorituskykyistä kansallista puolustusta jo normaalioloissa. Tilanteen ennakkoinnin osalta on puolustuskykyä kyettävä nostamaan hyökkäysuhan kasvaessa riittävän korkealle, jotta muodostuu riittävä kynnys sotilaallisen voimankäytön aloittamiseksi. Sotilaallisen voimankäytön torjunta edellyttää puolustustilalain voimaantumista, riittäviä lisätoimivaltuuksia ja -resursseja, osittaista tai täydellistä liikekannallepanoa sekä muiden viranomaisten tukea.¹⁴⁷

4.3 Sodan kuvan muutos ja sotilaallisen voiman kehitys Suomessa kylmän sodan jälkeen

”Suomi muodostaa sodan kuvia yhä enemmän yhdessä eurooppalaisten kumppaniensa kanssa ja on jo pitkään teknologisten käsitysten muodostamisessa altistunut myös amerikkalaisille vaikutteille”

– Muuttuva sota 2005

Puolustusvoimille asetettujen lakisääteisten tehtävien perusteella voidaan arvioida Suomessa vallitsevia valtionhallinnon käsityksiä sodan kuvasta. Vuoden 2008 alkuun voimassa olevan¹⁴⁸ lain puolustusvoimista 2§ mukaiset tehtävät ovat:¹⁴⁹

- 1) huolehtia valtakunnan maa- ja vesialueen sekä ilmatilan valvonnasta yhteistoiminnassa muiden valvontaviranomaisten kanssa;
- 2) turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus tarvittaessa voimakeinoja käyttäen;
- 3) puolustaa valtakuntaa ja sen oikeusjärjestystä sekä kansan elinmahdollisuuksia ja perusoikeuksia;
- 4) huolehtia valtakunnan sotilaallisen puolustusvalmiuden ylläpidosta ja kehittämisestä
- 5) antaa sotilaskoulutusta;
- 5 a) tukea vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta siten kuin siitä asetuksella säädetään taikka puolustusministeriön tai asian laadun mukaan pääesikunnan päätöksellä määrätään sekä muutoinkin edistää maanpuolustustahtoa ja kansalaisten ruumiillista kuntoa kohottavaa toimintaa;
- 6) antaa tarvittaessa virka-apua yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassa pitämiseen sekä terrorismirikosten estämiseen ja keskeyttämiseen niin kuin siitä on erikseen säädetty;

¹⁴⁶ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.100

¹⁴⁷ YETTS (2006), s. 61–62

¹⁴⁸ Esitys puolustusvoimilain on tarkoitus astua voimaan vuoden 2008 alusta. Uuden puolustusvoimilain on tarkoitus korvata 31.5.1974 asetettu laki puolustusvoimista. (Ks. esim. Ehdotus puolustusvoimilain, Puolustusvoimilakitoimikunnan mietintö 2006:3)

¹⁴⁹ Laki puolustusvoimista 31.5.1974

- 6 a) osallistua pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, henkilövoimavaroja ja erityisasiantuntijapalveluja, jos se onnettomuuden laajuus tai erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen; pelastustoimintaan osallistuminen ei saa vaarantaa puolustusvoimien maanpuolustustehtävien suorittamista;
- 7) osallistua sotilaalliseen kriisinhallintaan siten kuin siitä sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa säädetään;
- 7 a) osaltaan huolehtia hallinnonalan kansainvälisestä toiminnasta siten kuin siitä tarvittaessa puolustusministeriön asetuksella säädetään; sekä
- 8) suorittaa muut sille laissa määrätyt tehtävät.

Tällä hetkellä voimassa olevan lain mukaisista tehtävistä voidaan rajata kolme erilaista käsitystä suomalaisesta sodan kuvasta. Näiden käsitysten arvioiminen on alustavasti vuoden 2008 alusta voimaan tulevan puolustusvoimalain mukaisten tehtävien pohjalta entistä yksiselitteisempää. Uuden puolustusvoimalain mukaisia puolustusvoimille asetettuja tehtäviä ovat 1) Suomen sotilaallinen puolustaminen ja 2) muiden viranomaisten tukeminen. Lisäksi laissa on erikseen näiden tehtävien lisäksi mainittu, että Puolustusvoimat osallistuu lisäksi kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan.¹⁵⁰ Lakisääteisten tehtävien mukaisia käsityksiä suomalaisesta sodan kuvasta ovat:

- 1) Käsitys nk. `perinteisestä sodasta` (laajamittainen sota / aluepuolustus sota), johon viittaavat mm. tehtävät valtakunnan alueellisen koskemattomuuden turvaamisesta tarvittaessa voimakeinoja käyttäen, sekä valtakunnan ja sen oikeusjärjestyksen sekä kansan elinmahdollisuuksien ja perusoikeuksien puolustamisesta.
- 2) Yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen / kokonaismaanpuolustukseen liittyvä käsitys, johon viittaavat mm. tehtävät osallistua pelastustoimintaan sekä antaa tarvittaessa virka-apua yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassa pitämiseen sekä terrorismirikosten estämiseen ja keskeyttämiseen.
- 3) Käsitys nk. `Kriisinhallinta sodasta`, johon viittaavat mm. tehtävä osallistua sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Puolustusvoimien lakisääteisistä tehtävistä johdettujen käsitysten lisäksi voidaan erilaisia sodan kuvia tai siihen liittyviä käsitysmalleja nähdä olevan myös mm. käsitykset sissisodankäynnistä ja ydinsodasta sekä asevoimien muutokseen

¹⁵⁰ Puolustusvoimalakitoimikunnan mietintö 2006:3, s.75

(RMA)¹⁵¹ ja uusiin asymmetrisiin uhkiin perustuvat käsitykset. Suomen uskottavan puolustuksen ja suomalaisen sodan kuvan tarkastelun osalta on edellä mainituista käsityksistä vaikutusta enemmän tai vähemmän kaikilla. Kuitenkaan mm. ydinsotaan liittyvät käsitykset eivät sinällään vaikuta suoraan Suomen puolustuksen toteutukseen, sillä ydinaseen käyttöä Suomea vastaan ei voida pitää todennäköisenä, eikä Suomella myöskään ole ydinasetta käytössä. Tarkasteltaessa Suomen puolustusta länsimaisen sodan kuvan puitteissa korostuvat puolustusvoimille annettujen lakisääteisten tehtävien lisäksi edellä mainituista ainakin asevoimien muutokseen ja asymmetrisiin uhkiin perustuvat käsitykset. Suomen voidaan nähdä omaksuneen länsimaisen sodan kuvan osalta juuri käsityksiä uhkiin ja asevoimien kehitykseen liittyen.

Suomalainen sodan kuva on noudattanut kylmän sodan jälkeen yleistä eurooppalaista kehitystä. Suomen EU-jäsenyys on muokannut unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä puolustuksen kehityksen myötä myös Suomalaista käsitystä sodasta. Mm. EU:n puitteissa toimimisen kautta Suomen voidaan nähdä omaksuneen juuri länsimaisia käsityksiä sodasta. Yleisestä länsimaisesta kehityksestä huolimatta Suomi rakentaa kuitenkin käsityksiään sodasta omalla tavallaan, omat kansalliset erityispiirteet huomioiden. Merkittävimpiä suomalaista sodan kuvaa muokkaavina tekijöitä ovat EU-jäsenyyden lisäksi sijainti Venäjän naapurivaltiona, sekä yhä hyvin voimakkaat kokemukset talvi- ja jatkosodista. Nämä tekijät ohjaavat suomalaista sodan kuvaa yhä suuntaan, jossa sota käsitetään puolustusotana jossa taistellaan itsenäisyydestä ja kansakunnan kohtalosta. Suomen puolustuksen painopiste, alueellinen puolustusjärjestelmä, nojaa hyvin voimakkaasti edelleen tämänkaltaiseen `perinteisen` puolustussodan malliin. Uhka-arvion osalta tässä mallissa korostuu edelleen ajatus siitä, että mahdollinen hyökkääjä on joku toinen valtio. Uusien uhkien tuomaa turvallisuusvajetta ei nähdä Suomessa kovin suurena, eikä näitä uhkia myöskään liitetä samalle tasolle kuin sotilaallisen voiman käyttö. Puolustusvoimien rooli uusien uhkien torjunnassa hakee vielä omaa paikkaansa. Kuten tähän mennessäkin, on puolustusvoimat edelleen keskittynyt pääasiassa symmetrisen ja voimakkaan vihollisen torjumiseen.¹⁵² Alueellisen puolustuksen malli ja uhkakuva-arvio ovat kuitenkin kehittyneet

¹⁵¹ RMA = Revolution in Military Affairs. `Sodankäynnin vallankumous`. Sodankäyntiin ja asevoimiin liittyvien käsitysten muutos, jonka taustalla ovat muutokset asevoimien doktriineissa, asevoimien rakenteissa sekä tavoissa käsittää ja käydä sotaa. Ks. esim. McKitrik ym. (1995) `Sodan vallankumoukseen` liittyvän keskustelun puitteissa arvioidaan Sodan luonnetta ja sotilaallista voimaa sekä sen käyttömahdollisuuksia historiallisen kehityslinjan uusimpana ilmentymänä. (Raitasalo & Sipilä 2004)

¹⁵² Nokkala (2005), s.173–192

Suomessa sodan kuvan muuttumisen myötä. Uhka-arvioon kuuluu useita elementtejä ennen alueellista puolustustaistelua. Taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen sekä strategisen iskun uhkamalleihin kuuluu useita eri mahdollisuuksia miten mahdollinen hyökkääjä toimii. Hyökkäys alueiden valtaamiseksi on ainoastaan äärimmäinen uhkakuva. Puolustuksen osalta vaaditaan huomattavasti toimenpiteitä ennen mahdollisen alueellisen hyökkäyksen torjuntaa. Suomessa painotetaan ennakkointia ja puolustusvalmiuden asteittaista nostamista uhkien torjumisessa.¹⁵³

Alueellisen puolustussodan ohella toinen Suomessa vallitseva käsitys sodasta on kriisinhallintasota, joka liittyy Suomen osallistumiseen kansainväliseen kriisinhallinta toimintaan. Suomi voi joutua tämän tyyppiseen sotaan puolustaessaan etujaan maailmalla. Koska Suomi toimii kriisinhallinta tehtävissä osana kansainvälistä yhteisöä, ei Suomi ajaudu kriisinhallinta sotaan yksin vaan kansainvälisen yhteisön osana. Kriisinhallintasodassa korostuvat alueellista puolustussotaa huomattavasti voimakkaammin uudet uhkakuvat, kuten terrorismi ja erilaiset alueelliset konfliktit.¹⁵⁴ Kriisinhallintatehtävien erilaisen toimintaympäristön myötä korostuvat Suomen osalta myös uusiin uhkiin liittyvät käsitykset sodasta. Kriisinhallintasodassa uhkat koskevat ensisijaisesti kyseisellä alueella toimivia joukkoja, mutta ajautumisella tämänkaltaiseen sotaan voi olla myös suoria vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen. Lisääntynyt panostus kansainväliseen kriisinhallinta toimintaan näkyy myös puolustusvoimien kehittämisessä. Osallistuminen edellyttää parempaa valmiutta, varustusta sekä erikoiskoulutusta¹⁵⁵ EU-jäsenmaiden puolustusratkaisut perustuvat tiivistyvään monikansalliseen yhteistyöhön. Näistä tekijöistä johtuen myös Suomen puolustuksen kehittämisessä korostuu yhteistoimintakyky ja kahdensivulinen sotilaallinen yhteistoiminta.

Alueellista puolustusjärjestelmää on kehitetty Suomessa yleisen läntisen kehityksen mukaisesti. Painopiste kehittämisessä on siirtynyt kylmän sodan ajan laajamittaisen hyökkäyksen torjunnasta strategisen iskun mukaisen uhkakuva ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan. Muuttuneen sodankuvan ja uuden turvallisuusympäristön tuomien vaatimusten myötä vuoden 1997 valtioneuvoston selonteko aloitti maavoimien uuden kehittämiskierroksen, jota tarkistettiin vuonna 2001. Selontekojen asettamien tavoitteiden mukaisesti asetettiin painopiste maavoimien kehittämiseen vuoteen 2008

---

¹⁵³ YETTS (2006), s. 60 – 62;

Nokkala (2005), s.173–192

¹⁵⁴ Nokkala (2005), s.173–192

¹⁵⁵ Valtioneuvoston selonteko (2004),s.101;
Sirén ym. (2004), s.40

asti siten, että niille luodaan kyky ennaltaehkäistä ja torjua nopeasti alkavia strategisia iskuja yhdessä meri- ja ilmavoimien valmiusyhtymien kanssa. Tämän kehittämispäätöksen tuloksena päätettiin luoda pääkaupunkiseudun puolustukseen, sekä operatiiviseen toimintaan kykeneviä joukkoja. Vastaavasti alueellisesti toimivien joukkojen määrää päätettiin vähentää.¹⁵⁶ ”Pienemmillä mutta laadukkaammilla joukoilla on siis korvattava määrällisesti suuremmat, mutta vanhanaikaisesti varustetut joukot”.¹⁵⁷ Kalustohankintojen osalta ovat painottuneet mm. paremman suojan, nopeamman operatiivisen- ja taktisen siirtymisen, tehokkaamman ja kauaskantoisemman asevaikutuksen sekä paremman tiedustelu-, valvonta- ja johtamiskyvyn hankkiminen. Puolustusvoimien materiaalisessa kehittämisessä on pyritty myös huomioimaan mahdollisimman hyvä kansainvälinen yhteensopivuus.¹⁵⁸ Suomessa kylmän sodan jälkeen tehdyt muutokset sodanajanjoukkojen vahvuuksien merkittävän pienentämisen, uusien joukkotyyppien kehittämisen ja uuden kaluston hankinnan, sekä toimintatapojen modernisoinnin osalta osoittavat, että puolustusvoimia on kehitetty uusien uhkien ja turvallisuusympäristön edellyttämällä tavalla. Kehitys on myös noudatellut yleisiä länsimaisia trendejä sotilaallisen voiman kehityksen osalta. Näin ollen Suomen voidaan nähdä omaksuneen myös asevoimien muutokseen pohjautuvia käsityksiä sodan kuvasta.

Sodanajanjoukkojen vahvuuden ja maavoimien prikaatien määrän kehitys kylmän sodanjälkeen ovat taulukoissa 1 ja 2. (Taulukoissa ei tule esille Puolustusvoimain komentajan Juhani Kaskealan toteamus vahvuuden pienentämisestä edelleen aina 250 000 asti) Liitteessä 2 on lueteltuna maa-, meri- ja ilmavoimien kokonaisvahvuus ja tärkeimmät joukot vuonna 2008.

Taulukko 1: Sodan ajan vahvuuksien kehittyminen Suomessa vuodesta 1989 alkaen¹⁵⁹

Vahvuuden ilmoitus vuosi	1989	1997	1997	2001	2001	2004
Vahvuuden saavuttamisen tavoite vuosi	1989	1997	2008	2001	2008	2008
Sodanajan joukkojen vahvuus (tuhatta miestä)	540	540	430	490	350	350

¹⁵⁶ Valtioneuvoston selonteko (1997), s.71–91

¹⁵⁷ Kaskeala (2004);
Sirén ym. (2004), s.40

¹⁵⁸ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.101–123

¹⁵⁹ Nokkala (2004)

Taulukko 2: Maavoimien prikaatien (n.5000–7000 vahvuinen operatiivinen yksikkö) lukumäärien kehittyminen Suomessa vuodesta 1997 alkaen.¹⁶⁰

Vahvuuden ilmoitus vuosi	1997	1997	2004
Vahvuuden saavuttamisen tavoite vuosi	1997	2008	2008
Valmiusprikaati	-	3	3
Jääkäriprikaati	10	6	4
Jalkaväkiprikaati	14	11	7
Panssariprikaati	2	2	1
Yhteensä	26	22	15

4.4 Suomen uskottavan kansallisen puolustuksen päämäärät ja perustekijät

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan päämäärinä ovat maan itsenäisyyden ja demokraattisten perusarvojen turvaaminen sekä kansalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen. Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan perustekijät, eli välineet päämäärien saavuttamiseksi ovat johdonmukainen ulkopoliittikka, yhteiskunnan toimivuus, vahva kansainvälinen asema, aktiivinen toiminta Euroopan unionin jäsenenä sekä uskottava kansallinen puolustus.¹⁶¹ Uskottava kansallinen puolustus on viimeinen tekijä, jolla taataan Suomen itsenäisyys ja yhteiskunnan perusarvojen säilyttäminen sekä poliittisen toimintakyvyn takaaminen. Suomen kansallinen puolustuskyky on mitoitettu siten, että koko maata puolustetaan. Alueellisen puolustusjärjestelmän lähtökohtina ovat yleinen asevelvollisuus ja alueellinen puolustusjärjestelmä.¹⁶² Myös kansainvälinen sotilaallinen yhteistyö on oleellinen osa Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja siten myös kansallista uskottavaa puolustusta. Suomen sotilaallista puolustusta kehitetään kansallisten tarpeiden lisäksi siten, että Suomi voi toimia aktiivisena jäsenenä EU:n turvallisuusyhteisössä ja omaa kyvyn osoittaa sotilaallisia voimavaroja EU:n velvoittamiin toimiin.¹⁶³

Valtioneuvoston selonteon 2004 mukaan Suomen puolustuskyky perustuu yleiseen asevelvollisuuteen. Yleisen asevelvollisuuden lisäksi puolustuskyky perustuu mm. henkilöstön ja joukkojen hyvään koulutukseen ja suorituskykyyn, määrällisesti ja

¹⁶⁰ Nokkala (2004)

¹⁶¹ Valtioneuvoston selonteko (2004) s.77

¹⁶² Valtioneuvoston selonteko (2004), s.8

¹⁶³ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.86

laadullisesti riittävään ajanmukaiseen sotavarustukseen, kansalliseen huoltovarmuuteen sekä kansainväliseen yhteistoimintaan ja yhteensopivuuteen sekä kansalaisten vahvaan maanpuolustustahtoon.¹⁶⁴ Puolustuskykyyn vaikuttaa edellisten ohella myös runsaasti muita tekijöitä. Seuraavissa alaluvuissa on tarkasteltu Suomen kansallisen puolustuksen perustekijöistä alueellista puolustusjärjestelmää ja yleistä asevelvollisuutta, sekä lisäksi kansainvälistä sotilaallista yhteistyötä. puolustuskyvyn taustalla vaikuttavia muita tekijöitä ei tässä yhteydessä tarkastella. Alueellista puolustusjärjestelmään ja kansainväliseen sotilaalliseen yhteistyöhön perehdytään niiden ollessa Suomen maanpuolustuksen ensisijaiset toimintamenetelmät. Yleinen asevelvollisuus on näiden toimintamenetelmien perustana olevista tekijöistä keskeisin.¹⁶⁵

4.4.1 Alueellinen puolustus

Suomen puolustusratkaisu on alueellinen puolustus, joka on mitoitettu ja sopeutettu Suomen alueen, väestön, taloudellisten voimavarojen, olosuhteiden ja tarpeiden mukaan. Alueellisen puolustuksen toteuttamiseen kuuluu koko valtakunnan puolustaminen. Puolustuksen periaatteiden mukaan suojataan yhteiskunnan elintärkeät kohteet, säilytetään yhteiskunnan toimintakyky, kulutetaan ja hidastetaan, sekä torjutaan, lyödään ja estetään mahdollisen maahantunkeutujan pääsy Suomen alueelle. Puolustuksen suunnittelun painopiste on strategisen iskun ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. Laajamittaisen hyökkäyksen torjunnassa käytetään kaikkia puolustuksen voimavaroja käyttäen alueellisen puolustuksen periaatteita: tavoitteena on pitää strategisesti tärkeät alueet, valtakunnan syvyyttä hyväksikäyttäen hidastaa ja kuluttaa vihollista siten, että valitussa ratkaisukohdassa voidaan saavuttaa tarvittava ylivoima sen torjumiseksi ja lyömiseksi. Alueellisen puolustuksen toteutus pohjautuu oletukseen, että hyökkääjällä on lähtökohtaisesti aloite ja ylivoima. Hyökkääjän torjuminen heti rajalla, tai muulla yhtenäisellä linjalla ei ole näin ollen mahdollista. Alueellinen puolustusjärjestelmä mahdollistaa kriittisten ja elintärkeiden kohteiden suojaamisen, strategisesti tärkeiden alueiden pitämisen ja alueen hyväksikäytön vihollisen kuluttamiseen ja hidastamiseen. Alueellisen puolustuksen ajattelun mukaan puolustaja voi myös keskittää voimansa valitsemiinsa kriittisiin paikkoihin taisteluiden ratkaisemiseksi. Uhkakuvien mukaan voidaan valmiutta kohottaa asteittain perustamalla joukkoja tarpeen mukaan.¹⁶⁶ Sodan ajan

¹⁶⁴ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.9, 98

¹⁶⁵ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.77–85

¹⁶⁶ Taskutietoa puolustusvoimista 2005 – 2006, s.42–43;

joukot jaetaan alueellisiin ja operatiivisiin joukkoihin. Alueellisten joukkojen tehtävänä on suojata yhteiskunnalle elintärkeät kohteet ja pitää puolustuksen kannalta tärkeät alueet. Operatiivisilla joukoilla luodaan puolustukselle painopiste ja niitä kyetään käyttämään keskitetysti koko valtakunnan alueella. Operatiiviset joukot koostuvat puolustushaarojen suorituskykyisimmistä yhtymistä ja yksiköistä. Maavoimat muodostavat Suomen alueellisen puolustuksen rungon. Ilmavoimien ja ilmatorjunnan muodostamalla ilmapuolustuksella estetään hyökkääjää luomasta ilmaherruutta, suojataan omia joukkoja ja tärkeitä kohteita. Merivoimat yhteistyössä muiden viranomaisien kanssa muodostaa meripuolustuksen, jonka tehtävänä on alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen merialueella ja rannikolla, sekä meriliikenteen suojaaminen ja hyökkäysten torjunta.¹⁶⁷

Alueellinen puolustusjärjestelmä pohjautuu Suomessa hyvin voimakkaasti aiempien sotien kokemuksiin ja mielikuviin. Talvi- ja jatkosotaan liittyvät käsitykset ovat ohjanneet suomalaista puolustusajattelua suuntaan, jota alueellinen puolustusjärjestelmä noudattaa. Tähän ajatteluun kuuluu taistelu lähtökohtaisesti ylivoimaista vihollista vastaan tilanteessa, jossa puolustaja voi tasoittaa voimasuhteita omilla erityisolosuhteillaan, sekä valitsemalla paikat joissa taistelut käydään. Nämä käsitykset muovaavat yhä hyvin voimakkaasti asevoimien rakentamista ja käyttöä ohjaavia käytäntöjä.¹⁶⁸ Alueellista puolustusjärjestelmää on kuitenkin kehitetty vuosien saatossa uhkakuvien sekä yleisten sotaan ja asevoimaan liittyvien käsitysten muutoksen myötä. Alueellinen puolustusjärjestelmä on Suomen uskottavan puolustuksen keskeisin osa, muita puolustuksen osa-alueita kehitetään ensisijaisesti alueellisen puolustuksen tarpeet huomioiden. Alueellisesta puolustusjärjestelmästä luopuminen vaatisi Suomen tapauksessa edelleen hyvin voimakasta muutosta uhkakuviissa. Ilman uhkakuviissa tapahtuvaa selkeää kehitystä ei Suomessa ole tarvetta harkita puolustusratkaisun uudelleenarviointia.¹⁶⁹

4.4.2 Yleinen asevelvollisuus

Kylmän sodan jälkeisessä kehityksessä useat valtiot ovat päättäneet luopua yleisestä asevelvollisuudesta. Euroopan 24 Nato-maasta täysammattiarmeija on joko nyt, tai tekeillä 15 valtiolla ja valikoiva asevelvollisuus kuudella. EU:n 25 jäsenvaltiosta

---

Tietoja Suomen kokonaisuuspuolustuksesta (2006)

¹⁶⁷ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.102;

Taskutietoa puolustusvoimista 2005 – 2006, s.42–43

¹⁶⁸ Nokkala (2005), s.191

¹⁶⁹ Siren ym. (2004), s.41–43

ammattiarmeija on tai on tekeillä 15:sta ja valikoiva asevelvollisuus seitsemällä. Suomen kaltainen laaja asevelvollisuus on Euroopan maista lisäksi ainoastaan Kreikalla, Kyproksella ja Turkilla. Syyt yleisestä asevelvollisuudesta luopumiseen liittyvät asevoimien muutostrendeihin. Keskeisimpänä perusteena luopumiselle on ollut teknologian kehitys. Kehittyneemmät teknologiset ratkaisut vaativat käyttäjältä parempaa ammattitaitoa ja asiantuntijuutta, jonka kouluttaminen asevelvolliselle on hyvin haastavaa, osittain jopa mahdotonta. Tehokkaammat teknologiset ratkaisut vaativat myös `massamaiseen materiaalin` nähden vähemmän henkilöstöä ja näin ollen asevoimien rakennetta on voitu keventää. Teknologian kehittymisen ohella perusteena yleisestä asevelvollisuudesta luopumiseen ovat muutokset asevoimien käyttötarkoituksissa ja tehtäväkuviissa sekä kustannussäästöjen aikaansaaminen. Erityisesti asevoimien kansainvälistymien ja sotilaallinen integraatio ovat lisänneet ammattiarmeijoiden suosiota, asevelvollisuus armeijan ylläpitäminen ei suoranaisesti tue asevoimien kansainvälisiin operaatioihin liittyviä tehtäviä.¹⁷⁰

Suomessa yleiseen asevelvollisuuteen on päädytty pääasiassa sen taloudellisuuden vuoksi. Asevelvollisuus armeijan ylläpitäminen on huomattavasti ammattiarmeijan ylläpitämistä edullisempaa. Yleisen asevelvollisuuden kautta voidaan myös tuottaa alueellisen puolustusjärjestelmän vaatima suuri joukkojen määrä. Suomessa yleistä asevelvollisuutta on puollettu edelleen myös kansakuntaa yhdistävänä ja maanpuolustustahtoon positiivisesti vaikuttavana tekijänä.¹⁷¹ Selonteossa 2004 Yleisestä asevelvollisuudesta mainitaan mm. seuraavasti: ”Koko maan puolustaminen voidaan toteuttaa vain yleiseen asevelvollisuuteen perustuen... Asevelvollisuuden ansiosta maanpuolustusvelvoite jakautuu tasapuolisesti koko yhteiskuntaan. Samalla se luo pohjan kansalaisten vahvalle maanpuolustustahdolle ja sitoutumiselle maanpuolustukseen sekä takaa puolustusvoimien toiminnan läpinäkyvyyden koko yhteiskunnassa.”¹⁷² Asevelvollisuudella onkin Suomessa vankka kannatus. Nykyisen kaltaisen yleisen asevelvollisuuden säilyttämistä kannattaa 71 prosenttia, kun yleisestä asevelvollisuudesta luopumista ja siirtymistä ammattiarmeijaan kannattaa ainoastaan yhdeksän prosenttia väestöstä.¹⁷³ Kehittyneen teknologian ja vaativampien tehtävien asevelvollisuudelle asettamiin haasteisiin on Suomen osalta onnistuttu vastaamaan asevelvollisten järkevällä sijoittelulla. Asevelvollisten korkea lähtökoulutustaso ja erityisosaaminen

¹⁷⁰ Nokkala (2006)

Siren ym. (2004), s.44–48

¹⁷¹ Siren ym. (2004), s.44–48

¹⁷² Valtioneuvoston selonteko (2004), s.115

¹⁷³ Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan raportti (2006)

mahdollistavat vaativienkin tehtävien kouluttamisen, sekä laadukkaan henkilöstön rekrytoinnin kriisinhallinta tehtäviin.¹⁷⁴

Oleellisena osana asevelvollisuutta ovat varsinaisen palveluksen lisäksi kertausharjoitukset ja vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus. Reservin kouluttaminen kertausharjoituksissa on erittäin oleellinen osa yleiseen asevelvollisuuteen perustuvaa puolustusjärjestelmää. Kertausharjoituksilla pyritään ylläpitämään sekä kehittämään puolustusvalmiutta, turvataan puolustusjärjestelmän toimintavalmius sekä kohotetaan väestön maanpuolustustahtoa. Painopisteenä kertausharjoituksissa on kouluttaa nopeimmin perustettavien sekä tärkeimpien joukkojen henkilöstöä ja muiden joukkojen osalta päällystöä ja erikoishenkilöstöä. Vapaaehtoisella maanpuolustuskoulutuksella pyritään suunnitelmallisesti täydentämään kertausharjoituksia. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen tavoitteina on edelleen kehittää joukkojen sodan ajan suorituskykyä ja lujittaa maanpuolustustahtoa.¹⁷⁵

Myös Suomen puolustusvoimissa aloitettujen säästöohjelmien ja rakennemuutosten osalta pyritään rauhanajan keskeisimpään toimintaan, asevelvollisten koulutukseen, vaikuttamaan mahdollisimman vähän. Koulutusta joudutaan kuitenkin esim. sotilaallisten harjoitusten, lentotuntien ja alusvuorokausien osalta supistamaan. Tämä vaikuttaa suoraan myös koulutuksen laatuun. Selonteossa 1997 painotettiin, että uudistetun varusmieskoulutusjärjestelmän myötä kertausharjoituskoulutusta tulee lisätä.¹⁷⁶ Kertausharjoituksien määrää on jouduttu kuitenkin vuosien saatossa leikkaamaan hyvin merkittävästi.¹⁷⁷ Puolustusministeri Seppo Kääriäinen on todennut, että puolustusvoimien toimintamenojen vähentäminen näkyy yhä edelleen kertausharjoitusvuorokausien määrän laskuna.¹⁷⁸ Kertausharjoituksissa koulutettujen määrä suhteessa koulutustarpeeseen on vuonna 2007 ainoastaan 17 %. Kertausharjoitusvuorokausien vähentämisellä on suora vaikutus Suomen puolustuskykyyn. Asevelvollisten koulutus asepalveluksessa, kertausharjoituksissa ja vapaaehtoisessa maanpuolustuskoulutuksessa on merkittävä osa Suomen uskottavan kansallisen puolustuksen toteutusta. Asevelvollisten koulutukseen kohdistetut säästötoimenpiteet vaikuttavat oleellisesti maanpuolustuskykyyn.

---

¹⁷⁴ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.115

¹⁷⁵ Valtioneuvoston selonteko (2004), s. 112–115

¹⁷⁶ Valtioneuvoston selonteko (1997), s.79

¹⁷⁷ Enestam (1999)

¹⁷⁸ Kääriäinen (2005)

Koulutuksen lisääminen ja kehittäminen, tai edes ylläpitäminen tavoitteellisella tasolla lisää puolustusvoimien taloudellisia haasteita tulevaisuudessa.

Taulukko 3: Kertausharjoituksissa koulutettujen määrä suhteessa tarpeeseen.¹⁷⁹

Kertausharjoituksissa koulutettujen määrä suhteessa tarpeeseen (määrä/tarve ml. vapaaehtoiset)	2005 Toteuma	2006 Ennakoitu	2007 Tavoite
	85 %	17 %	17 %

Selonteon 2004 mukaan yleinen asevelvollisuus takaa 2010-luvullakin sodanajanjoukkojen kouluttamisen ja perustamisen Suomessa.¹⁸⁰ Muutostrendien aiheuttamat haasteet lisäävät kuitenkin painetta siirtyä ainakin valikoivaan asevelvollisuuteen. Suomen tulee kuitenkin panostaa lisääntyvässä määrin ammattitaitoisen henkilöstön kouluttamiseen uusien järjestelmien osalta. Myös kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin osoitettaviin osastoihin liittyen on ammattisotilaista koostuvien joukkojen ylläpitäminen lisääntyvässä määrin tarpeellista. Erityisesti edellytykset nopeasta lähtövalmiudesta kansainvälisiin tehtäviin asettaa vaatimuksia ammattisotilaista koostuvien joukkojen ylläpitämisestä. Kansainvälisiä kriisinhallinta tehtäviä varten luodut pienet, ammattisotilaista kootut joukot voivat toimia myös kansallisen alueellisen puolustuksen osana. Tämänkaltaisten pienten joukkojen ylläpito ei kyseenalaista Suomen puolustusratkaisua. Joukkojen vaikutus jo kokonsa puolesta on hyvin pieni Kansallisen puolustuksen toteutuksen osalta. Ammattisotilaista koostuvat joukot ovat ensisijaisesti vastaus kriisinhallinnan merkityksen korostumiseen. Ammattisotilaista koostuvat joukot ovat myös vastaus kylmän sodan jälkeiseen turvallisuusympäristön muutokseen, sekä sitä seuranneeseen asevoimien kehitykseen, jonka myötä ovat muuttuneet myös vaatimukset kriisinhallintatehtävissä toimivien joukkojen osalta.¹⁸¹

Täysin ammattiarmeijaan siirtyminen ei kuitenkaan liene Suomen osalta mahdollista. Ammattiarmeija on ratkaisuna liian kallis, eikä sillä kyetä tämän vuoksi missään tapauksessa täyttämään alueellisen puolustusjärjestelmän asettamia vaatimuksia. Ammattiarmeijaan siirtymisellä olisi varmasti myös merkittäviä vaikutuksia mm. maanpuolustustahdon osalta.¹⁸² Määrällisesti ja laadullisesti riittävien joukkojen rekrytointi voisi näin ollen muodostua todelliseksi haasteeksi. Nykyisestä yleisestä

¹⁷⁹ Valtion talousarvioesitys 2007

¹⁸⁰ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.112

¹⁸¹ Siren ym. (2004), s.45

¹⁸² Siren ym. (2004), s.44–48

asevelvollisuudesta luopuminen vaatisi huomattavia muutoksia niin uhkakuivissa ja puolustusvoimien tehtävissä, kuin yleisissä suomalaisissa sotaan liittyvissä käsityksissä.

Liitteessä 3 on tilastotietoa Suomen puolustusvoimien rakennemuutoksesta ja säästöohjelmasta. Liitteessä 4 on tilastotietoa yleisen asevelvollisuuden kannatuksesta Suomessa

4.4.3 Kansainvälinen sotilaallinen yhteistyö

Selonteko vuodelta 2004 painottaa Suomen sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kasvanutta riippuvuutta laajasta kansainvälisestä tilanteesta: ”maailmanlaajuisen kehityksen, alueellisten konfliktien ja uusien uhkien merkitys Suomen turvallisuudelle on kasvanut”.¹⁸³ Suomi pyrkii vastaamaan tähän kehitykseen omalla panoksellaan kansainvälisen turvallisuuden lisäämiseksi. Suomi on osallistunut tiiviisti kansainväliseen kriisinhallintaan ja panostanut kylmän sodan jälkeisellä ajalla kasvavissa määrin kansainväliseen sotilaalliseen yhteistyöhön. ”Kansainvälinen sotilaallinen yhteistyö on oleellinen osa Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja se tukee Suomen omaa puolustusta”.¹⁸⁴ Suomen EU-jäsenyys, osallistuminen EU:n turvallisuus ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja kansainväliseen sotilaalliseen yhteistyöhön ovat olleet merkittäviä tekijöitä Suomen puolustuksen kylmän sodan jälkeisessä kehityksessä. Viimeistään kansainvälisessä ympäristössä toimimisen kautta Suomi on omaksunut kylmän sodan jälkeisiä asevoimiin kohdistuneita muutoksia. Kylmän sodan jälkeinen muutos ja uusien uhkien todellisuus ovat korostuneet kansainvälisten tehtävien toimintaympäristössä.

Suomi pyrkii kehittämään ensisijaisesti Pohjois-Euroopan alueen turvallisuutta. Suomi toimii alueen vakauden edistämiseksi yhteistyössä muiden Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Itämeren alueen maiden kanssa. Suomen osalta on myös keskeistä toimia tiiviissä yhteistyössä Venäjän kanssa, sekä pyrkiä toteuttamaan ja kehittämään EU:n Venäjä-politiikkaa. Kansainvälisten toimijoiden välisten suhteiden kehityksellä on merkitystä niin Suomen, kuin muidenkin toimijoiden turvallisuuden osalta. EU:n osalta Suomi toimii yhteisen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamiseksi ja kehittämiseksi, sekä osallistuu myös täysimääräisesti yhteisen

---

¹⁸³ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.5

¹⁸⁴ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.7

turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toteuttamiseen. Jotta Suomen täysimääräinen osallistuminen EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan olisi mahdollista, Suomi kehittää kykyään osallistua EU:n operaatioihin ja joukkorakenteisiin. Nato-yhteistyön puitteissa Suomi osallistuu Naton rauhankumppanuustoimintaan sekä EU–Nato yhteistyöhön. Suomi kehittää kriisinhallintakykyään – ja siten myös osaltaan omaa kansallista puolustustaan – toimintaympäristön muutokset huomioiden.¹⁸⁵ ”Kriisinhallintakykyä kehitetään ottamalla huomioon EU:n tavoitteet, Naton rauhankumppanuus sekä pohjoismainen kriisinhallintayhteistyö. Kaikkien puolustushaarojen erikseen määriteltäviä joukkoja kehitetään siten, että niitä voidaan käyttää myös kansainvälisissä kriisinhallintatehtävissä. Samalla luodaan kyky osallistua nykyistä vaativampiin operaatioihin, mikä edellyttää suorituskykyisempien joukkojen kehittämistä... Tässä tarkoituksessa Suomi kehittää nopeasti kriisialueelle lähetettäviä, riittävästi koulutettuja ja varustettuja, vaatimaan toimintaan kykeneviä joukkoja sekä osallistuu aktiivisesti monikansalliseen harjoitustoimintaan”.¹⁸⁶

Merkittävin osoitus Suomen kasvaneesta panostuksesta kansainväliseen sotilaallisen yhteistyöhön on osallistuminen EU:n taisteluosastoihin. Suomi osallistuu EU:n taisteluosastokonseptin puitteissa kahteen taisteluosastoon. Suomi muodostaa taisteluosastot yhteistoiminnassa Saksan ja Hollannin, sekä Ruotsin, Norjan ja Viron kanssa. Molempien taisteluosastojen pohjana on toimiva monikansallinen kokoonpano ja sotilaallinen tehokkuus. Suomen taisteluosastoihin osoittamat joukot koostuvat puolustusvoimiin palkatusta henkilöstöstä. Taisteluosastoihin osallistuvat joukot eivät ole yksinomaan tähän tarkoitukseen suunniteltuja uusia erillisiä joukkoja, vaan käytettävät joukot liittyvät puolustusvoimien pitkän aikavälin suunnitteluun.¹⁸⁷

Liitteessä 5 on tarkasteltu Suomen osallistumista kansainväliseen rauhanturvaamis- ja kriisinhallinta toimintaan.

4.5 Suomen uskottava puolustus 2010-luvulla

” Puolustusvoimien kehittämisessä tähtäin on jo ensi vuosikymmenellä...Muutokset ovat välttämättömiä, jotta voimme säilyttää puolustuskykymme uskottavuuden. Siihen

¹⁸⁵ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.5-7

¹⁸⁶ Valtioneuvoston selonteko (2004), s.7

¹⁸⁷ Puolustusministeriön muistio 8.12.2004; Illi (2005); Harjulehto (2004), s.15–20

tarvitaan riittävä ja nykyaikainen sotavarustus sekä hyvin koulutetut joukot”.¹⁸⁸ Toimintaympäristön muuttuminen, nopea sotatekninen kehitys ja sodankäynnin muutos ovat merkittäviä lähtökohtia puolustusvoimien kehittämiseksi. Ensi vuosikymmenelle tähtäävän puolustuksen kehittämisen edellytyksenä ovat mittavat säästöohjelmat ja rakennemuutokset. Suomen puolustusbudjettiin ei ole tiedossa korotusta kasvavista tarpeista huolimatta. Puolustusvoimat joutuvat säästämään toiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen tarvittavat varat muista toiminnoistaan. Säästyvät varat kohdennetaan vuoden 2004 selonteon mukaisesti ensisijaisesti suorituskyvyn kehittämiseen ja puolustusjärjestelmän painopisteisiin, kuten maavoimien operatiivisten joukkojen ja ilmapuolustuksen kehittämiseen, sekä kaikkien puolustushaarojen yhteisen integroidun tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmän luomiseen. Sotateknikan merkittävästi kasvaneet hankinta- ja ylläpitokulut ovat huomattava haaste puolustusvoimien tulevaisuuden kehittämisessä.¹⁸⁹ Puolustusvoimien materiaalinen kehittäminen vaatii hyvin mittavia säästötoimenpiteitä, mutta ne ovat ehdoton edellytys puolustusvoimien kehittämiselle.¹⁹⁰

2010-luvun puolustusvoimat ovat sekä rauhan-, että sodan ajan kokoonpanoltaan nykyisiä pienemmät, mutta iskukykyisemmät. Karsimalla rauhan ajan puolustusvoimia ja keskittämällä ydintoimintoja, kehitetään samalla puolustusvoimien rakennetta vastaamaan perusrakenteeltaan mahdollisimman lähelle sodan ajan järjestelmää. Valtioneuvoston selonteon 2004 pohjalta tehtävät ratkaisut säästöjen aikaansaamiseksi ovat välttämättömiä ensi vuosikymmenen puolustuksen kehittämiseksi. Valmisteilla olevien päätösten, rakennemuutoksen ja säästöohjelman jälkeenkin on toimintaa puolustusvoimissa edelleen rationalisoitava. Edessä on toiminnan kehittämisen kannalta edelleen välttämättömät vuosittaiset säästöt, sekä henkilöstön vähentäminen.¹⁹¹ Viimeaikainen merkittävä toiminnan rationalisointi ei voi jatkua loputtomiin. Alueellisen puolustuksen perustana olevaa joukko rakennetta ei voi muuttaa tai pienentää enää merkittävästi. Oma haasteensa tulee varmasti olemaan myös mm. määrällisesti ja laadullisesti riittävän reservin tuottamisessa nykyisellekin joukkorakenteelle. Ikäluokat pienenevät ja yhä harvempi on valmis suorittamaan varusmieskoulutusta, tai vastaavasti läpäisemään sitä. Nykyisistä turvallisuus- ja puolustuspoliittisista perustekijöistä kiinnipitäminen tulee olemaan

---

¹⁸⁸ Nokelainen (2005)

¹⁸⁹ Puolustusministeriön strategia 2025, s.6

¹⁹⁰ Nokelainen (2005)

¹⁹¹ Nokelainen (2005), s.4-9, 12.

tulevaisuudessa hyvin haasteellista esimerkiksi juuri edellä mainittujen seikkojen vuoksi. Kehittämisessä on luotu ajallinen painopiste tiettyihin osa-alueisiin kerrallaan. Näiden ”kehittämiskierroksien” osalta on tärkeää saattaa ne aina myös huolella loppuun. Kehitystyö on saatettava aloittamisen jälkeen yhden osa-alueen osalta loppuun asti, ettei puolustuksen perustana ole ainoastaan joukkoja jotka ovat edes pieneltä osaltaan olemassa ainoastaan suunnitelmissa.

2010-luvun puolustuksen osalta puolustusvoimien tärkeimpänä tehtävänä säilyy Suomen alueen ja kansan puolustaminen. Suomi tulee osallistumaan yhä vaativampiin tehtäviin kansainvälisen kriisinhallintatoiminnan osalta.¹⁹² Tämä edellyttää kansallisen puolustuksen kehittämisen ohella puolustusvoimien valmiuden, varustuksen ja erikoiskoulutuksen kehittämistä siten, että se palvelee yhä paremmin myös kansainvälisiin tehtäviin osoitettavia joukkoja. Viranomaisten välinen yhteistyö kasvaa uusien turvallisuusuhkien myötä. Puolustusvoimien tehtäväkenttä ja rooli kansallisen turvallisuuden tuottajana tulee näin ollen myös kasvamaan. 2010-luvulla sotilaallinen maanpuolustus perustunee edelleen alueelliseen puolustukseen, jota kehitetään jatkuvasti, toimintaympäristön muutokset, tarkistettavat tehtävät ja käytössä olevat resurssit huomioon ottaen. Puolustusvoimien rakennetta ja joukkoja, niiden välineitä ja materiaalia on kehitettävä uuden toimintaympäristön tuomien haasteiden mukaan. 2010-luvun puolustuksen osalta Suomessa pysytään edelleen hyvin pitkälle samoissa perusteissa. 2010-luvun puolustuksen osalta on huomioitava, että pitkántähtäimen suunnittelu vaatii ennakoitua. 2010-luvun puolustukseen vaikuttavia muutoksia on pitänyt kyetä arvioimaan jo vuosia aiemmin. Nyt tehtävät ratkaisut ovat pohja puolustukselle 10–20 vuoden kuluttua.¹⁹³

Liitteessä 6 on lueteltuna vuoden 2004 selonteon myötä toimeenpannut keskeisimmät hankkeet 2010 -luvun puolustuskyvyn kehittämisen osalta.

4.6 Johtopäätökset

Uhkakuvien osalta Suomessa on omaksuttu länsimaisessa sodan kuvassa tapahtuneita kylmän sodan jälkeisiä muutoksia. Uusien uhkien asevoimiin kohdistama muutospaino on vaikuttanut myös Suomessa asevoimien kehittämiseen. Alueellisen puolustuksen taustalla säilyy kuitenkin käsitys ’perinteisestä’ uhkasta.

---

¹⁹² Puolustusministeriön strategia 2025, s. 9-10

¹⁹³ Hägglund (2002), s.7

Yleisesti ottaen voidaan olettaa, että puhtaasti sotilaallisten uhkien paine on vähentynyt Suomessa kylmän sodan jälkeisellä ajalla. Uhkakuvien muuttumisen myötä on muuttunut myös suomalainen sodan kuva. Suomessa on yleisesti ottaen kaksi vallitsevaa käsitystä sodasta. Voimakkaimpana suomalaisena käsityksenä sodasta säilyy ”perinteinen” taistelu maan itsenäisyydestä, jonka rinnalle on toisena käsityksenä noussut kriisinhallinta sota. Sotilaallista voimaa kehitetään Suomessa toiminta ympäristön muutokset huomioon ottaen. Asevoimien kehittämisessä pyritään kaikissa tilanteissa huomioimaan alueellisen puolustusjärjestelmän vaatimukset. Samalla resursseja kuitenkin ohjataan siten, että Suomen kyky ja valmius toimia kansainvälisessä sotilaallisessa yhteistyössä kasvavat. Yleiseen asevelvollisuuteen perustuva alueellinen puolustusjärjestelmä soveltuu Suomelle mm. uhkakuvien, taloudellisen toteuttamisen sekä väestön korkean maanpuolustustahdon ja korkean koulutusasteen perusteella. Osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen yhteistyöhön tukee alueellisen puolustuksen toteutusta ja siten myös Suomen uskottavaa kansallista puolustusta.

5. YHTEENVETO

Tutkielmalle asetettu tutkimusongelma oli:

- Mihin Suomen puolustuksen uskottavuus tänä päivänä perustuu?

Tutkimusongelmaa tukevia tutkimuskysymyksiä olivat:

- Mitä uskottavan puolustuksen käsitteellä tarkoitetaan?
- Mikä on globaali turvallisuuspoliittinen muutos kylmän sodan jälkeen?
- Miten Suomi on vastannut kylmän sodan jälkeiseen globaaliin turvallisuuspoliittiseen muutokseen?
- Mitä haasteita Suomen puolustuksen toteutukseen kohdistuu?

Tutkielman keskeisimmäksi ongelma osoittautui uskottavan puolustuksen termin määrittäminen. Uskottavan puolustuksen käsitteeseen voidaan liittää lukuisia sen sisältöä kyseenalaistavia kysymyksiä, kuten mm.:

- Onko uskottava puolustus leima joka lyödään kaikkiin ratkaisuihimme?
- Onko puheella uskottavasta puolustuksesta mitään sisältöä, sillä kuka haluaisi ei-uskottavaa puolustusta?
- Miten uskottava puolustus ilmenee?

Jokaisen uskottavalle puolustukselle asettamat odotukset ovat erilaiset. Puolustuksen teoreettista uskottavuutta voidaan tarkastella mm. arvioimalla puolustuksen tehokkuutta sotapelin avulla, tai voimavaroihin perustuvalla laskennalla. Tässä tutkielmassa uskottavan puolustuksen käsitettä ja tehokasta sotilaallista toimintaa arvioitiin kuitenkin varsinaisista voimavaratekijöistä riippumattomalla tavalla. Uskottavaa puolustusta lähestyttiin länsimaiseen sodan kuvaan vaikuttavien käsitteellisten tekijöiden kautta. Keskeisimpiä uskottavaan puolustukseen vaikuttavia tekijöitä ovat tällöin sodan kuvaan liittyvät käsitykset, eli käsitykset uhkasta, sodan luonteesta ja asevoimasta. Yleisiin sodan kuvaan liittyviin käsityksiin pohjautuvassa lähestymistavassa korostuvat näin ollen myös yleiset käsitykset uskottavasta puolustuksesta. Koska tutkielmassa tarkasteltiin Suomen puolustusta länsimaisen sodan kuvan puitteissa, voidaan tutkielman tuloksena siis arvioida sitä, vastaako Suomen uskottava kansallinen puolustus yleisiä läntisiä uskottavaan puolustukseen liittyviä käsityksiä. Huomioitavaa valitussa lähestymistavassa on se, että konstruktivistinen näkemys ei sinällään poissulje muita sodan kuvaan liittyviä käsityksiä. Tutkielmassa käytetty länsimaisen sodan kuvan tarkastelu perustuu ainoastaan yhteen sodan kuvaan monien eri käsitysten joukossa.

Konstruktivismi soveltuu yhteiskuntafilosofiana kuitenkin hyvin tämänkaltaiseen lähestymistapaan, sen korostaessa intersubjektiiivisesti muodostuneita käsityksiä. Konstruktivismin teoria tarjoaa tarkastelulle hyvin laajan näkökulman, sillä teoria ei sulje itsessään pois eri vaihtoehtoja. Näin ollen ei myöskään tutkimuksen tuloksena ole saatavissa yksittäisiä tai selkeitä totuuksia. Tutkielmassa tehtyjen rajauksien ja oletuksien avulla voidaan konstruktivismin teorian kautta kuitenkin hyvin arvioida tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin liittyvää problematiikkaa. Sodan kuvaan liittyviin käsitteisiin pohjautuva tarkastelu antaa kuvan aiheesta hyvin yleisellä tasolla. Tästä johtuen myös tutkielmaan valittu lähestymistapa ja tutkielman menetelmät ovat hyvin yleistettävissä tämänkaltaiseen lähestymistapaan pohjautuvassa tutkimuksessa. Yleisesti ottaen tutkielmaan valitut menetelmät soveltuvat hyvin aiheen tarkasteluun sekä tukevat valittua lähestymistapaa. Tutkielman viitekehityksessä ja päälukujen sisällössä on ajoittain sisäisiä ristiriitoja yksittäisten käsitteiden osalta. Konstruktivistinen lähestymistapa korostaa kansainvälisen järjestelmän sosiaalisesti rakentunutta luonnetta, eikä näin ollen yksittäisen toimijan sanelemaa ”totuutta” voida nähdä olevan. Kuitenkin yksittäisiä toimijoita ja niiden harjoittamaa politiikkaa tutkittaessa esiintyy termeissä ja käsitteissä usein mm. realismiin viittaavia piirteitä, jotka ovat konstruktivismin näkökulmasta usein hyvin ”ehdollisia” ja ”poissulkevia”. Tutkielman aiheen rajauksen osalta keskittyminen ainoastaan sotilaalliseen maanpuolustukseen on hyvin vaikeaa toteuttaa, sillä sotilaalliseen maanpuolustukseen vaikuttavat hyvin monet eri tekijät. Tämän myötä tutkielmassa on pyritty keskittymään niin sotilaallisen maanpuolustuksen, kuin siihen vaikuttavien tekijöidenkin osalta ainoastaan suurimpiin kokonaisuuksiin.

Lähdeaineiston osalta korostuvat tutkielmassa hyvin merkittävästi Jyri Raitasaloon laatimat artikkelit ja teokset. Raitasaloon tekstit toimivat hyvin pohjana tälle tutkimukselle, koska hän lähestyy kylmän sodan jälkeistä sodan kuvassa tapahtunutta muutosta juuri konstruktivistisesta näkökulmasta. Näin ollen on kuitenkin huomioitavaa, että tutkielmassa on sodan kuvaan liittyviä käsitteitä pyritty lähestymään konstruktivismin näkökulmasta siten kuin Raitasalo on ne määritellyt. Konstruktivismin teoriaan on tutkimuksessa perehdytty pääasiassa Alexander Wendtin teosten kautta. Konstruktivismin teorian käsittämiseksi on perehdytty myös eri kansainvälisen politiikan teorioita tutkiviin yleisteoksiin, sekä konstruktivismin näkökulmasta kirjoitettuihin tutkimuksiin. Näissä yleisteoksissa ja tutkielmissa on useita eri tulkintoja konstruktivismin teoriaan liittyvistä yksityiskohdista. Tässä tutkielmassa on pyritty noudattamaan Wendtin alkuperäisteosten antamia

suuntalinjoja. Muun tutkimusaineiston osalta on pyritty perehtymään kunkin tutkittavan toimijan julkaisemiin virallisiin asiakirjoihin. Näissä julkaisuissa ei ole useinkaan päädytty tekemään merkittäviä johtopäätöksiä, vaan niissä korostuu selkeästi niiden informatiivinen luonne. Tästä johtuen on tutkielmassa käytetty tukena virallisten julkaisuiden ja puheiden ohella muita artikkeleita. Näiden artikkeleiden ja niissä esitettyjen johtopäätösten objektiivisuuden arvioinnissa on pyritty huomioimaan erityisesti artikkelin kirjoittajan ja julkaisun suhde kulloinkin aiheena olevaan toimijaan. Tutkittavan toimijan hallinnossa toimivien tutkijoiden ja sotilaiden kirjoittamia artikkeleita on näin ollen arvioitu kuten kulloisenkin toimijan julkaisemia virallisia asiakirjoja. Samaa tulkintaa on käytetty myös puheiden objektiivisuuden arvioinnin osalta. Tutkielman viitekehys pohjautuu pääosin Suomen valtionhallinnon tuottamiin virallisiin julkaisuihin. Näitä asiakirjoja tutkimalla on kyetty luomaan viitekehys, joka pohjautuu mahdollisimman virallisiin kantoihin Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan osalta. Usein näissä asiakirjoissa kuitenkin korostuu hyvin voimakkaasti tulevaan toimintaan liittyvät suunnitelmat, joista osa varmasti muuttuu osittain viimeistään toimeenpano vaiheessa. Mm. vuoden 1997 selonteon sisältöä on tarkennettu hyvin voimakkaasti vuosien 2001 ja 2004 selonteoissa.

Tutkielmassa on pyritty luomaan Suomen uskottavan puolustuksen tarkastelun taustaksi kuva kylmän sodan päättymistä seuranneesta turvallisuuspoliittisesta kehityksestä. Tätä kehitystä on pyritty tarkastelemaan länsimaisesta näkökulmasta. Kehitystä on lähestytty sodan kuvaan liittyvien käsitteiden kautta. Keskeisin kylmän sodan jälkeistä länsimaista kehitystä ohjannut muutos on tapahtunut uhkakuvissa. Kylmän sodan aikaiset uhkat liittyivät laajamittaiseen ns. 'tavanomaiseen' hyökkäykseen, jonka äärimmäiseksi toteuttamismuodoksi kehittyi ydinaseuhka. Kylmän sodan päättymisen myötä perinteisten uhkakuvien tilalle nousi uusia riskejä ja haasteita. Perinteiset uhkat ovat edelleen väistyneet läntisissä käsityksissä uusien uhkakuvien tieltä, epäsymmetristen uhkien noustessa keskeisimmiksi turvallisuusympäristöä uhkaaviksi haasteiksi. Yleinen linja uusien uhkakuvien määrittelyn osalta on länsimaisten valtioiden osalta pääosin yhtenäinen. Uhkakuvissa ja niiden torjuntatavoissa on kuitenkin nähtävissä eri suuntauksia. Eri valtioiden omiin erityispiirteisiin nojaavat käsitykset noudattavat kuitenkin pääasiallisesti koko läntisessä yhteisössä Yhdysvaltain edustamaa linjaa. Uhkakuvissa korostuvat näin ollen epäsymmetriset uhkat ja ensisijaisesti terrorismi. Uhkakuvissa tapahtunut muutos on vaikuttanut suoraan myös sodan luonteeseen ja asevoimiin liittyvien käsitteiden muuttumiseen. Uhkakuvien muutos vaati kylmän sodan jälkeen

asevoimilta uudenlaisia rakenteita ja toimintatapoja. Uusien uhkien ohella asevoimien kehittämiseen on kylmän sodan jälkeisellä ajalla vaikuttanut merkittävästi teknologian kehittyminen. Teknologian merkityksellä on ollut korostunut merkitys läntisessä sodan kuvassa kylmän sodan jälkeisellä ajalla. Rakenteiltaan huomattavasti kylmän sodan aikaisia kevyemmät joukot nojaavat nykyisten käsitysten mukaan kehittyneeseen teknologiaan perustuviin tiedustelu-, viesti- ja johtamisjärjestelmiin sekä tehokkaisiin ja kaukovaikutteisiin täsmäaseisiin. Muuttuneiden uhkien luonne ja asevoimien uudet rakenteet sekä toimintatavat ovat johtaneet kehitykseen, jossa sotaan liittyvät käsitykset ovat merkittävästi muuttuneet. Laajojen kenttäarmeijoiden yhteenotot taistelukentällä sodan päämäärien saavuttamiseksi oli voimakkain sotaan liitetty käsitys hyvin pitkään. Kylmän sodan aikainen kilpavarustelu kahden suurvallan välillä viittasi edelleen tämänkaltaisten sotaan liittyvien käsitteiden todellisuuteen. Tarkoituserät ja menetelmät sodankäynnin taustalla ovat kuitenkin muuttuneet merkittävästi. Kylmän sodan jälkeiset sotakäsitykset ovat syntyneet mm. erilaisten humanitääristen interventioiden, rauhanturvaoperaatioiden ja terrorismin vastaisen sodan pohjalta. Valtioiden asevoimien väliset nk. `perinteiset sodat` ovat edelleen ehjä yleisin läntinen käsitys sodasta. Tämän käsityksen rinnalle on kuitenkin noussut uusien uhkien myötä uusia huomattavasti moniulotteisempia käsityksiä. Sotaa ei näiden uusien käsitysten mukaan enää nähdä taisteluiden sarjana taistelukentälle rajoittuneella alueella. Taistelukenttä on sirpaloitunut ja sodankäynti on saanut lukuisia uusia toimintamuotoja. Sotaa ei uusien käsitysten mukaan välttämättä käydä kansallisten tai alueellisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Kokonaisuudessaan sodan käsitys on hämärtynyt ja sodan erottaminen muista asevoimille ositetuista tehtävistä on entistä vaikeampaa.

Suomen puolustuksen uskottavuus tänä päivänä perustuu ensisijaisesti alueelliseen puolustusjärjestelmään, Suomen rooliin EU:n jäsenvaltiona, sekä aktiiviseen rooliin kansainvälisen yhteisön jäsenenä. Alueellisen puolustusjärjestelmän toimintamalli on Suomen turvallisuusympäristössä toimiva ja perusteltu puolustusratkaisu. Yleiseen asevelvollisuuteen perustuvan puolustusjärjestelmän selkein vahvuus on sen taloudellisuus. Tämä mahdollistaa Suomen osalta puolustusvoimien jatkuvan kehittämisen ja nykyaikaisen materiaalin hankinnan. Mm. väestön korkea maanpuolustustahto ja koulutustaso, sekä asevelvollisille annetun koulutuksen hyvä laatu takaavat riittävän ammattitaitoisen ja kyvykkään reservin tuottamisen. Jos puolustuksen perustekijät kyetään hoitamaan suunnitellulla tavalla, eikä puolustuksen toteutukseen vaikuttavissa seikoissa tapahdu merkittäviä muutoksia,

voidaan olettaa että puolustusjärjestelmä on tehokas ja toimiva. Tehokkaiden ja toimivien asevoimien edellytyksenä ovat oikeansuuntaiset käsitykset uhkasta, sodan luonteesta ja asevoimasta. Näiden sodan kuvaan liittyvien käsitysten oikeansuuntainen omaksuminen ja niiden mukaisen puolustuksen toteuttaminen ovat myös uskottavan puolustuksen perusta. Suomi on vastannut kylmän sodan jälkeiseen turvallisuuspoliittiseen muutokseen kehittämällä toimintatapojaan ja –mallejaan yleisen läntisen kehityksen mukaisesti. Sotilaallisen voiman kehityksen osalta Suomessa tehdyt ratkaisut mukailevat yleistä länsimaista kehitystä, niin toimintatapojen kuin materiaalsenkin kehittämisen osalta. Suomen puolustusvoimia on samalla pyritty kehittämään paremmin yhteensopiviksi niin EU:n, kuin Natonkin puolustusyhteistyöhön liittyen. Suomi on pitänyt kiinni omiin erityispiirteisiinsä pohjautuvista ratkaisuista alueellisen puolustusjärjestelmän myötä, mutta on samalla panostanut voimakkaasti kansainväliseen sotilaalliseen toimintaan. Suomi on toiminnallaan täyttänyt niin kansalliselle puolustukselle, kuin kansainväliselle toiminnallekin asetetut vaatimukset. Suomen panostus kansainväliseen sotilaalliseen toimintaan ei ole kyseenalaistanut maan kansallista puolustuskykyä. Kansainväliseen toimintaan panostetut voimavarat palvelevat myös kansallista puolustusjärjestelmää. Suomen EU-jäsenyyden ja aktiivisen kansainvälisen sotilaallisen yhteistyön voidaan nähdä parantavan kansallisen puolustuksen uskottavuutta. Suomen osallistuminen Naton rauhankumppanuusohjelmaan, kriisinhallintayhteistyö Naton ja EU:n kanssa, sekä osallistuminen EU:n puolustus ja turvallisuuspolitiikkaan unionin jäsenmaana ovat tekijöitä, jotka parantavat maan uskottavaa puolustusta. Suomi ilmoittaa olevansa sotilaallisesti liittoutumaton, eikä Suomea kohtaan ole olemassa mitään kollektiiviseen puolustukseen velvoittavaa sopimusta. Mahdollisessa kriisitilanteessa saatavan suoran sotilaallisen tuen saamista on turha tässä yhteydessä edes arvioida. Aktiivisella toiminnalla kansainvälisen sotilaallisen yhteistyön puitteissa voidaan kuitenkin nähdä olevan mahdolliseen kriisiin joutumisen osalta ehkäisevä vaikutus. Uskottavan kansallisen puolustuksen ensisijaisena tehtävänä on toimia ennalta ehkäisevänä tekijänä mahdollisia iskuja vastaan. Suomen voidaan nähdä rakentaneen kansainvälisellä sotilaallisella yhteistyöllä juuri tätä puolustuksen osaluetta.

Suomen puolustuksen toteutukseen kohdistuvia keskeisimpiä haasteita voidaan nähdä olevan mm. rajalliset taloudelliset voimavarat sekä asevelvollisten koulutus. Asevoimien ylläpitäminen ja kehittäminen vaatii teknologian kehittymisen sekä hankinta- ja ylläpitokulujen kallistumisen myötä jatkuvasti suurempia taloudellisia

panostuksia. Näin ollen myös Suomen puolustuksen ylläpitämisen ja kehittämisen kulut kasvavat. Puolustusvoimien rakennemuutoksella ja toiminnan rationalisoinnilla on säästetty kuluja puolustuksen toteuttamiseksi lähitulevaisuudessa. Rakennemuutoksen ja toiminnan rationalisoinnin osalta tulee kuitenkin raja jossain vaiheessa vastaan. Puolustuksen toteutuksen vaatimia lisävaroja ei ole Suomen osalta tiedossa. Uskottavan kansallisen puolustuksen ylläpitäminen ja erityisesti sen kehittäminen vaatii siis tulevaisuudessa joko mittavia taloudellisia lisäpanostuksia, tai turvallisuus- ja puolustuspolitiikan perustekijöiden sekä puolustusjärjestelmän uudelleen arviointia. Asevelvollisten koulutus on yleiseen asevelvollisuuteen perustuvan reserviläisarmeijan keskeisin toiminto. Suomen osalta asevelvollisten koulutukseen kohdistuu useita haasteita. Yleiseen asevelvollisuuteen kohdistuvan kritiikin ohella asevelvollisten koulutukseen vaikuttavat mm. koulutusajan rajallisuuteen liittyvät haasteet, sekä koulutukseen kohdistuvat taloudelliset leikkaukset. Koulutusaikojen osalta haasteena tulee tulevaisuudessa olemaan erityisesti kehittyneiden ase- ja teknistenjärjestelmien kouluttaminen lyhyessä ajassa. Ammattitaitoisten reserviläisten kouluttaminen vaatii teknologian ja toimintatapojen kehittyessä yhä enemmän aikaa. Koulutukseen kohdistuneet taloudelliset leikkaukset kyseenalaistavat jo nykyisellään puolustuksen tehokkuuden ja sitä myöten myös osaltaan Suomen uskottavan kansallisen puolustuksen. Sotaharjoitusvuorokausien ja kertausharjoitusten vähentäminen vaikuttaa suoraan joukkojen suorituskykyyn. Asevelvollisten koulutus on alueellisen puolustusjärjestelmän ehdottomasti keskeisin perustekijä. Koulutuksen toteuttaminen suunnitellulla tavalla on tulevaisuudessa puolustusvoimien keskeisin haaste, josta ei tulisi tinkiä missään tilanteessa.

LÄHTEET

1 JULKAISTUT LÄHTEET

Anttila Pekka (2002): Miksi Suomi ei juhli? Suomen kuvalehti 29.11.2002

Dunnigan James (2005): China's Military transformation.

(<http://www.strategypage.com/dls/articles/2005418179.asp>) / 18.4.2005

Ehdotus puolustusvoimalaiksi, Puolustusvoimalakitoimikunnan mietintö 2006:3

(www.defmin.fi/files/749/Puolustusvoimalakitoimikunnan_mietinto.pdf) / 1.3.2007

Enestam Jan-Erik (1999): puhe maanpuolustusjärjestöjen tilaisuudessa Mikkelissä 25.10.1999 (http://www.defmin.fi/index.phtml?s=272&685_m=692) / 14.10.2005

EU:n turvallisuus strategia: Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisemmassa maailmassa (<http://www.ue.eu.int/uedocs/cmsupload/031208ESSIIFI.pdf>) /

10.11.2004

Facing the future: meeting the threats and challenges of the 21st century, 2/2005 (Koonnos USA:n puolustusministeriön vuosina 2001–2004 tekemistä päätöksistä, ratkaisuista ja tehdyistä toimenpiteistä), Office of the assistant secretary for public affairs (www.defenselink.mil/pubs/Facing_the_future/facing_the_future_cOL.pdf) / 13.9.2005

Forsberg Tuomas (2004): Kansainvälisen politiikan tutkimus, lyhyt johdanto. Luento kalvot 2004, Helsingin yliopisto (www.valt.helsinki.fi/blogs/vol-johd04/kv1.pdf) / 14.10.2005

Hakovirta Harto (2002): Maailman politiikka, teoria ja todellisuus. Kirjapaino Gummerus Oy, Jyväskylä 2002

Harjulehto Mikko (2004): Euroopan unionille nopean toiminnan joukkoja. Sotilasaikakauslehti N:o 822, 5/2004

Harjulehto Mikko (2005): Euroopan unioni tarvitsee sotilaitaan. Sotilasaikakauslehti N:o 830 2/2005

Huuhtanen Harri (2002): Yhdysvallat modernisoi vauhdilla sotilaallista voimaansa. www.verkkouutiset.fi, 11.9.2002,
<http://w3.verkkouutiset.fi/arkisto/ulkomaat/24446.html>) / 13.9.2005

Hägglund Gustav (2001): Suomen puolustus. Toimittanut Ulla Appelsin, Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä 2001

Hägglund Gustav (2003): puhe maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan seminaarissa
16.1.2003. (http://www.mil.fi/ajankohtaista/tiedotteet/arkisto/2003/hagglund_puhe.dsp)
/ 13.9.2005

Hämäläinen Pirkko, Karemaa Outi, Pietiläinen Jukka-Pekka, Toivanen Päivi (2003): Suomen paikka maailmassa? EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Edita Prima Oy Helsinki, 2003

Illi Esko (2005): Euroopan unioni on valmis operaatioihin, EU:n kriisinhallintakyky ja sen kehittämisenäkymiä. Sotilasaikakauslehti N:o 831 3/2005

Kadettikunta: Esimerkki Naton jäsenvaltion puolustusratkaisusta,
(<http://www.kadettikunta.fi/turvallisuus/nato/norja.htm>),
(<http://www.kadettikunta.fi/turvallisuus/nato/norja2.htm>) / 10.11.2004

Kadettikunta: Naton sotilaalliset voimavarat,
(www.kadettikunta.fi/turvallisuus/nato/NATOn_sotilaalliset_voimavarat.htm) /
10.11.2004

Kaskeala, Juhani (2004): Muuttunut sodan kuva vaatii uudenlaisten joukkojen ja suorituskykyjen kehittämistä. Esitelmä Hämeenlinnan Paasikivi-seurassa
11.3.2004 (http://www.suomensotilas.fi/nettisotilas/Lehti/NS_Kaskeala.html) /
4.9.2005

The Kingdom of Sweden, annual exchange of information on defence planning 2004. (Wienin asiakirjan 1999 mukaiseen tiedonvaihtoon perustuva asiakirja Ruotsin puolustussuunnittelusta vuodelta 2004),
(http://www.mil.se/attachments/militaryinfo_2004_2008.pdf) / 10.11.2004

The Kingdom of Sweden, annual exchange of information on defence planning 2005, (Wienin asiakirjan 1999 mukaiseen tiedonvaihtoon perustuvat asiakirjat Ruotsin puolustussuunnittelusta vuodelta 2005),
(http://www.mil.se/attachments/sw_defenceplanning2005_2009.pdf) / 10.11.2004

Kääriäinen Seppo (2005): puhe reserviläisliiton valtakunnallisessa maanpuolustusjuhlassa 2005.
(http://www.defmin.fi/index.phtml?s=293&2275_m=2296) / 4.11.2006

Laari Jouni, Rantapelkonen Jari (2005): Euroopan selustassa vai etuvartiossa. Sotilas aikakauslehti N:o 830 2/2005

Laki puolustusvoimista 31.5.1974 (www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1974/19740402) / 1.3.2007

Lintonen Raimo (1996): Johdatus kansainvälisen politiikan tutkimukseen. Maanpuolustuskorkeakoulu, strategian laitos, julkaisusarja 1, N:o 9, Helsinki 1996

Lipponen Paavo (2004): Esitelmä maanpuolustuskurssiyhdistyksen tilaisuudessa, Helsingin Sanomat 7.5.2004

Luukkonen Ilkka (2004): Ulkopoliittisen instituutin erikoistutkijan Hanna Ojasen haastattelu EU-joukoista 24.11.2004, (http://www.upi-fia.fi/julkaisut/kommentti/2004/analyysi_56_04.htm) / 14.9.2005

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan raportti 2006
(www.defmin.fi/files/813/raportti_06_versio_14.11.06.doc) / 20.2.2007

March James & Olsen Johan (1999): The Logic of Appropriateness. Arena Working Papers 04/09. Centre for European Studies, University of Oslo, 1999

McKittrick Jeffrey, Blackwell James, Littlepage Fred, Kraus Georges, Blanchfield Richard, Hill Dale (1995): The revolution in military affairs. Artikkele teoksessa Barry Schneider Barry, Grinter Lawrence (toim.): The Battlefield of the Future - 21st Century Warfare Issues. Air University 9/1995.

National defense budget 2006 (www.defenselink.mil/releases/2005/nr20050207-2066.html) / 2.2.2007

National security strategy of the United States of America 2002 (www.whitehouse.gov/nsc/nss.pdf) / 4.9.2005

Nato (1999): The Alliance's strategic concept 1999 (<http://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-065e.htm>) / 4.9.2005

Nato briefing 5/2004. Nato public diplomacy division:Nato response force

Nato Press Release 2002 (www.nato.int/docu/pr/2002/p02-127e.htm) / 4.9.2005

Niiniluoto Ilkka (1983): Tieteellinen päättely ja selittäminen. Otava, Helsinki 1983.

Nokelainen Pasi (toim.) (2005): Selonteko selväksi, Puolustusvoimien rakennemuutos. Edita Prima Oy, 2005

Nokkala Arto (2004): "European security complex". Luentomoniste, Turun yliopisto 28.10.2004 (<http://www.soc.utu.fi/jean-monnet/master/Nokkala/QantRedFinnForces2004kalvo.doc>) / 10.11.2004

Nokkala Arto (2005): Suomen sota 2000-luvun vaihteessa. Artikkele teoksessa Raitasalo Jyri, Joonas Sipilä (toim.): Muuttuva sota. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005

Nokkala Arto (2006): Asevelvollisuusarmeija vai jotain muuta? Muutokset Euroopassa kylmän sodan jälkeen. Alustus maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan ja nuorisjärjestöjen seminaarissa 11.10.2006 (<http://www.defmin.fi/index.phtml?s=331>), / 25.10.2006

Puolustusministeriö: Naton uudet uhkakuvat.

(www.defmin.fi/index.phtml/page_id/282/topmenu_id/4/menu_id/282/this_topmenu/281lang/1) / 10.11.2004

Puolustusministeriön muistio, 8.12.2004: Suomen osallistuminen Euroopan unionin taisteluosastoihin, (http://www.defmin.fi/chapter_images/394_EU_BG_muistio.pdf) / 14.9.2005

Puolustusministeriön strategia 2025, Turvallisesti tulevaisuuteen. Kirjapaino Keili Oy, 2006

Puolustusvoimalakitoimikunnan mietintö 2006:3, Ehdotus puolustusvoimalaiksi. (http://www.defmin.fi/files/749/Puolustusvoimalakitoimikunnan_mietinto.pdf) / 1.3.2007

Pyykönen Juha (2005): Alkusanat teoksessa Raitasalo Jyri, Sipilä Joonas (toim.): Muuttuva Sota. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005

Raitasalo Jyri, Sipilä Joonas (2004): Sodan määrittelystä, Käsitykset sodasta sodankäynnin taustalla. Maanpuolustuskorkeakoulu, strategian laitos, julkaisusarja 4 No 18, Helsinki 2004

Raitasalo Jyri, Sipilä Joonas (2005a): Sodan tutkimus strategian näkökulmasta. Artikkeliteoksessa Raitasalo Jyri, Sipilä Joonas (toim.): Muuttuva Sota. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005

Raitasalo Jyri, Sipilä Joonas (2005b): Sota muutosten kourissa. Artikkeliteoksessa Raitasalo Jyri, Sipilä Joonas (toim.): Muuttuva Sota. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005

Raitasalo Jyri (2004): Taistelu sodasta – Yhdysvaltojen vaikutus läntiseen sodan kuvaan kylmän sodan jälkeen. Tiede ja ase, Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu N:o 62, 2004

Raitasalo Jyri (2005): Läntinen sodan kuva kylmän sodan jälkeen. Artikkeliteoksessa Raitasalo Jyri, Sipilä Joonas (toim.): Muuttuva Sota. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005

The reorganization of the Armed Forces, (Norjan asevoimien uudelleen organisointi), (<http://www.mil.no/languages/english/start/general/article.jhtml?articleID=>) / 15.9.2005

Russett Bruce, Starr Harvey, Kinsella David (2006): *World politics, Menu for choice*. Belmont, California:Wadsworth/Thomson learning, 2006

Saarelainen Jorma, Metteri Jussi (Toim.) (2000): *Sodan ja taistelun kuva*. Maanpuolustuskorkeakoulu, taktiikan laitos, julkaisusarja 2, Taktiikan asiantieto, N:o 3/2000 Edita Oy, Helsinki 2000

Salomaa Markku (2004): *Imperiumin vastatoimet valmisteilla*. Sotilasaikakauslehti N:o 828, 12/2004

SIPRI (2006): *Summary of Stockholm international peace research institute (SIPRI) yearbook 2006:Armaments, disarmament and international security*. (www.sipri.org/contents/publications/pocket/YB06mini.pdf) / 3.2.2007

Sirén Torsti, Puistola Juha – Antero, Raitasalo Jyri, Takamaa Kari, Tavaila Arvi (2004): *Turvallisuuspoliittisten vaihtoehtojen Suomen puolustusjärjestelmälle aiheuttamia vaikutuksia*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, julkaisusarja 2, tutkimuslauseita No 26, Edita Prima Oy Helsinki 2004

Sotatekninen arvio ja ennuste 2020 osa 2. Pääesikunnan sotatalousosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2004

Swedish armed forces, the facts 2005. (<http://www.mil.se/attachments/thefacts2005.pdf>) / 15.9.2005

Syrén Håkan (2005), puhe 18.1.2005, National conference of Folk och Försvar, Sälen, (http://www.mil.se/attachments/ob_tal_salén_05_engelska.pdf) / 15.9.2005

Taskutietoa puolustusvoimista 2005 – 2006. Pääesikunnan viestintä osasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2005

Tietoja Suomen kokonaismaanpuolustuksesta 2006,
(www.mil.fi/perustietoa/julkaisut/kokonaismaanpuolustus) / 20.2.2007

Tilastokeskus: Maailma numeroina,
(www.tilastokeskus.fi/tk/tp/maailmanumeroina/maailmanumeroina_taulukot.html) /
13.9.2005

Turvallisuuspoliittisen seurantaryhmän raportti (2004). Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 9/2004, Edita Oy, Helsinki 2004

Valtioneuvoston selonteko (1995): Turvallisuus muuttuvassa maailmassa, Suomen turvallisuuspolitiikan suuntalinjat, Ulkoasiainministeriön julkaisuja, Helsinki 1995

Valtioneuvoston selonteko (1997): Euroopan turvallisuuskehitys ja Suomen puolustus
(www.defmin.fi/files/245/2512_2142_selonteko97_1_.pdf) / 10.11.2004

Valtioneuvoston selonteko (2001): Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2001,
Edita Oyj, Helsinki 2001

Valtioneuvoston selonteko (2004): Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004,
Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004

Valtion talousarvioesitys 2007, pääluokka 27 puolustusministeriön hallinnonala
(www.budjetti.vm.fi/indox/tae/2007/he_2007.html) / 20.2.2007

Wendt Alexander (1992): Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics. *International Organization*, vol. 46, no. 2, 1992

Wendt Alexander (1996): Identity and structural change in international relations. Artikkele teoksessa Lapid, Yosef & Kratochwil, Friedrich (ed.), *The return of the culture and identity in international theory*, Lynne Rienner, Lontoo, 1996

Visuri Pekka (2002): Maailmanpolitiikan muutos ja Suomi. Arvio syksyn 2001 terrori-iskujen vaikutuksista, Taloustieto Oy, Yliopistopaino 2002

Visuri Pekka (toim.) (2003): Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan linjaukset, Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2003

www.mil.no/languages/english/start Norjan puolustusvoimien komentajan Sverre Diesenin lausunto: Norjan puolustusvoimien internet sivuston englanninkielinen etusivu. / 13.9.2005

YETTS 2006. Puolustusministeriö, Turvallisuus- ja puolustusasiain komitea: Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia. Valtioneuvoston periaatepäätös 23.11.2006, Kirjapaino Keili Oy, 2006

YETTS 2006-kuvat. Puolustusministeriö, Turvallisuus- ja puolustusasiain komitea: Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia (YETTS)-kuvat. PowerPoint esitys, dia 8/9 Uhkat ja riskit, (www.defmin.fi/files/834/YETTS-kuvat.ppt) / 8.1.2007

2 MUUT LÄHTEET

Atlantic council of Finland (ACF): Small states and Nato konferenssi, 29.11.2004

LIITTEET

Liite 1 Vertailutietoja Suomen Ruotsin ja Norjan puolustusvoimien menoista ja rauhanajan sotilaallisesta voimasta

Liite 2 Suomen maa-, meri- ja ilmavoimien kokonaisvahvuus ja tärkeimmät joukot vuonna 2008

Liite 3 Suomen puolustusvoimien rakennemuutos ja säästöohjelma

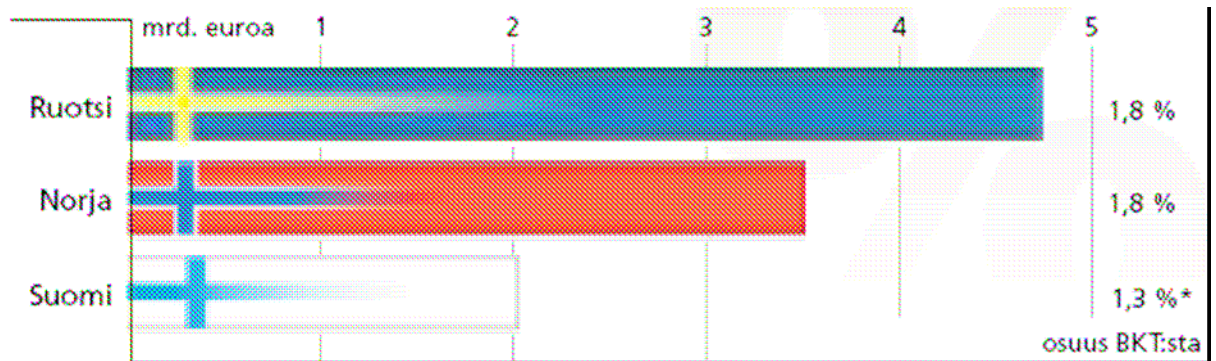
Liite 4 Yleisen asevelvollisuuden kannatus Suomessa

Liite 5 Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan 1.11.2006

Liite 6 Suomen 2010-luvun puolustuksen kehittämisen keskeisimmät osa-alueet

VERTAILUTIETOJA SUOMEN RUOTSIN JA NORJAN PUOLUSTUSVOIMIEN MENOISTA JA RAUHANAJAN SOTILAALLISESTA VOIMASTA

Vertailutietoja puolustusvoimien menoista 2005*

*Sisältää PLM:n ja UM:n rauhanturvatoiminnan menot

Suomi

32000
230
63
15

Ruotsi

36000
280
150
5
22

Norja

27000
170
48
6
20

Lähde: Taskutietoa puolustusvoimista 2005 – 2006, s. 8-9, 54 Pääesikunnan viestintäosaston julkaisu, Edita Prima Oy 2005

SUOMEN MAA-, MERI- JA ILMAVOIMIEN KOKONAISVAHVUUS JA TÄRKEIMMÄT JOUKOT VUONNA 2008

Maavoimien kokonaisvahvuus ja tärkeimmät joukot vuonna 2008

Kokonaisvahvuus (285 000)

Operatiiviset joukot (60 000)

3 valmiusprikaatia
1 panssariprikaati
4 jääkäriprikaatia
2 mekanisoitua taisteluosastoa
1 helikopteripataljoona
erikois- ja aselajijoukkoja

Ilmatorjuntaohjus- ja
ilmatorjuntatykkyksiköt
Tulenkäytön johtoportaat

Alueelliset joukot (225 000)

7 jalkaväkiprikaatia
29 erillistä pataljoonaa/taisteluosastoa
170 paikallispuolustusyksikköä, maakuntajoukot ml.
aselajijoukkoja
erillisyyksiköitä

Merivoimien kokonaisvahvuus ja tärkeimmät joukot vuonna 2008

Kokonaisvahvuus (30 000)

Alusyksiköt
2 ohjuslaivuetta (8 ohjusvenettä)
3 miinantorjuntalaivuetta
3 miinalaivaa ja 3 miinalauttaa
4 vartiovenettä

Rannikkojoukot
2 rannikkojääkäripataljoonaa ja
erillisiä rannikkojääkärikomppanioita
2 rannikko-ohjuskomppaniaa
4 meritorjuntaohjuspatteria
kiinteä ja liikkuva rannikkotykistö

Ilmavoimien kokonaisvahvuus ja tärkeimmät joukot vuonna 2008

Kokonaisvahvuus (35 000)

Hävittäjätorjunta

3 lennostoa, 4 hävittäjälaivuetta

63 F/A-18 Hornet torjuntahävittäjää

50 Hawk Mk-51/A harjoituskonetta

Lähde: Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004; Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 24.9.2004, sivut: 108, 110–111. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004

SUOMEN PUOLUSTUSVOIMIEN RAKENNEMUUTOS JA SÄÄSTÖOHJELMA (miljoonina euroina)

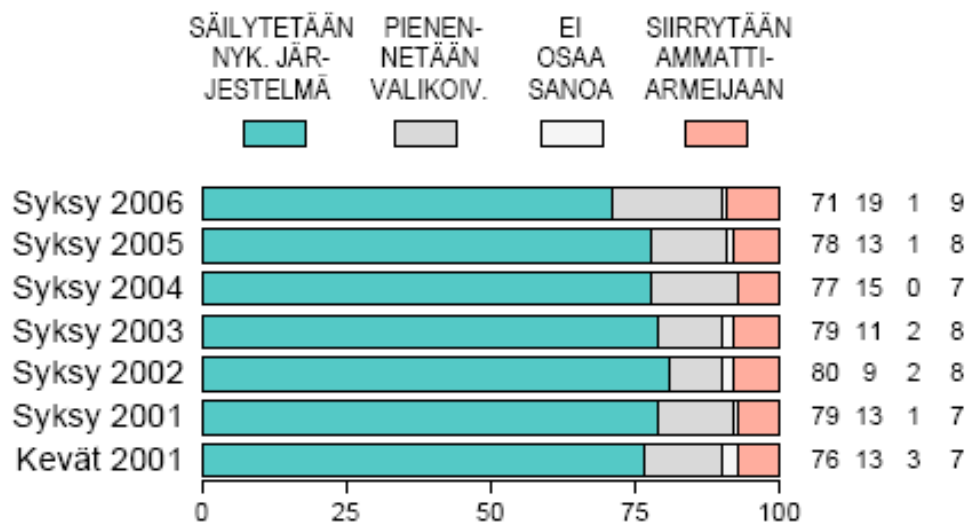
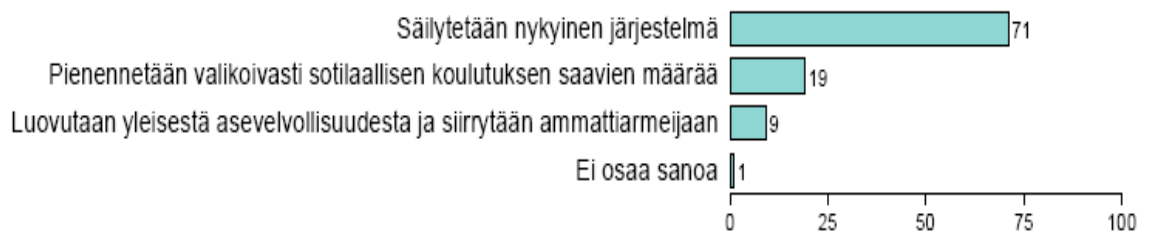
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>Kehittämisohjelmat kuten valmiusprikaatit ja pääkaupunkiseudun ilmatorjunta</i>	24	28	35	43	58	64	74
<i>Muut kasvupaineet</i>	7	21	22	22	20	24	25
<i>Puolustusvoimien tuottavuusohjelma, muun muassa tukipalvelujen ulkoistaminen strategisen kumppanuuden kautta</i>	8	7	7	-8	-15	-19	-19
<i>Johtamis- ja hallintojärjestelmä 2008 eli esikuntien karsiminen, mukaan lukien merivoimien ja pääesikunnan rationalisointi</i>	-2	2	-10	-15	-14	-14	-14
<i>Selonteon jälkeen tehty valtion budjettikehyspäätös</i>	20	20					
Säästövelvoite	57	78	54	42	50	55	66
<i>Helsingin Ilmatorjuntarykmentin ja Savon Prikaatin lakkauttamiset</i>		-10	-10	-10	-10	-10	-10
<i>Varikkojen ja varastojen rakenne</i>			-8-10	-8-10	-16-18	-16-18	-16-18
<i>Henkilöstön kohdentaminen</i>		-7	-7	-12	-12	-12	-12
<i>Muut toiminnalliset säästöt</i>	-57	-61	-28	-1	0	-6	-17
<i>1.1.2009 lakkautettavat joukko-osastot</i>				-10	-10	-10	-10

■ Selonteossa sovittua   ■ Puolustusministerin päätökset 16.3.2005

Lähde: Selonteko selväksi, puolustusvoimien rakennemuutos, s. 6. Pääesikunnan viestintäosasto, Edita Prima Oy, 2005.

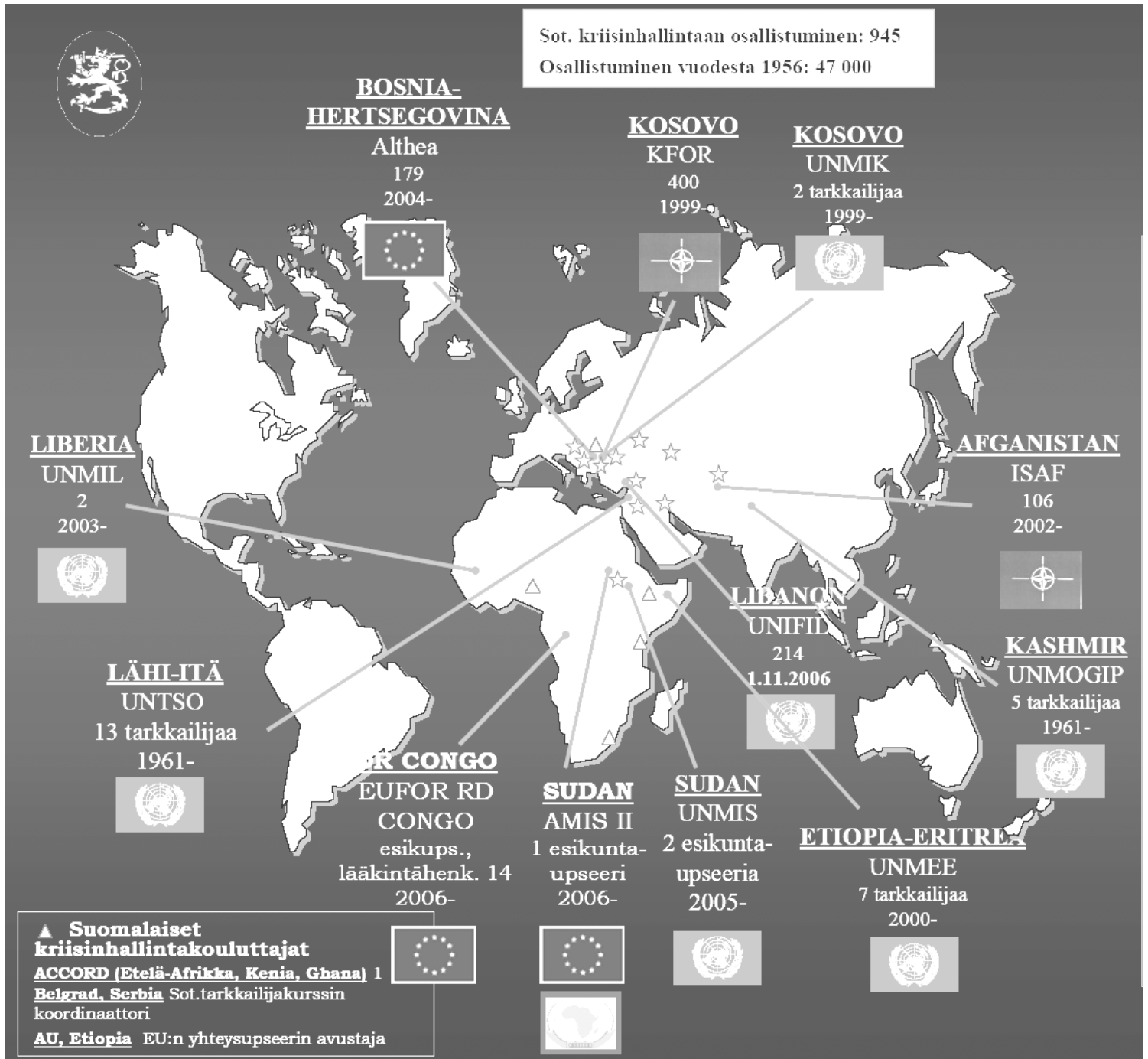

YLEISEN ASEVELVOLLISUUDEN KANNATUS SUOMESSA

Lähde: Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan raportti 2006 kuvat. [www.defmin.fi/files/797/mts-06_rapokuvat_\(51kpl\).pdf](http://www.defmin.fi/files/797/mts-06_rapokuvat_(51kpl).pdf)

**SUOMEN OSALLISTUMINEN KANSAINVÄLISEEN KRIISINHALLINTAAN
1.11.2006**

Lähde: www.formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=14840&GUID={6D545754-3500-4BE4-B069-91FD3E840BAA}

SUOMEN 2010-LUVUN PUOLUSTUKSEN KEHITTÄMISEN KESKEISIMMÄT OSA-ALUEET

MAAVOIMAT

- Valmiusprikaatien operatiivisen valmiuden saavuttaminen vuoden 2008 kuluessa
- Valmiusprikaatien tulivoiman ja liikkuvuuden kehittäminen hankkimalla panssaroituja kranaatinheitinjoneuvoja, panssaroitua kuljetuskalustoa ja liikkeenedistämiskalustoa
- Valmiusprikaatien tiedustelu- ja johtamiskyvyn parantaminen päivittämällä ja täydentämällä johtamisvälineitä ja lisäämällä pimeätoimintakykyä.
- Suojan kehittäminen täydentämällä ilmatorjuntajärjestelmää, sekä hankkimalla joukko- ja yksilökohtaista suojamateriaalia ja -varustusta.
- Maakuntajoukot operatiiviseen käyttöön vuodesta 2008 lähtien.
- Alueellisia joukkoja kehitetään siten, että ne kykenevät tärkeiden kohteiden ja alueiden puolustukseen kaikissa kriisi- ja uhkamalleissa
- Alueellisiin joukkoihin kuuluvien rajajoukkojen kykyä vaativiin tiedustelu-, erikoisjoukko- ja vastaerikoisjoukkotehtäviin parannetaan.
- Pääkaupunkiseudun joukkojen valmiutta turvata valtion johdon toimintaedellytykset ja suojata yhteiskunnan elintärkeät kohteet pääkaupunkiseudulla parannetaan ja ilmatorjuntaa tehostetaan.
- Erikoisjoukkojen suorituskykyä ja valmiutta kehitetään ottaen huomioon kansainvälisen kriisinhallinnan asettamat vaatimukset.
- Suojelualan kehittämisen painopiste alueina ovat suojelutiedustelu, suojeluvälvonta ja suojautumiskyky.
- Maavoimien iskukykyä kehitetään hankkimalla raskaita raketinheitimiä asevaikutuksen ulottamiseksi vastustajan syvyyteen.
- Tykistölle hankitaan erikoisampumatarvikkeita alue- ja pistemaalien tulittamiseen.
- Maavoimien huoltoa kehitetään perustamalla alueellisia huoltorykmenttejä, jotka verkottuvat jo rauhan aikana alueensa elinkeinoelämään.

MERIVOIMAT

- Laivue 2000 saatetaan operatiiviseen valmiuteen vuoteen 2009 mennessä.
- Miinantorjuntakykyä kehitetään hankkimalla uusi miinantorjuntalaivue vuoteen 2012 mennessä. Laivue käsittää etsintä- ja raivausaluksia, sukeltajajoukkueita sekä miinasodankäynnin tietojärjestelmän.
- Miinoituskykyä kehitetään jatkamalla kotimaisen herätemiinakaluston hankintaa sekä peruskorjaamalla Hämeenmaa-luokan miinalaivat. Alukset varustetaan uusien ilmatorjuntaohjuksin, jolloin niitä voidaan käyttää paremmin myös saattotehtäviin. Miinalaivojen peruskorjauksessa otetaan huomioon kansainvälisten kriisinhallintatehtävien edellyttämät vaatimukset.
- Kiinteää rannikopuolustusta korvaavien liikkuvien rannikkojoukkojen varustamista ja asejärjestelmien hankintoja jatketaan sekä kehitetään kykyä suojata tärkeitä kohteita.
- Ilmatorjuntakykyä parannetaan osana valtakunnallista ilmatorjunnan kehittämistä.

ILMAVOIMAT

- Hornet-kaluston suorituskykyä nostetaan päivittämällä tilannekuvaa, torjuntakykyä sekä kansainvälistä yhteistoimintakykyä ylläpitävä kalusto.
- Hornet-kaluston suorituskykyä nostetaan lisäksi aloittamalla ilmasta maahan -toiminnan mahdollistavan kauaskantoisen täsmäasejärjestelmän hankinnat.
- Ilmavoimien tukeutumisjärjestelmän taistelunkestävyyttä ja kykyä reagoida nopeasti kriisiajan vaatimuksiin parannetaan kehittämällä tukikohtia rakenteellisesti.
- Tukikohtayksiköille luodaan tarvittava raivaus-, korjaus-, suojelu- ja huoltokyky.
- Ilmavoimien nykyiset kuljetus- ja yhteyskoneet korvataan uudella kalustolla vuoteen 2010 mennessä. Kalusto mahdollistaa kotimaiset kuljetukset sekä kansainvälisissä operaatioissa ja harjoituksissa olevien joukkojen tukemisen Euroopassa. Ensi vuosikymmenellä tarvitaan 2 – 3 raskaamman kuljetuskoneen kyky, jolla voidaan nykyistä paremmin tukea kotimaan operaatioita sekä kansainvälisissä operaatioissa olevia joukkoja
- Ilmatorjuntakykyä parannetaan osana valtakunnallista ilmatorjunnan kehittämistä

- Helikopteripataljoona saadaan operatiiviseen valmiuteen vuoden 2010 loppuun mennessä niin, että se kykenee valmiusprikaatien ja maavoimien erikoisjoukkojen lisäksi meri- ja ilmavoimien tukemiseen.
- Suojelualaa ja suojelulääkietiedettä kehitetään kaikissa puolustushaaroissa.
- Iskukyvyn kehittämiseen liittyen luodaan kauaskantoisen tulenkäytön edellyttämä tiedustelu- ja maalinosoitusjärjestelmä
- Informaationsodankäyntikykyä kehitetään kokonaisuutena. Voimavaroja keskitetään etenkin elektroniseen ja tietojärjestelmäsodankäyntiin. Elektronisessa sodankäynnissä painopiste on elektronisen vaikuttamiskyvyn kehittämisessä. Tietojärjestelmäsodankäynnissä toiminta painottuu alkuvaiheessa suojautumisjärjestelmien jatkokehittämiseen, vaikuttamismenetelmien tutkimukseen sekä vastatoimintakyvyn kehittämiseen.
- Elektronisen sodankäynnin tutkimustoimintaa laajennetaan ja sen uudistettu koulutus aloitetaan.

PUOLUSTUSVOIMIEN TIEDUSTELU-, VALVONTA- JA JOHTAMISJÄRJESTELMÄN (PvITVJ) LUOMINEN JA KEHITTÄMINEN

- Puolustusvoimien integroitu tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmä luodaan ensi vuosikymmenen liikkuvien, nykyistä pienempien sodan ajan joukkojen johtamiseksi, reaaliaikaisen tilannekuvan ja oikea-aikaisen johtamisen takaamiseksi.
- Vuoteen 2009 mennessä yhdistetään puolustusvoimien kaikkien sensorien tiedot puolustushaarojen yhteiseksi tilannekuvaksi. Tiedustelujärjestelmää kehittämällä parannetaan strategista ja operatiivista ennakkovarointukykyä, puolustusvoimien ja valtionjohdon tilannekuvaa sekä kykyä jakaa tiedustelutietoja.
- Järjestelmää kehitetään siten, että vuoteen 2012 mennessä saadaan valmiiksi kaikki puolustushaarat ja toimialat kattava integroitu operatiivinen tiedonsiirto-, käsittely- ja hallintaympäristö, joka mahdollistaa sensorien, asejärjestelmien sekä päätöksenteon yhteen sovitettun toiminnan kaikilla tasoilla.
- Maavoimille luodaan 2010-luvulla kyky johtaa alueellisia ja operatiivisia joukkoja PvITVJ-järjestelmää käyttäen.
- Meri- ja ilmavoimien johtamisjärjestelmiä, sekä niiden taistelukestävyttä kehitetään osana PvITVJ-järjestelmää.

Lähde: Selonteko selväksi, puolustusvoimien rakennemuutos, s. 16 – 18, 24 – 26.
Pääesikunnan viestintäosasto, Edita Prima Oy, 2005.